

Stedelijke vernieuwing en de participatie van jongeren

Een casusstudie over jongerenparticipatie binnen de Groningse aandachtswijk de Hoogte

Lindy Landlust

Augustus 2010

rijksuniversiteit
groningen

Stedelijke vernieuwing en de participatie van jongeren

Een casusstudie over jongerenparticipatie binnen de Groningse aandachtswijk de Hoogte

Eerste begeleider

Dr. J.R. Beaumont

Tweede begeleider

Dr. F. Niekerk

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Master Planologie

Auteur Lindy Landlust

Studentnummer 1658964

Groningen, augustus 2010

Voorwoord

De omgeving heeft meer invloed op het gedrag en de ontwikkeling van jongeren dan gedacht. Dit was de titel van een artikel op de website van het Kenniscentrum Stedelijke Vernieuwing, waardoor ik direct werd geprikkeld. De vraag die vervolgens bij mij op kwam was: de omgeving heeft invloed op jongeren, maar hebben jongeren ook invloed op deze omgeving?

Deze masterthesis, die ik in het kader van mijn masteropleiding Planologie heb geschreven, geeft inzicht in de participatie van jongeren binnen wijken die vallen onder de 40 aandachtswijken. Jongeren in deze wijken staan er slechter voor dan in andere wijken, daarbij is de veiligheid in deze wijken slecht. De gemeente Groningen richt zich op deze jongeren en probeert de leefomgeving van opgroeiende jongeren te verbeteren. De gemeente Groningen doet nog niet veel aan jongerenparticipatie, maar organiseert wel projecten gericht op jongeren.

Dit onderzoek richt zich op de aandachtswijk de Hoogte in de gemeente Groningen en probeert hierdoor inzicht te verkrijgen over de houding van jongeren tegenover de gemeente, het beleid van de gemeente dat op jongeren gericht is en de uitvoering daarvan.

Tijdens het schrijven van mijn masterthesis heb ik veel steun gehad aan mijn eerste en tweede begeleider. Mijn speciale dank gaat daarom uit naar dr. J.R. Beaumont en dr. F. Niekerk. Ook wil ik Chris Niemeijer van de gemeente Groningen, dienst OCSW en Theo Niemeijer leidinggevende van het jeugd en jongerenwerk van de MJD bedanken. Dankzij hen heb ik een goede blik kunnen creëren betreffende het beleid, de praktijk en de uitvoering van het jongerenwerk. Daarbij wil ik Anouk Wesserink van het project Go4it van Halt bedanken. Tenslotte wil ik alle jongeren die meegewerkt hebben bedanken voor hun inzet. De jongeren in de Hoogte wilden graag meewerken en hebben mij voorzien van nuttige gegevens.

Groningen, Augustus 2010

Lindy Landlust

Samenvatting

Inleiding

Uit onderzoek is gebleken dat er een relatie bestaat tussen jongeren en hun gedrag en de inrichting van de leefomgeving. Uit ander onderzoek is naar voren gekomen dat jongeren voornamelijk in aandachtswijken achter liggen qua ontwikkeling, in vergelijking met andere wijken in Nederland. Deze aandachtswijken vallen onder het Grote Steden Beleid en de stedelijke vernieuwing. De stedelijke vernieuwing rust op drie pijlers: sociaal, fysiek en economisch. Het welzijn van jongeren en de leefbaarheid van wijken waar jongeren in leven vallen onder de sociale en economische pijler. De gemeente Groningen heeft twee aandachtswijken, de Korrewegwijk en de Hoogte. Net zoals in de rest van Nederland liggen jongeren achter in deze twee aandachtswijken in vergelijking met andere wijken in Groningen. Ondanks dat de gemeente Groningen heel veel in deze wijken doet voor en met jongeren worden geformuleerde doelen en gestelde resultaten niet gehaald.

De inrichting van de omgeving heeft dus invloed op jongeren, maar hebben jongeren ook invloed op deze omgeving? In dit onderzoek wordt onderzocht wat de rol van het instrument jongerenparticipatie is binnen de stedelijke vernieuwing. Daarvoor is de volgende hoofdvraag opgesteld: Hoe participeren jongeren in het beleid voor de Groningse aandachtswijken en wat zijn de mogelijke effecten van jongerenparticipatie binnen deze wijken? Dit onderwerp is relevant vanwege de onbekendheid van jongerenparticipatie. Dit staat nog in de kinderschoenen, dat is ook in de gemeente Groningen het geval.

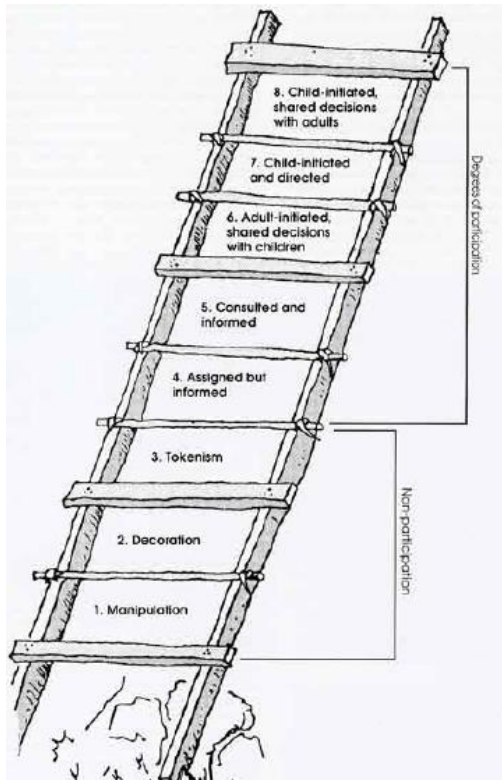
Jongerenparticipatie

Binnen de planologie wordt sinds de jaren '90 meer ingezet op interactieve planning. Interactieve planning houdt in dat in een vroeg stadium alle belanghebbenden betrokken worden. De jongeren in Nederland vormen echter een groep die hier bijna altijd buiten valt.

Jongerenparticipatie houdt verband met de mate van inspraak van jongeren op hun omgeving. Jongerenparticipatie komt voor in verschillende soorten en vormen, zoals :

- Politieke participatie, waarbij jongeren betrokken worden bij beleidvorming.
- Maatschappelijke participatie, hierbij worden jongeren betrokken bij voorzieningen in de directe omgeving.
- Consumptieve participatie, dat is jongeren mee laten doen aan activiteiten. Deze vorm komt in Nederland het meeste voor.

Roger Hart (1992) verdeelt jongerenparticipatie op in acht verschillende vormen. Deze vormen heeft hij op een participatieladder geplaatst. De vormen lopen uiteen van volwaardige (bijna utopische) vormen van participatie tot non-participatie. Deze worden ingedeeld op basis van de mate van inspraak, de invloed van jongeren en het initiatief dat gestimuleerd wordt. De onderste drie treden zijn vormen van non-participatie. Dit komt omdat deze vormen niet voldoen aan de eisen die Hart stelt aan participatie. Namelijk: dat de jongere het doel begrijpt, de jongere weet wie het organiseert, de jongere levert een zinvolle bijdrage

en vrijwillige deelname. Voor de andere vijf treden geldt des te hoger op de ladder des te meer keuzevrijheid.

Belang jongerenparticipatie

Het belang van jongerenparticipatie wordt ten eerste door de Verenigde Naties erkend. Alle leden van de VN hebben het verdrag voor de Rechten van het Kind ondertekend. Daarin zijn vooral artikel 12 tot en met 14 van belang voor jongerenparticipatie.

Ondanks deze artikelen en de aandacht dat aan jongerenparticipatie gegeven

wordt, is er nog steeds weinig ruimte voor jongerenparticipatie binnen de ruimtelijke planning. Dit zou liggen aan het bureaucratische planningproces en de economische belangen. Ten tweede wordt het belang van jongerenparticipatie door de nationale overheid ingezien. Demissionair minister Rouvoet van jeugd en gezin heeft gesteld dat er in alle Nederlandse gemeenten voor 2012 een bepaalde vorm van jongerenparticipatie plaats moet vinden.

Jongerenparticipatie in Nederland

Vele onderzoeken zijn uitgevoerd naar de huidige vormen van jongerenparticipatie in de Nederlandse gemeenten. Deze onderzoeken laten rooskleurige resultaten zien. Namelijk 66% van de onderzochte gemeenten zou de hoogste vorm van de participatieladder van Hart toepassen. Bij deze uitkomsten zijn vraagtekens te plaatsten. Dit heeft een aantal redenen. Deze onderzoeken gaan ten eerste uit van subjectieve gegevens verstrekt door de gemeentes zelf. Ten tweede worden vaak dezelfde jongeren aangetrokken om mee te doen aan participatieprojecten. Dit brengt de representativiteit in gevaar. Ten derde kost de ontwikkeling van projecten veel geld en tijd, dit kan andere plannen in gevaar brengen. Daarnaast vindt jongerenparticipatie vaak in de vorm van incidentele projecten plaats. Effecten zijn hierdoor van korte duur en niet optimaal.

Faal- en succesfactoren

Aan de hand van de literatuur over jongerenparticipatie en projecten die in Nederland plaatsvinden, zijn er mogelijke faal- en succesfactoren opgesteld. Deze zijn naar indicatoren omgevormd en worden in de analysefase getoetst. Deze worden getoetst aan data dat verzameld is in de aandachtswijk de Hoogte in de gemeente Groningen.

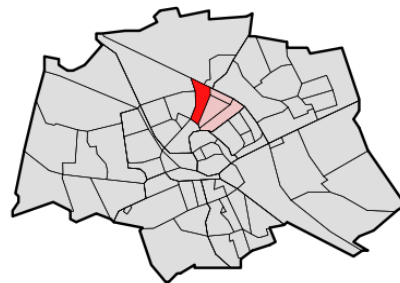
Indicatoren	
·	Representativiteit
·	Afstemming beleid
·	Werving
·	Draagvlak
·	Continuïteit
·	Motivatie
·	Evaluatie
·	Transparantie
·	Vertrouwen
·	Integrale werkwijze
·	Samenwerking bewoners

De methoden

Het onderzoek is in vier fasen opgedeeld: het ontwerp, de dataverzameling, de data-analyse en de rapportagefase. Binnen deze fasen is gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Ten eerste is er gebruik gemaakt van literatuurstudie, zowel voor de aanleiding als voor het theoretisch kader. Uit het theoretisch kader zijn de indicatoren opgesteld, deze worden in de empirie getoetst. Dit is gedaan aan de hand van een case study. De casus is de wijk de Hoogte in de gemeente Groningen. De methoden die gebruikt zijn, zijn diepte interviews, enquêtes en systematische en onsystematische directe observaties.

De Casus, de Hoogte

De wijk de Hoogte is een Groningse volkswijk. Deze wijk wordt gekenmerkt door een rijk leven op straat, grote families en gezelligheid. Maar de wijk laat zich ook omschrijven als een onveilige wijk, waar veel sprake is van overlast door jongeren. Er is in deze wijk meer overlast door jongeren dan in andere wijken in Groningen. Bewoners, waaronder jongeren, hebben vaker meer problemen dan in andere wijken. Deze problemen gaan volgens onderzoek vaak gepaard met vernieling en vandalisme in de wijk, schooluitval, lage opleiding en werkloosheid en zelfs criminaliteit. De gemeente Groningen doet onderzoek naar jongeren in de stad Groningen, echter gegevens over

Wijk 03 Korrewegwijk
Buurt 01 De Hoogte

jongeren uit de Hoogte heeft de gemeente niet. Dit komt volgens de onderzoekers doordat de jongeren niet reageren op enquêtes.

Jongeren

Voor dit onderzoek is veelvuldig de wijk bezocht en kennigemaakt met zogenoemde sleutelfiguren. Op deze manier is er voor gezorgd dat 35 jongeren wél een enquête in wilden vullen. De wijk ingaan is voor deze jongeren dus de beste manier om ze te bereiken. Daarbij zijn er gesprekken met deze jongeren, ouders, omwonenden en vrijwilligers gevoerd. In dit onderzoek valt onder de term jongeren de bewoners in de leeftijd van 14 tot en met 25 jaar. Er zijn verschillen aan te duiden tussen jonge jongeren en de jongeren boven de 16 jaar. De oudere jongeren zijn beter op de hoogte wat de gemeente in de wijk doet, dit zegt niet dat de jongeren positief zijn. De jonge jongeren zijn hiervan niet op de hoogte. De visies van de verschillende jongeren lopen uiteen. Wat wel duidelijk is, is dat jongeren niet positief zijn over de gemeente.

Beleid van de gemeente Groningen

De gemeente stuurt indirect en laat uitvoerende instanties heel erg vrij. Met als gevolg dat niet alle activiteiten aansluiten op de behoefte van jongeren. Het beleid van de gemeente Groningen bevat geen jongerenparticipatie. Dit is een verklaring voor de passieve houding van de gemeente richting jongerenparticipatie projecten. Uitvoerende instanties moeten op dit moment zelf met initiatieven komen, de gemeente keurt dit vervolgens goed of af. De gemeente Groningen ziet wel mogelijkheden voor opname van jongerenparticipatie in het beleid voor de toekomst. Om dit vervolgens te laten slagen moeten de verschillende diensten binnen de gemeente beter gaan samenwerken. En dan zou de gemeente meer interesse in de jongeren moeten tonen,

volgens de geïnterviewde actoren. De gemeente staat namelijk te veel langs de zijlijn, aldus de geïnterviewde personen. Aan de andere kant vinden uitvoerende instanties de vrijheid heel prettig, zij zijn tenslotte de deskundigen en weten hoe het moet. Daarbij vertrouwen de jongeren de jongerenwerkers. Echter, de sturing vanuit de gemeente zou beter kunnen, dit ten behoeve van de resultaten en de evaluatie van projecten.

Bevindingen

Als algemene conclusie van dit onderzoek kan hypothetisch gesteld worden: Er is sprake van moeizame jongerenparticipatie en jongeren kunnen geen directe invloed uit oefenen op het beleid betreffende de omgeving.

Oorzaken hiervoor komen enerzijds vanuit de gemeente en anderzijds van de jongeren zelf. De jongeren hebben namelijk een zeer consumptieve houding, dit houdt in dat jongeren vaak niet veel ergens voor willen doen en dat ze het aangereikt willen krijgen. Daarbij hebben veel jongeren een bepaalde mentaliteit dat ze niets met de gemeente te maken willen hebben.

De gemeente heeft daarentegen geen beleid gericht op jongerenparticipatie. Slechts in indirecte vorm en van incidentele aard. Deze wat terughoudende houding verslechtert de wederzijdse beeldvorming. De leidinggevende van de jongerenwerkers in de Hoogte, is woonachtig in de Hoogte. Hierdoor heeft hij een grote affiniteit met de omgeving en de bewoners. Echter heeft de leidinggevende een zeer kritische houding tegenover de gemeente. Dit werkt niet in het voordeel van een beter beeld van de jongeren richting de gemeente.

De volgende effecten schrijft de gemeente jongerenparticipatie projecten toe: jongeren worden bewuster van de leefomgeving, het beeld van bewoners richting jongeren wordt verhoogd en resultaten worden beter bereikt. Welke projecten welke effecten bewerkstelligen weet geen van de actoren. Dit is onder andere te wijten aan de uitvoerende organisaties. Evaluatie van projecten is volgens sommige uitvoerende organisaties niet nodig. Als reden geeft men dat er naar de lange termijn gekeken moet worden, evaluatie na ieder project zien zij het nut niet van in. De evaluatie van projecten wordt door de uitvoerende organisaties onderschat. De gemeente Groningen zou hier meer sturing aan moeten geven. In vervolgonderzoek kan daarom de positieve rol van de gemeente in dit soort processen onderzocht worden.

Naar aanleiding van de verzamelde en geanalyseerde data uit de casus de Hoogte zijn er een aantal aanbevelingen opgesteld. Deze aanbevelingen zijn gericht op het beleid dat in de Hoogte gevoerd wordt.

- Specifiek beleid gericht op jongerenparticipatie maken, er bestaat momenteel geen beleid gericht op jongerenparticipatie. Dit geldt voor de gehele gemeente Groningen.
- Zorgen voor structurele evaluatie van projecten, effecten zijn slecht te meten, waardoor er geen beleid op maat gemaakt kan worden.
- Integrale samenwerking binnen de gemeente, door slechte communicatie tussen diensten binnen de gemeente vindt er vertraging plaats bij de uitvoering van projecten.
- Vraaggericht werken, de gemeente werkt vanuit de behoeften van de gemeente zelf, dit zou verschoven moeten worden naar die van jongeren. In ieder geval de mogelijkheden daartoe moeten onderzocht worden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	9
Aanleiding	9
Begrippenkader	10
Probleemstelling, doelstelling en hoofdvraag	11
Relevantie	11
Leeswijzer	12
2. Jongerenparticipatie en planning	13
Het Nederlandse planningproces, interactieve planning en jongerenparticipatie	13
Jongerenparticipatie	14
Vormen van jongerenparticipatie en non-participatie	14
Soorten jongerenparticipatie	17
Benaderingen van jongerenparticipatie	17
Belang van jongerenparticipatie	18
Jongerenparticipatie en de rechten van het kind	19
Jongerenparticipatie op lokaal niveau	20
Negatieve aspecten van jongerenparticipatie	21
Voorbeelden van succesvolle projecten	21
Faal- en succesfactoren	23
3. Methodologie	25
Fasering van het onderzoek	25
De onderzoeksvragen	26
De methoden	26
De casus	29

Beperkingen van de methoden	30
Validiteit van het onderzoek	30
Data-analyse	31
4. Casus de Hoogte	32
Problematiek omtrent jongeren in de Hoogte	32
Beleid van de gemeente Groningen en Jongerenparticipatie in de Hoogte	35
De uitvoerende instanties	36
Voorbeelden van projecten	37
Verwerkte data	38
Jongeren in de Hoogte	41
5. Analyse van de data	43
Van theorie naar praktijk	43
Mogelijke faalfactoren	44
Succesfactoren	47
Visie van de jongeren	48
6. Conclusies	49
Beantwoording onderzoeksvragen	49
De algemene conclusie	51
Aanbevelingen	52
Verder onderzoek	53
Bronnen	54
Bijlagen	57

1. Inleiding

Dit eerste hoofdstuk bevat als eerste de aanleiding om vervolgens richting te geven aan de probleem- en vraagstelling. Ook bevat het hoofdstuk een verdere afbakening van het onderwerp. Als laatste zal een leeswijzer u wegwijs maken in het verdere rapport.

Aanleiding

De omgeving waar een jongere in opgroeit en de toekomst van een jongere oefenen veel invloed op elkaar uit. Zo zou in tegenstelling tot wat veel mensen denken niet etniciteit maar de buurt een grote rol spelen in mogelijk crimineel gedrag onder jongeren (Hirschi 1969; Junger-Tas et al 2008; Sampson 2002). Een andere publicatie geeft uitkomsten van een onderzoek naar dataverzameling over jongeren (waaronder ook kinderen in de leeftijd van 0 tot 14 jaar) in Nederlandse steden weer. Volgens dit onderzoek 'Kinderen in Tel' is er een zeer langzame of stagnerende verandering te zien wat betreft de vooruitgang van jongeren in steden en enkele kleine plattelandsgemeenten. De scores zijn gebaseerd op een aantal indicatoren, waaronder jongerenparticipatie, waar vervolgens ten opzichte van het jaar ervoor een score berekend is¹. Deze indicatoren zijn afgeleid van het Verenigde Naties verdrag de Rechten van het Kind (Stekelee et al 2010). De Groningse buurten: Oost-Indische buurt (plaats 131), de Hoogte (plaats 156) en Paddepoel Noord (plaats 171) scoren het laagst in Groningen ten opzichte van de 4033 buurten in Nederland (Tierolf 2010).

¹ In het onderzoek 'Kinderen in Tel' (Steketelee et al 2010) zijn kwantitatieve data over de leefsituatie van de Nederlandse jeugd bijeen gebracht. Deze data zijn vergeleken met alle gemeenten in Nederland en gegevens van voorgaande jaren. Indicatoren zijn jeugdcriminaliteit, jeugdwerkloosheid, onderwijs, jongeren in armoede, kindermishandeling, jeugdzorg, tienermoeders, speelruimte en jongerenparticipatie.

Deze wijken moeten aangepakt worden zodat onder andere jongeren betere vooruitzichten hebben. Mede daardoor zijn door voormalig minister van wonen, wijken en integratie Ella Vogelaar in 2002 de 40 aandachtswijken aangewezen (VROM 2007). De 40 wijken zijn aangewezen binnen de kaders van het Grote Steden Beleid² (GSB) en worden gefinancierd uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing³ (ISV). De 40 wijken zijn geselecteerd aan de hand van 18 indicatoren⁴. Voor deze indicatoren is een gemiddelde waarde per wijk bepaald en op deze wijze zijn er 40 aandachtswijken geselecteerd (VROM 2000). Problemen met jongeren in de wijk vallen veelal onder overlast en vandalisme. Jongeren vallen ook onder de sociaal-economische achterstand. Er is veel schooluitval en weinig uitzicht op werk. Demissionair minister Rouvoet heeft als minister van jeugd en gezin zijn voorkeur uitgesproken voor jongerenparticipatie. Jongerenparticipatie zou de leefbaarheid binnen de wijken verhogen (Programmaministerie voor jeugd en gezin 2007).

² Het GSB is in 1994 opgezet door vier grote steden en is sinds toen uitgegroeid tot 32 gemeenten (G32). Het doel van het GSB ligt in drie speerpunten: wonen, werken en leven (WWI 2010).

³ Het ISV is een budget dat de G32 rechtstreeks vanuit de overheid aangereikt krijgt. Dit budget wordt wettelijk geregeld via de Wet stedelijke vernieuwing (Wsv) (VROM 2000).

⁴ De 18 indicatoren zijn onderverdeeld in sociaal economische achterstand (inkomen, werk en opleiding), fysieke achterstand (kleine, oude en goedkope woningen), sociale problemen (Vandalisme waaronder vernieling en viezigheid, sociale overlast waaronder door omwonenden en directe burens en veiligheid) en fysieke problemen (Tevredenheid met de woning en woonomgeving, verhuisgeneigdheid, geluidsoverlast, vervuiling, verkeer en veiligheid betreffende het verkeer) (VROM 2007).

In de gemeente Groningen zijn twee aandachtswijken aangewezen door de minister: de Hoogte en de Korrewegwijk. Binnen deze aandachtswijken richt de gemeente zich op de fysieke en sociale problemen en achterstand. De gemeente Groningen probeert verbetering te bewerkstelligen door middel van vier pijlers. Namelijk:

- ouder en kind,
- multiprobleemgezinnen,
- werk en wijk economie,
- veiligheid en leefbaarheid.

Door de aanpak op deze vier pijlers te richten probeert de gemeente Groningen een goed perspectief voor jongeren in de wijk te creëren. Dit perspectief bestaat uit activiteiten voor jongeren, accommodaties voor jongeren, jongeren horen er bij en doen mee en uitzicht op werk (gemeente Groningen 2007b).

In het rapport 'Hoe maak je het verschil in de wijk' (BZK, VROM & WWI 2007) wordt geconstateerd dat gemeenten normen stellen aan jongeren betreffende hun prestaties. Onder deze prestaties vallen onder andere schoolprestaties, aanwezigheid op school en geen crimineel of agressief gedrag. In het eerder genoemde onderzoek van Stekelee (et al 2010) komt naar voren dat de Groningse aandachtswijken slecht scoren wat betreft vooruitgang van jongeren. Hieruit valt af te leiden dat de resultaten van het gevoerde beleid in de Groningse aandachtswijken met betrekking tot jongeren niet optimaal is. Dit ondanks de sociale en fysieke ingrepen in de wijken.

Jongeren worden geacht aan bepaalde normen te voldoen. Daarbij worden er in de aandachtswijken fysieke ingrepen gedaan terwijl jongeren vaak niet bij het planproces betrokken worden. De vraag is dan ook wat de meerwaarde zou kunnen zijn als jongeren betrokken worden bij de planvorming. Checkoway (et al 2005) stelt het zo: *Young commissioners can participate in public policy. They can identify issues*

that concern them, advise public officials on legislative policies, and propose new ones of their own (p. 1157). Vertaald naar aandachtswijken zouden jongeren ervaringsdeskundigen zijn van de problemen in hun wijk. Op die manier kan de kloof tussen jongere en het lokale beleid verkleind worden (Marissing 2005).

Kortom: er bestaat een relatie tussen het welzijn van jongeren en de inrichtingen van de omgeving. Kunnen jongeren invloed uitoefenen op deze omgeving? In dit onderzoek draait het om het instrument jongerenparticipatie bij de inrichting van de ruimte.

Begrippenkader

Ten behoeve van de afbakening worden de begrippen jongeren en jongerenparticipatie gedefinieerd. Dit omdat er verschillende interpretaties mogelijk zijn.

Jongerenparticipatie

De provincie Groningen (2010) verstaat onder jongerenparticipatie: Jongeren laten meedenken met het vormgeven en het uitvoeren van het provinciaal beleid en in dit kader ook zelf initiatief mogen nemen. Participatie vindt dan ook gevraagd en ongevraagd plaats (p.4). De meest gehanteerde definitie komt van Roger Hart (1992), hij omschrijft jongerenparticipatie als: luisteren naar jongeren, jongeren informeren, mee laten doen, mee laten denken en mee laten beslissen. Hart heeft hierbij ook een participatieladder ontwikkeld, waar jongeren op geplaatst kunnen worden (zie hoofdstuk 2).

Jongeren

Onder het begrip jongeren wordt in dit onderzoek mensen in de leeftijd van 14 tot 25 jaar bedoeld. De bovengrens is bepaald op 25 omdat de politieke macht veelal in handen is van mensen vanaf 25 jaar (Hart 1992). Daarbij hanteert het UNESCO in haar Convention on the rights of the Child dezelfde leeftijd betreffende jongeren (Chawla 2002). In de

literatuur worden de begrippen jongerenparticipatie en jeugdparticipatie vaak door elkaar heen gebruikt. Echter is er een belangrijk verschil. Jeugdparticipatie betreft namelijk jeugdigen in de leeftijd van 4 tot 25 jaar. Jongerenparticipatie is vanaf de leeftijd van 15 jaar (Hart 1992).

Probleemstelling, doelstelling en hoofdvraag

Hypothetisch kan gesteld worden dat er binnen de stedelijke vernieuwing van de gemeente Groningen verkeerde aandacht voor jongeren is en dat het vervullen van de doelstellingen van het beleid gericht op jongeren en aandachtswijken mede daardoor achterblijft. Wat niet duidelijk naar voren komt binnen de Groningse aanpak is in hoeverre jongeren betrokken worden bij het besluitvormingsproces. Dit moet achterhaald worden om doelstellingen van de gemeente aan te scherpen en te kunnen vervullen. De hoofdvraag van dit rapport is daarom:

Hoe participeren jongeren in het beleid voor de Groningse aandachtswijken en wat zijn de mogelijke effecten van jongerenparticipatie binnen deze wijken?

De doelstelling van dit onderzoek is de mate van participatie van jongeren binnen het planningproces⁵ te achterhalen wat betreft aandachtswijken in Groningen, het verkrijgen van inzicht in de mogelijke rol van jongeren in het planningproces, vanuit de visie van jongeren en het verkennen van mogelijke effecten van jongerenparticipatie.

⁵ Het planningproces bestaat uit twee fasen, de planvormingfase en de analysefase. In de planvormingfase vindt het ruimtelijk ontwerp plaats waar doelen en uitgangspunten worden nagestreefd. Om doelen te bepalen wordt er een koppeling gemaakt naar het procesontwerp, waar de doelgroep en draagvlak onder vallen (Chapin & Kaiser 1979, p. 357).

De hoofdvraag is onderverdeeld in de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is jongerenparticipatie en wat is de meerwaarde ervan?
2. Wat is de aanpak die de gemeente Groningen volgt betreffende aandachtswijken en jongeren en de bijbehorende problematiek?
3. Hoe ervaren jongeren problemen in de Groningse aandachtswijken en het oplossen daarvan?
4. Wat zijn de (mogelijke) effecten van jongerenparticipatie in de Groningse aandachtswijken?

Deze onderzoeksvragen en de te gebruiken methoden worden in hoofdstuk 2 verder toegelicht.

Relevantie

De relevantie van dit onderzoek is onder te verdelen in een wetenschappelijke en een maatschappelijke relevantie. De wetenschappelijke relevantie van dit onderwerp is te vinden in de relatieve onbekendheid van het onderwerp binnen de planologie. Uit een literatuurstudie van Frank (2006) blijkt dat er vooral weinig onderzoek is over jongerenparticipatie dat nog in de kinderschoenen staat (p. 370). Een ander punt is dat er weinig bekend is over jongeren in de Groningse aandachtswijk de Hoogte (Teerns en Polstra 2007). De maatschappelijke relevantie is te zoeken in de duurzaamheid en continuïteit van beleid, het duurzaam leefbaar houden van een wijk en een gezonde toekomst voor de huidige jeugdige bevolking van aandachtswijken (Chawla 2002).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat het begrip jongerenparticipatie en de discussie eromheen centraal. Dit betekent dat er zowel positieve als negatieve aspecten geïnventariseerd worden. De Nederlandse planologie en communicatieve planning vormen de basis voor dit hoofdstuk. Vervolgens wordt het begrip jongerenparticipatie uitgebreid behandeld. Zo worden verschillende definities behandeld, vormen van jongerenparticipatie aan de hand van de participatieladder van Roger Hart, soorten

jongerenparticipatie, benaderingen en het belang van jongerenparticipatie voor verscheidene actoren. Ook zal er aandacht besteed worden aan jongerenparticipatie in de internationale wereld. Jongerenparticipatie op lokaal niveau en voorbeelden daarvan zullen behandeld worden. Als afsluiting van dit hoofdstuk worden faal- en succesfactoren opgesomd, die afgeleid zijn uit het voorafgaande literatuuronderzoek.

Hoofdstuk 3 bevat de methodologie van het onderzoek. Er wordt antwoord gegeven op de volgende vraag: op welke wijze wordt het onderzoek uitgevoerd en welke methoden worden daarvoor gebruikt? Daarbij wordt de casus toegelicht. Waarom is er gekozen voor de wijk de Hoogte en wat zijn haar kenmerken?

De faal- en succesfactoren die in hoofdstuk 2 in beeld gebracht zijn worden toegepast in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 4 bevat de casus aandachtswijk de Hoogte. Ter ondersteuning van dit hoofdstuk wordt ten eerste de wijk en de problemen omtrent jongeren in kaart gebracht. Daarvoor zijn onderzoeken geraadpleegd, is geobserveerd in de wijk en zijn enquêtes en interviews afgenomen. Vervolgens wordt het beleid ten aanzien van jongerenparticipatie in de gemeente Groningen onder de loep genomen. Daarna wordt het beleid, de projecten, de implementatie daarvan en de effecten specifiek betreffende de wijk de Hoogte onder de loep genomen, onder andere het huidige beleid van de gemeente Groningen. In dit hoofdstuk zal niet alleen de visie van de gemeente Groningen aan bod komen maar ook die van uitvoerende instanties en de jongeren zelf.

In hoofdstuk 5 zal er analyse gemaakt worden van de verzamelde data, vanuit de literatuur en de empirie. Hieruit volgt een conclusie die u in hoofdstuk 6 kan vinden. De conclusie bevat naast de beantwoording op de verschillende deelvragen, ook aanbevelingen voor de gemeente Groningen en suggesties voor verder onderzoek.

2. Jongerenparticipatie en planning

In dit hoofdstuk zal het begrip jongerenparticipatie en de discussie eromheen centraal staan. Voordat het begrip jongerenparticipatie aan de orde komt wordt het Nederlandse planningproces en de plaats van interactieve planning kort beschreven. Dan wordt het begrip jongerenparticipatie benoemd, daarbij zijn de vormen en soorten van jongerenparticipatie van belang. Dan komt het belang van jongerenparticipatie zoals in de wetenschappelijke literatuur omschreven wordt aan bod. Als laatste punt in dit hoofdstuk zal er aandacht besteed worden aan jongerenparticipatie op lokaal niveau, voorzien van enkele voorbeelden. Aan de hand van de literatuur wordt er een opsomming van faal en succesfactoren geschetst en wordt de opstap richting hoofdstuk 3 gemaakt waar de casus de Hoogte uitgelicht wordt.

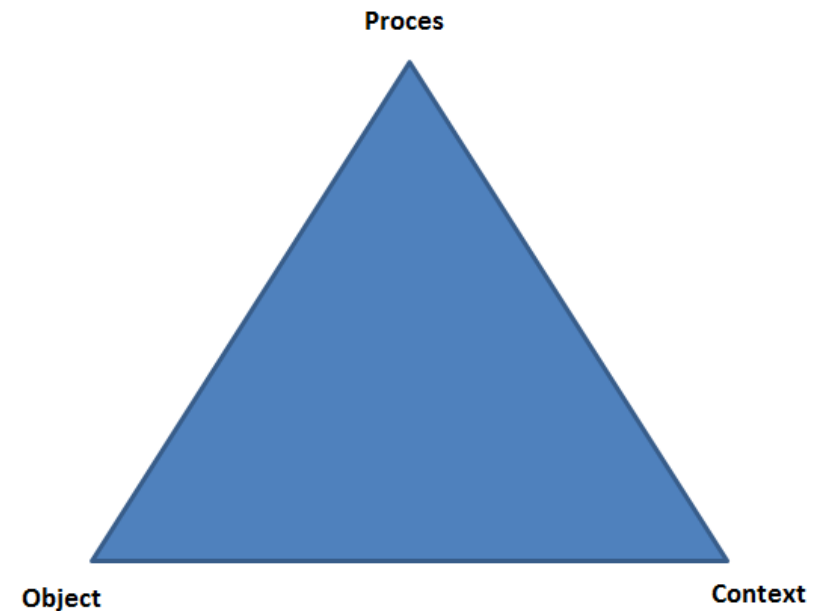
Het Nederlandse planningproces, interactieve planning en jongerenparticipatie

Habermas ontwikkelde in de jaren '70 een filosofie over planning. Planning is volgens Habermas: *een communicatief proces, waarbij het doel is om draagvlak voor beslissingen te verkrijgen*. In de jaren '90 heeft communicatieve planning of interactieve planning een plaats verkregen in het Nederlandse planproces (Voogd en Woltjer 2009). Een interactief planproces is een vorm van een open planproces. Een open planproces wordt gekenmerkt door de 'wie' vraag. Daarbij wordt in een vroeg stadium het aantal belanghebbenden in beeld gebracht en betrokken bij de beleidsvorming (Spit en Zoete, 2003; Edelenbos en Monnikhof 2001). Communicatieve planning kwam pas in de jaren '90 opzetten, omdat de samenleving steeds complexer werd en er niet meer geloofd werd in het top-down beleid van de jaren ervoor. Deze omslag in het denken kwam voort uit het inzicht dat ontstond omtrent het oplossingsvermogen van de samenleving. De context van planning (zie ook de planningdriehoek van Bertolini en Spit 1998) werd daarbij ook steeds belangrijker, er werd

erkend dat externe factoren maatschappelijke processen beïnvloeden (Kreukels en Simonis 1988).

Aan de hand van de planningdriehoek van Bertolini en Spit (1998 p. 4-5) kan het werkterrein van de hedendaagse planoloog worden bepaald. De planningdriehoek bestaat uit drie componenten, proces, object en context (zie Figuur 1). Hierbij moet onder het object van planning de

Figuur 1 Planningdriehoek, het werkterrein van de planoloog (Bertolini en Spit 1998)

problematiek worden verstaan, in dit geval is dat de stedelijke vernieuwing. De stedelijke vernieuwing moet op haar beurt geplaast worden in een bepaalde context. De context is de aandachtswijk. Het proces dat zich daar omheen afspeelt tezamen met de betrokken actoren vormt het planningproces, daar kan de jongerenparticipatie in geplaast worden (Spit en Zoete, 2003). Ieder planningproces is uniek en wordt daardoor anders ingevuld. Dit komt omdat het object van planning en de context voor iedere situatie verschillend zijn.

Jongerenparticipatie is een voorbeeld van communicatieve of interactieve planning, er vindt namelijk interactie tussen overheid en burger plaats. De voordelen van jongerenparticipatie van worden steeds meer ingezien (zie belang van jongerenparticipatie). Echter zitten er ook nadelen aan deze vorm van inspraak. Zoals de mate van slagvaardigheid. De slagvaardigheid staat op gespannen voet met de mogelijkheid tot inspraak van actoren. Het kan het besluitvormingsproces namelijk zeer vertragen. En daardoor de slagvaardigheid van het ruimtelijk beleid onder druk zetten, aldus Spit en Zoete (p. 156, 2003). Woltjer (1997) noemt terecht enkele risico's van interactieve beleidsvoering. Onder andere dat de overheid het participatieproces op een dusdanige manier in moet richten dat naast de actieve leden van de samenleving ook de niet actieve leden mee kunnen beslissen. Daarnaast kunnen de kosten van bepaalde vormen van participatie hoog oplopen (zie ook PJ Partners 2008; Vandenbroucke et al 2010; Frank 2006).

Jongerenparticipatie

In hoofdstuk 1 is de term jongerenparticipatie gedefinieerd aan de hand van de definitie van Roger Hart. Aansluitend op deze definitie kan gesteld worden dat jongerenparticipatie een brede definitie betreft. In de literatuur wordt er op verschillende manieren naar verwezen.

Vandenbroucke (et al 2010) stelt dat participatie de mate van invloed op de omgeving inhoudt. Ze verdeelt daarbij jongerenparticipatie in de mate van inspraak, invloed en initiatief. Daarbij staat inspraak voor de

mogelijkheid tot een mening geven over gevormd beleid. Invloed staat voor de mate dat er daadwerkelijk iets met die mening gedaan wordt. En als laatste initiatief, de jongere kan dingen doen die hij zelf organiseert.

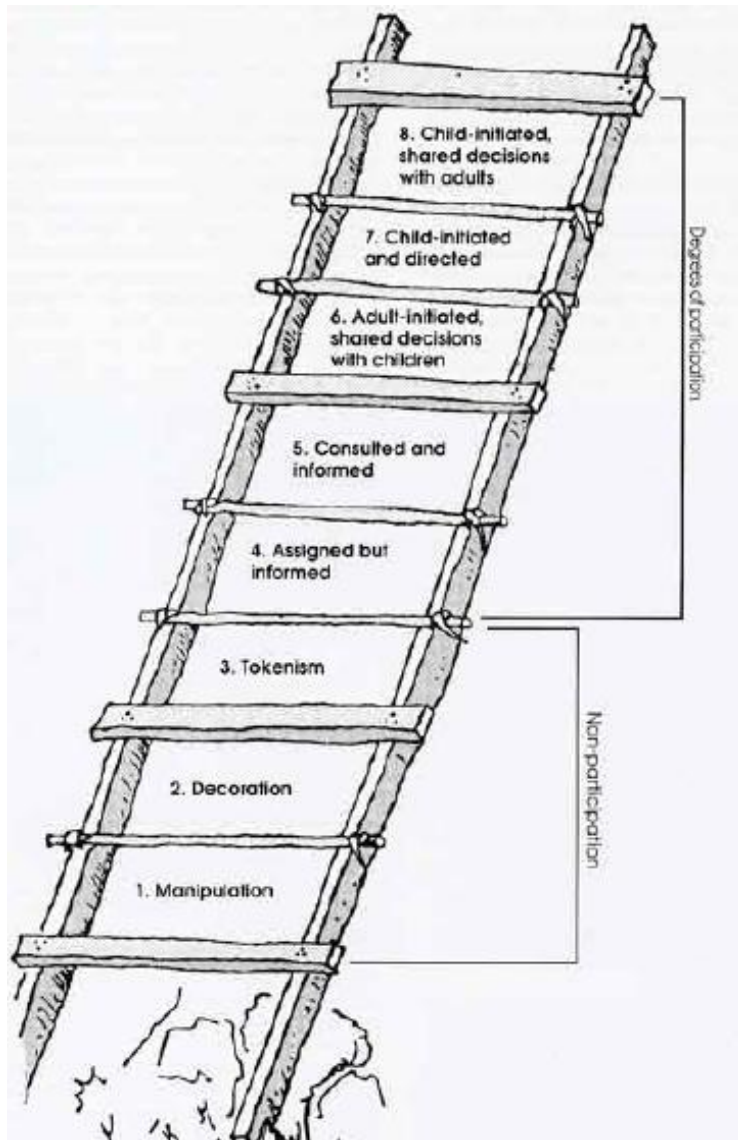
De Savornin Lohman (1998) verdeelt jongerenparticipatie onder in politieke participatie, maatschappelijke participatie en consumptieve participatie. Politieke participatie houdt in dat jongeren betrokken worden bij het jeugdbeleid van overheden en maatschappelijke participatie houdt in dat jongeren betrokken worden bij voorzieningen in de directe omgeving. Consumptieve participatie is het gebruik maken van jongeren voorzieningen en deelnemen aan activiteiten, een belangrijke opstap naar actievere vormen van beleid. Politieke participatie wordt door Nederlandse overheden liever getypeerd als beleidsgerichte participatie (Steketee et al 2005). De meest bekende vormen van jongerenparticipatie onder Nederlandse gemeenten is vooral het deelnemen aan activiteiten (dus consumptieve participatie) (Vandenbroucke et al 2010).

Vormen van participatie en non-participatie

Deze omschrijvingen laten ruimte over voor de vormen of mate van participatie of betrokkenheid. De participatieladder van Hart (1992) zou een uitkomst kunnen bieden. Roger Hart heeft een participatieladder⁶ ontwikkeld ten behoeve van jongeren en lokale overheden. Deze ladder bestaat uit 8 treden die verschillende gradaties van participatie vertegenwoordigt (zie Figuur 2). De onderste drie treden van de ladder, manipulatie, decoratie en tokenism, zijn volgens Hart vormen van non-participatie. De bovenste vijf treden vertegenwoordigen de vijf gradaties van participatie. Nu volgt een uitleg betreffende de vormen van non-participatie en waarom ze dat zijn.

⁶ Deze participatieladder is gebaseerd op de participatieladder voor volwassenen van Sherry Arnstein (1969). De verschillende gradaties zijn ontwikkeld door Roger Hart.

Figuur 2 Participatieladder van Hart (1992)

Manipulation

Bij manipulatie worden jongeren misleid. De jongere weet niet wat het onderwerp is en weet ook niet wat er gedaan wordt met zijn bijdrage. Jongeren worden geheel buiten de uitkomsten gehouden en kunnen op deze manier ook verbogen worden. In relatie tot manipulatie wordt ook over het spreekwoord ‘Het doel heiligt de middelen’ gesproken (Hart 1992). Waarbij middelen die ongeoorloofd zijn toch worden aangewend als het doel maar belangrijk genoeg is (Van Dale 2004).

Decoratation

Hierbij staan jongeren er kort gezegd voor de sier bij. Jongeren zijn daarbij ook niet op de hoogte waar ze precies aan meedoen of welk doel ze behartigen. Decoratie verschilt niet veel van manipulatie. Echter is er wel een duidelijk verschil, bij decoratie doen beleidsmakers niet alsof ze jongeren laten participeren, zoals dat wel het geval is bij manipulatie (Hart 1992).

Tokenism

Tokenism ofwel symbolisme staat voor jongeren die wel een stem krijgen. Maar daarbij hebben ze geen kans om hun eigen mening te uiten (Hart 1992).

Deze onderste drie treden zijn voorbeelden van non-participatie vanwege het feit dat jongeren geen vrijheid hebben in het proces. Daarbij kan de link gelegd worden met Simpson (1997) zijn stelling: jongeren die gezien worden als de toekomstige generatie worden als incapabel bestempeld. Bij deze vormen van non-participatie worden jongeren namelijk niet als experts van hun omgeving beschouwd, omdat de beleidsmakers hun de (keuze)vrijheid uit handen neemt. Vrijheid is echter de sleutel naar goede participatie. Naast vrijheid moeten alle vormen van goede participatie aan een aantal eisen voldoen. Namelijk (Hart 1992):

- De jongere begrijpt het doel van het project.
- De jongere weet wie het project opgezet heeft en waarom hij meedoet.

- De jongere levert een zinvolle bijdrage.
- De jongere participeert vrijwillig.

Het UNESCO (2002) heeft ook een aantal criteria opgesteld waar jongerenparticipatie aan zou moeten voldoen. Hieronder een bondige opsomming van deze criteria. Ten eerste moet het participatieproces transparant, toegankelijk en interactief zijn. Op deze manier wordt er vertrouwen geschept, iedereen krijgt de kans om te participeren en is de uitkomst een breed gedragen beleid. Het behoeft geen verdere uitleg dat de onderste drie treden niet voldoen aan de eisen/criteria die voor een goede jongerenparticipatie vereist zijn. De bovenste vijf treden vertegenwoordigen echter wel vormen van goede participatie. En voldoen dus aan de eisen zoals die door het UNESCO en Hart opgesteld zijn. Hieronder volgt een overzicht van de vijf treden, waarbij geldt des te hoger op de ladder des te meer keuzevrijheid en initiatief (Hart 1992; Vandenbroucke et al 2010).

Assigned but informed

Hierbij is het project geheel georganiseerd door beleidsmakers. Echter weten jongeren wel wat het doel van het project is en is het doel van belang voor de jongere (Hart 1992). Vandenbroucke (et al 2010) spreekt van informeren betreffende deze trede. Jongeren worden geïnformeerd over bepaalde thema's zoals gezondheidszorg, onderwijs, buurtvoorzieningen en veiligheid in de buurt.

Consulted and informed

Jongeren krijgen grotere vrijheid in de zin dat er veel waarde gehecht wordt aan de mening van de jongeren over het onderwerp. Ook bij deze trede wordt het proces volledig georganiseerd door de beleidsmakers, maar de mening van de jongere wordt meegenomen in het verdere proces (Hart 1992). Vandenbroucke (et al 2010) beschrijft deze vorm als het raadplegen van jongeren over eerder genoemde thema's, hierbij is er sprake van eenrichtingsverkeer. In tegenstelling tot de volgende trede.

Adult initiated, shared decisions with children

Dit is volgens Hart (1992) een echte vorm van participatie. Beleidsmakers geven namelijk wel de aanzet tot een project, maar werkt deze samen met de jongeren uit. Met andere woorden in dialoog gaan met jongeren (Vandenbroucke et al 2010).

Child initiated and directed

Jongeren bedenken en organiseren zelf een project. Waarbij zij geheel zelf de uitkomsten bepalen zonder tussenkomst van beleidsmakers (Hart 1992). Bij deze vorm van participatie (inspraak hebben) gaat het erom dat gemeenten actief beleid maken om jongeren te inspireren om een project te starten. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van subsidies (Vandenbroucke et al 2010).

Child initiated, shared decisions with adults

Dit is volgens Hart (1992) de meest ideale situatie. Jongeren en beleidsmakers werken op die manier samen aan een project dat er sprake is van gelijkwaardigheid en wederzijds respect. Vandenbroucke (et al 2010) spreekt hier van de participatievorm, eigen initiatief. De rol van gemeenten ligt in het stimuleren van jongeren om eigen initiatief te tonen en spontaan advies te verlenen.

Simpson (1997) stelt dat er een stap vooraf gaat aan de daadwerkelijke zet tot jongerenparticipatie. Namelijk dat er bepaald moet worden of jongeren als de toekomstige generatie gezien worden, waarbij volgens Simpson jongeren min of meer als incapabel bestempeld worden (zie ook Cornelissen 2000) . Of dat jongeren een onderdeel van de maatschappij vormen, met andere woorden jongeren zijn experts in hun omgeving en op hun niveau (Simpson 1997). Dit wordt onderstreept door Beazly (et al 2009) die stelt dat in de wetenschappelijke literatuur jongeren vaak als object beschouwd worden in plaats van het subject. In het laatste geval kunnen jongeren invloed uitoefenen op de omgeving, omdat er gesuggereerd wordt dat jongeren zelfstandig kunnen beslissen, welke

ruimtelijke ingrepen er gedaan moeten worden. Simpson (1997) noemt dit sociale jongerenparticipatie. Daarbij moet er volgens hem als voorwaarde gesteld worden dat in beeld gebracht wordt hoe jeugdigen in relatie tot elkaar staan en tot beleidmakers. Dit om de kwaliteit te verhogen en het democratisch proces te versnellen

Soorten jongerenparticipatie

Naast de soorten die de Savornin Lohman (1998) schetst. Is er ook sprake van structurele of incidentele participatie. Een voorbeeld van structurele jongerenparticipatie is een jeugdraad aanstellen en incidenteel bijvoorbeeld een jeugddebate (PJ Partners 2008). Aan beide vormen van jongerenparticipatie zitten voor- en nadelen. Zo zorgt structurele jongerenparticipatie voor continuïteit, het is praktischer en voor de lange termijn biedt het voordelen. Echter is structurele participatie ook eenzijdig en vaak weinig concreet (voor jongeren daardoor minder toegankelijk). De voordelen van incidentele participatie is bijvoorbeeld de laagdrempeligheid en de diversiteit van projecten en dus verschillende jongeren. De nadelen van incidentele participatie liggen in het vrijblijvende karakter, waardoor er uiteindelijk niets kan veranderen en deze projecten zijn vaak ad hoc, dus niet algemeen van aard maar zeer toegespitst (PJ Partners 2008). Volgens van Hees (2002) zou jongerenparticipatie meer structurele dan incidentele vormen aan moeten nemen, om de inbreng van jongeren te optimaliseren.

Er bestaat ook een verschil tussen directe en indirecte participatie (PJ Partners 2008; Vandenbroucke 2010). Indirecte participatie is als de stem van de jongere via een instantie of belangengroep wordt doorgegeven. Een nadeel hiervan is dat de gemeente zich moeilijk een beeld kan vormen over de jongere en blijft er een afstand tussen beleidmaker en jongere bestaan. Er zitten echter ook grote voordelen aan, het is voor jongeren laagdrempelig en voelt vertrouwd, daarnaast is indirecte participatie minder tijdrovend dan directe participatie. Bij directe participatie is er geen sprake van een tussenstap tussen gemeente en de

jongere. Echter is directe participatie voor beleidmakers moeilijk omdat ze moeten communiceren met jongeren dat ze niet gewend zijn en het is tijdrovend. Daartegenover is het wel een directe en dus vertrouwen creërende aanpak daarbij is het duidelijk en persoonlijk.

Een andere benadering van jongerenparticipatie is die van Witte (2008). Hij spreekt over oude stijl en nieuwe stijl. Jongerenwerkers voelen tegenwoordig van twee kanten druk. Aan de zijde van de politiek vanwege de resultaten die gehaald moeten worden, vooral in het geval van aandachtswijken. De andere druk komt vanuit de samenleving. Groepen jongeren nemen toe qua diversiteit en zijn daardoor vaak moeilijker te bereiken. Kortom een complexere samenleving, meer diversiteit binnen de doelgroep en hogere eisen betreffende resultaten. De nieuwe stijl wordt gekenmerkt door een vraaggerichte⁷ aanpak tegenover een aanbodgerichte aanpak, integrale aanpak tegenover een versnipperde samenwerking en het leidinggeven moet in plaats van dirigerend, coachend zijn. Door middel van deze nieuwe stijl kunnen ook moeilijk bereikbare jongeren aangespoord worden om te participeren (Witte 2008).

Benaderingen van jongerenparticipatie

Knowles-Yáñez (2005) verdeelt de manieren van aanpak van jongerenparticipatie onder in de volgende vier approaches: scholarly, practice, educational en rights-based. Hieronder volgt een overzicht per benadering.

⁷ Vraaggericht werken staat tegenover aanbodgericht. Bij aanbodgericht gaat de overheid of instelling uit van zijn eigen wensen. Bij vraaggericht werken staat de behoefte van de jongere centraal (Witte 2008)

Scholarly approach

De scholarly approach ofwel de wetenschappelijke benadering, is een benadering waarin jongerenparticipatie een wetenschappelijk doel heeft. De scholarly benadering legt een link tussen jongeren en hun omgeving. De resultaten van participatie worden niet tot uitvoering gebracht in de praktijk (Knowles-Yáñez 2005). Een voorbeeld is het achterhalen van de voorkeuren van jongeren wat betreft de openbare ruimte, door jongeren te laten tekenen (Talen en Coffindaffer 1999). Lynch (1977) wilde het verkeerde beeld dat planners over jongeren hadden veranderen, daar gebruikte hij verschillende methoden voor: observatie, interviews, fotografie en tekenen. Een ander voorbeeld dat overlapping heeft met de educational benadering, The Land use-U.K. Project van de U.K. Geographical Association. Dit project gaf verschillende jongeren de kans om zich te uiten en visies te geven over de stedelijke en de rurale omgeving. De uitkomsten waren dat jongeren sceptisch waren over de toekomstige inrichting van de omgeving. Wat er met deze uitkomsten is gedaan is niet bekend (Robbertson en Walford 2000; Knowles-Yáñez 2005).

Practice approach

Deze benadering richt zich op het opzetten van jongerenparticipatie projecten die leiden tot beleid op de openbare ruimte. Deze benadering is onder te verdelen in drie domeinen: public agency, planning consultant en not-for-profit. Een voorbeeld van een project binnen de public agencies is jongeren voorstellen te laten maken omtrent de verbetering van de omgeving. Deze voorstellen worden soms uitgevoerd in de praktijk (Knowles-Yáñez 2005). Een voorbeeld van planning consultant is het betrekken van naast volwassenen ook jongeren. Dit leverde op dat de planlogen erachter kwamen dat ze de input van jongeren misten, het leverde nieuwe inzichten omtrent het betrekken van jongeren en hun interesses in het inrichten van de omgeving (Sarkissian en Walsh 1994). Als laatste de Non-For-Profit organisaties, deze proberen jongeren te betrekken bij het oplossen van problemen in de omgeving. Bijvoorbeeld

door de methode the charrette. Dat staat voor: *'a process in which youth participate in activities that define issues, and find solutions to community planning and urban design problems'* (Race en Torma 1998 p vii). Deze methode kan jongeren helpen bij het inzichtelijk maken van planologische processen en helpen bij het oplossen van problemen.

Educational approach

De educational approach heeft als doel jongeren leren te laten trekken wat betreft planning, jongeren krijgen hierbij alle vrijheid. Net zoals bij de scholarly approach levert het geen bijdrage aan de praktijk van planning. Voorbeelden van deze benadering zijn: rollenspel en discussie met jongeren, werkgroepen en workshops (Knowles-Yáñez 2005).

Rights-based approach

Deze benadering vindt haar grondslag in de rechten van het kind (zie ook paragraaf Jongerenparticipatie en de rechten van het kind) en is onder te verdelen in twee subbenaderingen. Ten eerste de benadering die uitgaat van de beschikbare literatuur en onderzoek en doet van daaruit uitspraken en aanbevelingen aan planologen en beleidmakers. En de tweede benadering gaat uit van de dialoog met jongeren en maakt aan de hand daarvan beleid en plannen (Chawla 2002a). Barlett (et al 1999) pleit in het geval van de tweede benadering voor het institutionaliseren van jongerenparticipatie. Methoden die hierbij passen zijn participatie via het internet en jeugdtraden.

Belang van jongerenparticipatie

Wat is het belang van jongerenparticipatie voor beleidsmakers? In Nederland wordt door de demissionaire regering en demissionair minister van jeugd en gezin Rouvoet het belang ingezien. Niet alleen was Rouvoet het die met het idee kwam om een ministerie voor jeugd en gezin te starten. Rouvoet heeft ook het doel gesteld dat alle gemeenten voor 2011 een vorm van jongerenparticipatie kennen (Programmaministerie voor jeugd en gezin 2007). Hieronder volgt een overzicht van het belang voor jongeren, omwonenden en vervolgens voor beleidsmakers/planologen.

Jongeren

Voor jongeren is het een hele uitdaging om te mogen participeren in een planningsproces. Er wordt jongeren geleerd op een andere manier naar hun omgeving te kijken en hun kennis en ervaringen toe te passen in de praktijk. Door mee te doen aan het planningsproces leren ze meer over het democratisch proces, ontwikkelen ze nieuwe vaardigheden en krijgen ze een verantwoordelijkheidsgevoel (UNESCO 2002; Witte 2008). Dit worden ook wel ontwikkelingseffecten genoemd (Gilsing 2001). Jongerenparticipatie verbetert de beeldvorming over jongeren en verbetert het wederzijds inzicht tussen jongere en samenleving. Ook stimuleert jongerenparticipatie het vraaggericht denken en werken, dat kan voor jongeren beter uitpakken, omdat er beter naar ze wordt geluisterd (Witte 2008). Deze effecten worden door Gilsing (2001) de instrumentele effecten genoemd.

Omwonenden

Volwassen omwonenden leren meer over het gedrag van hun jongeren in de wijk en er wordt op deze manier meer begrip getoond. Omwonenden en jongeren zullen in moeilijke situaties beter op elkaar reageren, vooral omdat zij er bewuster van zijn dat zij samen met de jongeren de wijkidentiteit vertegenwoordigen (UNESCO 2002). Als laatste punt zorgt jongerenparticipatie ervoor dat de leefbaarheid in de wijk verbeterd wordt en er een beter leefklimaat gecreëerd wordt (Witte 2008).

Beleidsmakers en planologen

Beleid en activiteiten sluiten aan op de behoefte van jongeren, door de vraaggerichte werkwijze. Daarbij sluit het beter aan op de interactieve besluitvorming (Witte 2008). Jongeren zijn ervaringsdeskundigen op het gebied van hun eigen omgeving, beleidsmakers kunnen door middel van participatie hiervan profiteren (Chawla 2002). In het geval van de gemeente Groningen kan zij haar jongeren meer leren over het duurzaam inrichten van de omgeving. En kunnen deze jongeren bijdragen aan een leefbaarder Groningen. Als laatste punt is het voor beleidsmakers van belang dat jongeren opgroeien in een veilige en gezonde omgeving, jongerenparticipatie kan daar aan bijdragen (UNESCO 2002).

Jongerenparticipatie en de rechten van het kind

The International Association for the Child's right to Play is in 1979 als eerste met een aanbeveling tot jongerenparticipatie in de ruimtelijke ordening gekomen. Deze aanbeveling is in 1989 opgenomen in het Verdrag voor de rechten van het kind. Dit verdrag is pas in 1990 van kracht gegaan na de ratificatie door 20 lidstaten van de Verenigde Naties. Inmiddels hebben alle leden op Sudan na deze conventie ondertekend (Hart 2008; Chawla 2002; UNICEF 2009). Artikel 12 tot en met 14⁸ gaat over het recht van vrije meningsuiting en hebben daarmee betrekking op jongerenparticipatie (Hodgkin en Newel 1998; Hart 2008 p. 6-7). Deze artikelen hebben de volgende inhoud (UNICEF 2009):

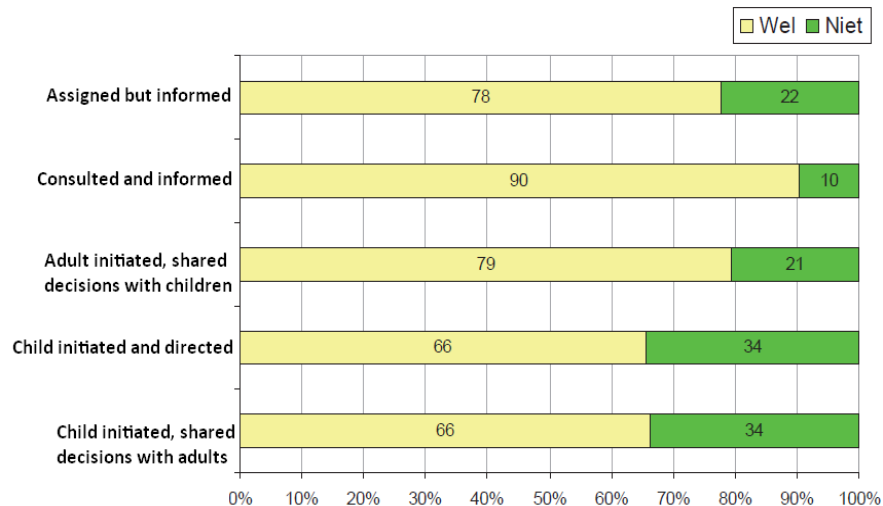
- Artikel 12, Vrijheid van meningsvorming en het onderkennen van de waarde van de mening van het kind. Ook in gerechtelijke en bestuurlijke procedures.
- Artikel 13, Vrijheid van meningsuiting.
- Artikel 14, Vrijheid van gedachten, geweten en religie.
- Artikel 15, Vrijheid van vereniging en vergadering.

⁸ Zie voor de volledige teksten bijlage 1, artikel 12 tot en met 15 van het Verdrag voor de Rechten van het kind.

In verschillende landen werd als reactie hierop een kinderombudsman ingesteld, de kinderombudsman komt op voor de rechten van het kind. Inmiddels hebben ruim 40 landen een kinderombudsman, Nederland valt daar niet onder (Kloosterboer 2007).

Frank (2006) noemt in haar onderzoek 'The Potential of Youth Participation in Planning' terecht dat er na dertig jaar na de aanbevelingen van the Association for the Child's right to Play nog weinig ruimte is voor jongerenparticipatie binnen de ruimtelijke planning. Oorzaken worden gezocht in de bureaucratische inrichting van het planningproces en de economische belangen bij het inrichten van de ruimte. De ruimtelijke planning wordt gedomineerd door beleidsmakers die geen kennis of ervaring met jongeren en jongerenparticipatie hebben, gecombineerd met de economische, politieke en culturele belemmeringen komt jongerenparticipatie niet veel voor (Frank 2006).

Figuur 3 Realisatie van de verschillende vormen van jongerenparticipatie (Vandenbroucke et al 2010)

Jongerenparticipatie op lokaal niveau

In de Nederlandse politiek wordt het belang van jongerenparticipatie onderstreept door de regering. Demissionair Minister Rouvoet, van jeugd en gezin, heeft ten aanzien van dat inzicht de norm gesteld dat alle gemeenten in Nederland in 2011 een zekere vorm van jongerenparticipatie in hun beleid hebben opgenomen (Programmaministerie voor jeugd en gezin 2007). Er zijn vele vormen van jongerenparticipatie. In de komende paragraaf wordt beschreven hoe de Nederlandse gemeenten invulling geven aan jongerenparticipatie.

Weliswaar heeft 90% van de Nederlandse gemeenten jongerenparticipatie op dit moment als beleidsdoel geformuleerd, er zijn wel enorme verschillen in deze beleidsdoelen aan te merken. In figuur 3 is te zien hoe Vandenbroucke (et al 2010) de Nederlandse gemeenten ingedeeld heeft naar vormen van jongerenparticipatie (gebaseerd op Hart). Daarbij moet worden aangemerkt dat er grote verschillen zijn tussen kleine en grote gemeenten (naar inwoneraantal, respectievelijk <50.000 en >50.000). De kleine gemeenten richten zich voornamelijk op directe vormen van participatie, in tegenstelling tot de grote gemeenten. Opmerkelijk is dat 37% van de gemeenten aanmerkt dat jongerenparticipatie nog in de kinderschoenen staat, dit betreft voornamelijk de kleinere gemeenten. Daar tegenover staat dat maar 26% van de gemeenten tevreden is met de behaalde doelen betreffende jongerenparticipatie.

Een volgend punt is op welke beleidsthema's jongeren participeren. Uit het onderzoek van Vandenbroucke (et al 2010) dat onder 175 gemeenten is afgenomen, komt vrijetijdsbesteding op de eerste plaats. Gevolgd door buurtvoorzieningen en inrichting van de openbare ruimte. Opvallend is dat er aanzienlijk minder aan jongerenparticipatie gedaan wordt in vergelijking met het eerste thema. Tezamen met onderwijs en openbare orde, terwijl daar de grootste problemen met jongeren liggen in aandachtswijken.

Negatieve aspecten van jongerenparticipatie

Woltjer (1997), zoals in het begin van dit hoofdstuk vermeld, noemt enkele risico's van interactieve planning. Deze risico's gelden ook voor jongerenparticipatie. Knelpunten waar gemeenten tegenaan lopen zijn onder andere jongeren langduriger motiveren en ze actief betrokken houden. Daarbij spreken de gemeenten en de jongeren niet dezelfde taal, daardoor is het vormgeven van jongerenparticipatie een moeizaam en tijdrovend proces (Vandenbroucke et al 2010; Frank 2006). Daarbij zijn projecten met betrekking tot participatie vaak kostbaar (Woltjer 1997; van Hees 2002). Van Hees (2002) noemt in haar onderzoek 'Jongereninitiatief' nog een aantal andere faalfactoren binnen jongerenparticipatie projecten: de geringe terugkoppeling tijdens en na het project, begeleiding vanuit de gemeente kan moeizaam verlopen vanwege tijdgebrek, projecten of initiatieven van jongeren kunnen niet aansluiten op gemeentelijk beleid en jongeren moeten beter geïnformeerd worden over het bestaan tot mogelijkheid tot het indienen van initiatieven.

Aalberts (2006) noemt dat overheden enthousiast zijn over jongerenparticipatie, maar dat gemeenten vaak maar een kleine groep jongeren daadwerkelijk bereikt. Aalberts onderstreept dit met het onderzoek van Zeijl (2003): 7% van de jongeren deed mee aan een jongerendebat, 5% was lid van een jongerenorganisatie en slechts 4% bezocht inspraakavonden. Door de lage opkomst is de continuïteit moeilijk te waarborgen. Het belangrijkste is misschien wel dat deze jongeren niet representatief zijn voor de bevolking (Aalberts 2006). De jongeren kiezen zichzelf uit en zijn vaak al eerder politiek actief geweest (Matthews 2001; Aalberts 2006).

Voorbeelden van succesvolle projecten

Er zijn echter projecten die zeer goed zijn verlopen, met andere woorden representatieve en moeilijk bereikbare jongeren aantrekt, hierna volgen enkele praktijkvoorbeelden. Als eerste de gemeente Zwolle, die beter inzicht probeert te krijgen in de moeilijk bereikbare jongeren. Een volgend voorbeeld zal Venlo zijn, de gemeente Venlo heeft een project opgezet ter bewustwording van de kosten ten gevolge van vernieling door jongeren. Vervolgens de gemeente Roermond, met haar jongerenraad. En als laatste de gemeente Almere met het project Jongerenbuurbemiddeling dat voor en door jongeren gedaan wordt.

"Meet en Greet" Zwolle

In de aandachtswijk Dieze-Oost is het jongerenparticipatie project Meet en Greet opgezet. Dit project heeft als doel de moeilijk bereikbare jeugd in de leeftijdscategorie van 12 tot 18 jaar te leren kennen, ze kennis te laten maken met jongerenwerk. De resultaten van dit onderzoek worden vervolgens afgestemd op het jongerenwerk, ter bevordering van resultaten. Door middel van een mondelinge survey zijn na een arbeidsintensief proces en veel contact met de jongeren, 77 jongeren bereikt (wat neerkomt op 84% van de moeilijk bereikbare jongeren). De gemeente Zwolle is door deze aanpak te weten gekomen hoe jongeren in de toekomst te bereiken zijn en hoe zij hun omgeving ervaren, ten tweede is er draagvlak gecreëerd en zijn de jongeren op onderdeel van het jongerenwerk geworden (de Witte 2008).

"Geld voor geen geweld" Venlo

Het project geld voor geen geweld is opgezet met als doel jongeren bewuster te maken van de kosten die gepaard gaan bij vernielingen. Als er vernielingen in de wijk zijn aangebracht worden de kosten daarvoor berekend en moeten de jongeren de helft van deze kosten verdienen. Als er geen vernielingen worden aangericht in de wijk kunnen de jongeren ook geld verdienen, zij kunnen vervolgens zelf beslissen waar dat geld aan uitgegeven wordt (Bongers en Jansen 2009). Jongeren worden aldus de

gemeente Venlo (2009) op deze manier bewuster van hun leefomgeving. De gemeente Venlo ziet een steeds groter draagvlak (en bereik) ontstaan onder jongeren voor deze aanpak, onder andere omdat de jongeren beloofd worden.

“De Roermondse jongerenraad” Roermond

De gemeente Roermond heeft in 1991 een jongerenraad opgericht. Deze jongerenraad wordt vertegenwoordigd door leerlingen van verschillende middelbare scholen in Roermond. De jongerenraad ontwikkelt zelfstandig voorstellen die ze vervolgens bij de Raad in moeten dienen. Als deze worden toegekend moeten de jongeren zelf voor de uitvoering zorgen. Dit proces wordt begeleid en bewaakt door het bestuur waar afgevaardigden van de gemeente en andere lokale en landelijke partijen. Na afloop worden de resultaten en het proces geëvalueerd. Een voordeel van de jongerenraad is dat jongeren de praktijk van de lokale politiek leren kennen. Nadelen aan de jongerenraad zijn de kosten en ontmoediging onder jongeren als het voorste afgewezen wordt (van Hees 2002).

“Jongerenbuurtbemiddeling” Almere

Dit project gaat uit van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. En wordt door zeven andere gemeentes uitgevoerd. Hier wordt als voorbeeld de Muziekwijk in Almere genoemd. De jongeren in de Muziekwijk zorgen voor overlast in de vorm van vandalisme, geluidsoverlast en het lastigvallen van buurtgenoten. Volgens het Cultureel Planbureau geeft als oorzaak de onbekendheid tussen jongere en buurtbewoner (Oppelaar en Wittebrood, 2006). Beter contact tussen deze twee sociale netwerken, zou kunnen leiden tot wederzijds begrip. Daarvoor worden er gesprekken opgezet onder begeleiding van twee vrijwillige en onafhankelijke jongeren. De resultaten van dit project zijn nog niet in kaart gebracht. Echter zijn de reacties van de jongeren en andere buurtbewoners tot nog toe positief (Jansen 2009).

In Groningen bestaan er ook goede voorbeelden van participatieprojecten, zoals het project Go4it (figuur 4). Dit project wordt verder toegelicht in hoofdstuk 4, Casus de Hoogte.

Een kritisch punt tegenover deze goede voorbeelden van jongerenparticipatie. Is de vraag of de doelen goed bereikt worden, de representativiteit in orde is en of jongeren volledig op de Hoogte zijn van de doelen die de gemeente en uitvoerder hier precies aan stelt. In de volgende paragraaf is een aantal mogelijke faal- en succesfactoren opgesteld. De afgeleide indicatoren kunnen ook toegepast worden op de hiervoor beschreven projecten.

Faal- en succesfactoren

In de literatuur komt naar voren dat er niet alleen positieve kanten zitten aan jongerenparticipatie maar dat er ook negatieve kanten aan zitten. Zoals het tijdrovende proces om jongeren te werven en de kosten die gepaard gaan met jongerenparticipatie projecten. Ondanks dat jongerenparticipatie nog in de kinderschoenen staat in Nederland, zijn er wel degelijk geslaagde praktijkvoorbeelden. Hieronder een overzicht van mogelijke faal- en succesfactoren, deze zijn herleid uit het voorgaande literatuuronderzoek.

Mogelijke faalfactoren

- De kans dat moeilijk bereikbare jongeren niet participeren, waardoor de populatie binnen een wijk niet goed vertegenwoordigd wordt.
- De afstemming van gemeentelijk beleid en initiatieven van jongeren, initiatieven van jongeren kunnen soms tegen de bestemmingsplannen ingaan, dit kan ontmoedigend werken voor de jongeren.
- Werving of selectie van jongeren kost veel tijd, om moeilijk bereikbare jongeren te werven zal er eerst onderzoek gedaan worden en dit kost veel tijd.
- Jongerenparticipatie projecten gericht op de langere termijn zouden een structureel karakter moeten krijgen ten behoeve van het draagvlak, dit gaat gepaard met tijd en geld.
- Een te lage opkomst dit zorgt voor een lage continuïteit van projecten.
- Het langdurig gemotiveerd houden van jongeren, voornamelijk de moeilijk bereikbare jongeren.
- De evaluatie van projecten wordt niet uitgevoerd, waardoor er geen lering getrokken kan worden uit het proces en onduidelijk is wat er met de resultaten behaald is.

Figuur 4 Project Go4it Groningen (Halt Noord-Nederland 2010)

Succesfactoren

- Een transparant proces, alle partijen en vooral de jongeren weten waar ze aan toe zijn en wat ze kunnen verwachten, dit schept vertrouwen.
- Door het scheppen van vertrouwen tussen gemeente, uitvoerder en jongeren is participatie doeltreffender.
- Coördinatie vanuit de gemeente en jongerenwerkers en een integrale benadering.
- Samenwerking tussen jongeren en buurtbewoners, dit verhoogt de sociale cohesie binnen de wijk en het wederzijds begrip.

Deze faal- en succesfactoren worden toegepast in hoofdstuk 4 Casus de Hoogte en de analyse daarvan. Dit gaat aan de hand van de volgende indicatoren:

• Representativiteit • Afstemming beleid • Werving • Draagvlak • Continuïteit • Motivatie • Evaluatie • Transparantie • Vertrouwen • Integrale werkwijze • Samenwerking bewoners

Daarbij worden de onderscheiden vormen en soorten van jongerenparticipatie vergeleken met de aanpak van de gemeente Groningen in de aandachtswijk de Hoogte. Ook wordt er gekeken naar de

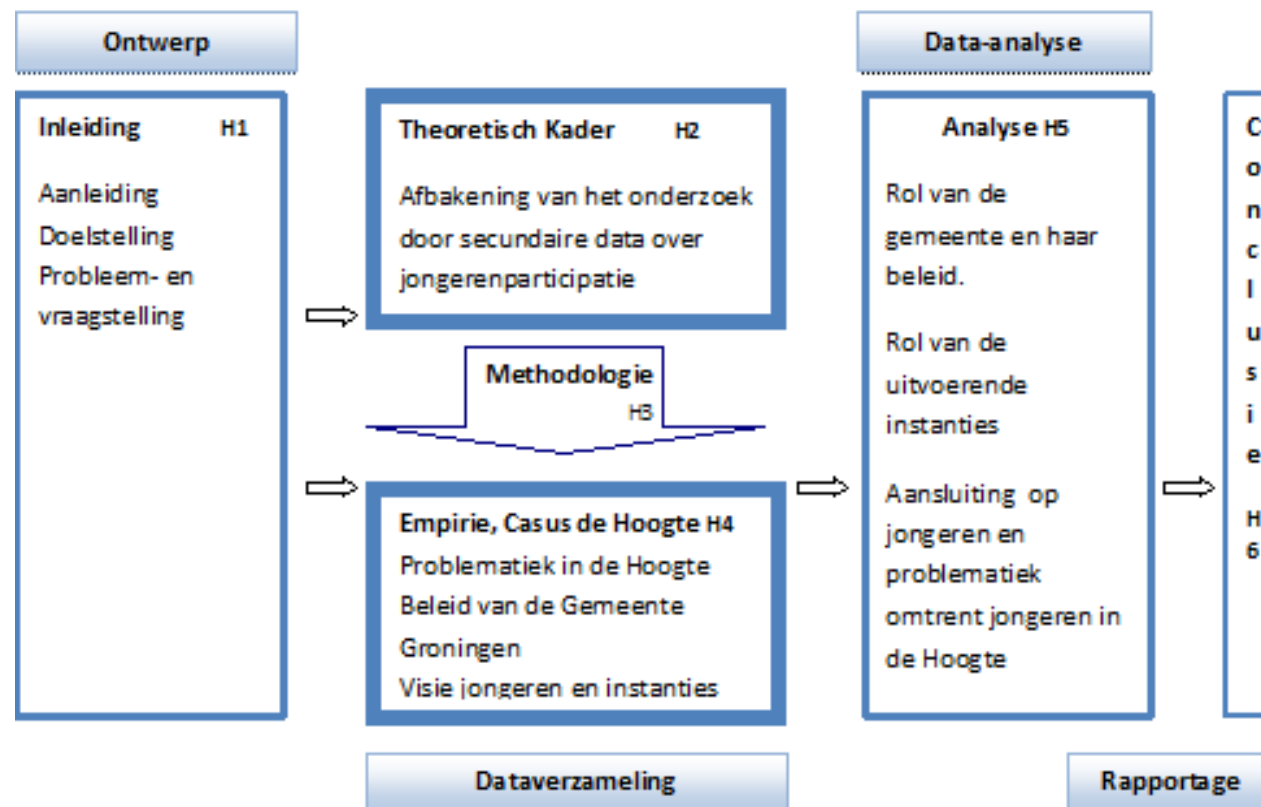
mate van jongerenparticipatie. Er wordt onderzocht op welke plaatst de jongerenparticipatie projecten in de Hoogte op de participatieladder van Hart staan. Op deze manier kan beantwoord worden hoe jongeren uit de Hoogte participeren binnen het beleid van de gemeente Groningen.

3. Methodologie

Methodologie is volgens Jonker en Pennink (2004): *De weg waarlangs de onderzoeker onderzoek doet* (p.14). Dat is in dit geval het beantwoorden van de hoofdvraag en de bijbehorende deelvragen. Voor de opbouw van dit hoofdstuk geldt dat eerst de fasen van het onderzoek worden

toegelicht. Vervolgens worden de onderzoeksvragen toegelicht en welke methoden er worden gebruikt tijdens het beantwoorden van deze vragen, waaronder de casus valt. Tenslotte wordt uitgelegd hoe de analyse van de data zal plaatsvinden.

Figuur 5 Conceptueel model (o.a. gebaseerd op Swanborn 1991)

Fasering van het onderzoek

In figuur 5 is aangegeven hoe het onderzoek opgebouwd is. Het onderzoek bestaat uit 4 fasen (Swanborn 1991):

- Ontwerp
- Dataverzameling
- Data-analyse
- Rapportage

In het ontwerp wordt de aanleiding van het onderzoek omschreven. Dat leidt tot een probleem- en doelstelling. Hieruit is de hoofdvraag geformuleerd. Het theoretisch kader, dat louter bestaat uit secundaire data verkregen uit de (wetenschappelijke) literatuur, vormt de basis voor de methodologie en het empirische gedeelte van dit onderzoek. Binnen de methodologie worden de gebruikte methoden en de casus omschreven. Dit tezamen met het theoretisch kader vormt de basis voor de empirie. De empirie bestaat uit de verzameling en verwerking van data verzameld in de wijk de Hoogte.

De empirie is onderzocht in de vorm van een case study. De casus is de aandachtswijk de Hoogte in de gemeente Groningen. Door middel van het verzamelen en verwerken van kwalitatieve data uit secundaire en primaire bronnen wordt invulling gegeven aan deze casus. Deze data zijn meegenomen naar de data-analyse van dit onderzoek. Binnen de data-analyse zijn alle verzamelde data van het theoretisch kader en de empirie geanalyseerd. Dit heeft geleid tot de conclusies en het eindrapport. Dit is de laatste fase: de rapportage.

De onderzoeksvragen

De hoofdvraag is opgedeeld in een aantal deelvragen. Hieronder volgt een overzicht per deelvraag, waarom is deze deelvraag gesteld en wat wordt ermee bereikt.

1. Wat is jongerenparticipatie en wat is de meerwaarde ervan?

Ten behoeve van een goede afbakening van het onderzoek dient er een basis gevormd te worden door secundaire data (Flowerdew en Martin 2005). Deze secundaire data bestaat uit theorieën omtrent jongerenparticipatie. Daarbij staat de discussie omtrent dit begrip centraal, wat zijn de definities, vormen en soorten en wat is de meerwaarde ervan. De discussie houdt sterkt verband met communicatieve planning, de hoge kosten die daarbij gepaard gaan en de werving van jongeren.

2. Wat is de aanpak die de gemeente Groningen volgt betreffende aandachtswijken en jongeren en de bijbehorende problematiek?

Vragen die aansluiten op de discussie betreffende jongerenparticipatie, zijn hoe wordt er een goede afspiegeling van de populatie bereikt en hoe wordt de continuïteit gewaarborgd. Daarvoor is de problematiek binnen een wijk onderzocht. Daar op aansluitend is er geïnventariseerd wat het beleid van de gemeente Groningen is. De vraag die hierbij centraal staat is of er verschil is tussen aandachtswijken en andere wijken en sluit het beleid aan op de problematiek in de Hoogte?

3. Hoe ervaren jongeren problemen in de Groningse aandachtswijken en het oplossen daarvan?

De jongeren in de wijk de Hoogte zijn ervaringsdeskundigen en zijn daardoor waardevol voor dit onderzoek. Jongeren hebben hun visie gegeven over de problematiek en het oplossen daarvan. De instanties tussen de gemeente en de jongeren zien de situatie van twee kanten en zijn mede daarom geïnterviewd.

4. Wat zijn de (mogelijke) effecten van jongerenparticipatie in de Groningse aandachtswijken?

Deze vraag geeft inzicht in de effecten die beoogd zijn en behaald worden. Aan de actoren wordt gevraagd hoe deze effecten behaald worden. Waar liggen zwakke punten als bepaalde effecten niet gehaald worden?

De methoden

Het theoretisch kader is geheel opgesteld door kwalitatieve data die uit secundaire bronnen verzameld zijn. In dit geval bestaat het theoretisch kader uit literatuur over jongerenparticipatie, vormen en soorten, het belang van jongerenparticipatie en jongerenparticipatie binnen het Nederlandse planningstelsel. Hiervoor zijn publicaties in de wetenschappelijke literatuur geraadpleegd, daarbij zijn er vele onderzoeken die in opdracht van de gemeente uitgevoerd zijn bekeken. Dit is gedaan om een zo goed mogelijk inzicht in de problematiek te verschaffen (Flowerdew en Martin 2005 p. 48).

Het onderzoek wordt gekenmerkt door kwalitatieve gegevens. Mede daardoor is er gekozen voor een case study. Een case study is, zoals gedefinieerd volgens John Gerring (2004): *an intensive study of a single unit for the purpose of understanding a larger class*. Na onderzoek gedaan te hebben is er veel kennis over weinig. Aan de hand van de uitkomsten kunnen er generaliserende uitspraken gedaan worden. Daarbij moet

opgemerkt worden dat alle conclusies hypothetisch van aard zijn (Gerring 2004). Een tweede reden dat er gebruik gemaakt is van een case study komt voort uit Yin (1994). De keuze voor het gebruik van een case study is volgens hem afhankelijk van (Yin 1994):

- 1) De vraagstelling, in dit geval de hoe vraag
- 2) Als de onderzoeker geen invloed uit kan oefenen op de situatie en actoren binnen de case (zoals dat wel het geval is binnen een experiment)
- 3) Als er sprake is van een hedendaagse situatie

Van deze drie karakteristieken is sprake in dit onderzoek.

Binnen de casus is er zowel uit secundaire als primaire bronnen data verzameld. Betreffende de secundaire data: beleidsnota's en onderzoeken. Daarbij is het noodzakelijk om uit primaire bron te vernemen wat de gemeente Groningen nu doet op het gebied van jongerenparticipatie, wat de effecten zijn, verschillen tussen wijken en wat haar voornemens richting de toekomst zijn. Dit is onderzocht in de vorm van een interview. Een interview, omdat deze methode erin voorziet om achter meer gedetailleerde informatie te komen (Tashakkori en Teddlie 2003 p.305). Naast een interview bij de gemeente zijn er interviews afgenomen bij instanties als het sociaal buurtbeheer, waar de buurtconciërge onder valt,

middelbare school de Hamrik, bureau Halt en de MJD. Hierdoor is er een volledig beeld ontstaan van beleid en uitvoering van dat beleid betreffende participatie van jongeren (zie bijlage 1,2 en 3 voor de interviews). Voor de mening van jongeren in de wijk de Hoogte zijn er enquêtes gehouden, deze enquête is te vinden in bijlage 4. Een enquête is een onderzoeksmethode waarmee op een gestructureerde manier gegevens van een grotere groep mensen verzameld kan worden.

Figuur 6 Schematisch overzicht benodigde data (oa gebaseerd op Yin 1994)

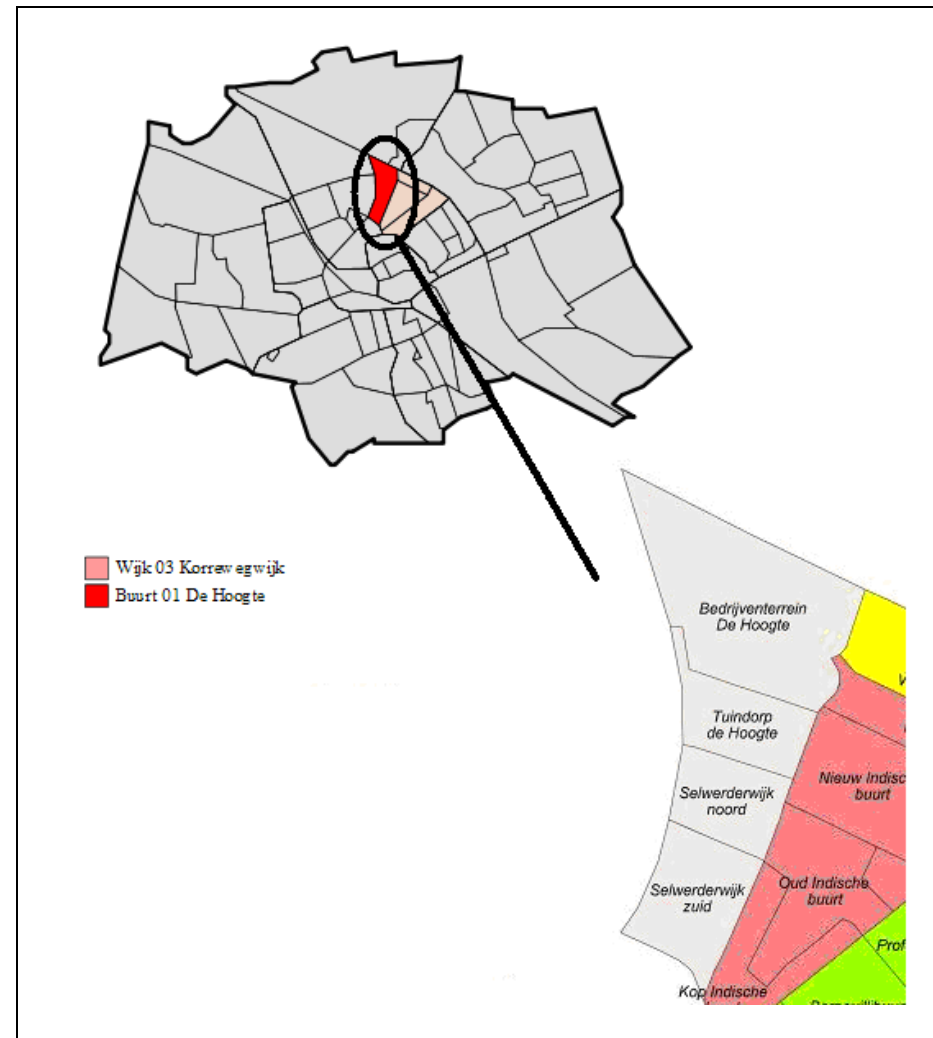

Een enquête hoeft echter geen vragenlijst te zijn maar kan ook een zeer gestructureerd interview inhouden (Saunders et al 2007). In het geval van de enquêtes die onder de jongeren zijn gehouden, is er sprake van een vragenlijst. Daarbij is er meerdere malen om toelichting gevraagd en heeft de enquête dikwijls de vorm van een gestructureerd interview aangenomen. In figuur 6 zijn alle methoden in een overzicht geplaatst.

Volgens Yin (1994) zijn er een aantal bronnen om binnen een casus empirisch onderzoek te doen. Namelijk: literatuur, dat onderverdeeld kan worden in rapporten en nota's en dergelijke en data uit archieven. Interviews, deze kunnen verschillende vormen aannemen, zoals open interviews en gestructureerde interviews (enquêtes). Directe observaties, systematisch en onsystematisch. Participerende observaties, de onderzoeker participeert tijdens het observatieproces. En als laatste objecten die het onderzoek kunnen dienen. Deze laatste bron is meestal niet van toepassing.

Tijdens dit onderzoek zijn de volgende bronnen gebruikt: documenten in de vorm van nota's, beleidsstukken en onderzoeken. Documenten in de vorm van kwantitatieve demografische data zijn geraadpleegd. Er is gebruik gemaakt van interviews, zowel open als enquêtes. Directe observaties hebben systematisch plaatsgevonden met een opbouwwerker in de wijk en de buurtconciërge en onsystematisch plaatsgevonden met vrijwilligers, buurtbewoners en ouders. Er is gekozen voor het gebruik van deze methoden omdat de verkregen data het meest relevant zijn voor de uitkomsten van het onderzoek (Yin 1994). Observerende participatie is minder relevant voor dit onderzoek. Dit is vanwege het instrument jongerenparticipatie dat onderzocht moet worden in de context van de stedelijke vernieuwing. Hoe deze jongeren zich gedragen en wat hun wijkcultuur is, is voor dit onderzoek minder relevant (Cook 1997).

Figuur 7 Ligging de Hoogte binnen de gemeente Groningen en opdeling van de buurten binnen de wijk de Hoogte (Kei 2010)

De geïnterviewde personen zijn Chris Niemeijer, gebiedmanager Oude Wijken, sociale domein binnen de dienst OCSW. Theo Niemeijer, leidinggevende jongeren- en buurtsportwerk de Hoogte, tevens actief betreffende het sociaal werk op middelbare school de Hamrik. Bert Kelders buurtconciërge in de Hoogte en Anouk Wesselink projectleider Go4it. Daarbij zijn er ongestructureerde gesprekken gevoerd met Carina de Witte (opbouwmedewerker in de Hoogte), buurtbewoners, ouders, vrijwilligers en jongeren.

De casus

De gemeente Groningen heeft twee aandachtswijken toegewezen gekregen (VROM 2007): de Korrewegwijk en de Hoogte. Het doel van deze case study is om veel te weten over weinig, dus gedetailleerde data (Swanborn 1991). Dit is bereikt door een intensieve analyse te doen (Gerring 2004). Dit houdt in dat er een klein aantal eenheden is en dat er veel variabelen onderzocht worden. Op deze manier wordt er een krachtig voorbeeld neergezet, de wijk de Hoogte.

De wijk

De wijk de Hoogte maakt onderdeel uit van de Korrewegwijk. Deze ligt tegen de noordoost kant van de binnenstad. De wijk kan worden opgedeeld in de Korrewegbuurt, de Oost- en West-Indische buurt en de Hoogte. De Hoogte kan opgedeeld worden in de buurten tuindorp de Hoogte en Selwerderwijk noord en zuid (Figuur 7). De Hoogte heeft 3110 inwoners, waarvan 21% tussen de 14 en 25 jaar oud is (CBS 2010). Van die 21% jongeren is 37% van niet-Nederlandse afkomst, dat is op de wijk Paddepoel na het hoogste percentage. Meer dan de helft van de jongeren groeit op in een eenoudergezin, dat staat tegenover een gemiddelde van 27% voor de gemeente Groningen als geheel (Teerns en Polstra 2007). De wijk bestaat voornamelijk uit vooroorlogse en naoorlogse bouw (tot 1974); dit zijn voor het merendeel huurwoningen. Sinds de benoeming van de Hoogte tot aandachtswijk vindt er grootschalige herstructurering plaats, waardoor het percentage koopwoningen op dit moment gestegen

is naar 21%. Dit staat tegenover het Groningse gemiddelde van 39% (NVM 2009).

Verantwoording casus

De gemeente Groningen heeft zoals eerder vermeld twee aandachtswijken aangewezen gekregen. Er is een keuze gemaakt voor één van deze wijken, de wijk de Hoogte. Dit heeft een aantal redenen.

- Jongeren in de Hoogte doen het slechter op school dan alle andere Groningse jongeren.
- Jongeren en andere bewoners voelen zich het meest onveilig in de Hoogte.
- Overlast door jongeren is het grootst in de wijk de Hoogte.
- De jongeren in de wijk de Hoogte zijn moeilijker te bereiken dan jongeren uit andere wijken.

Ten eerste doen jongeren in de Hoogte het slechter op school dan jongeren uit de andere probleemwijk, de Korrewegwijk. Dit komt voort uit een jeugdpeiling, uitgevoerd door de gemeente Groningen in 2006. Daarin is ook naar voren gekomen dat ouders van deze jongeren vaak laagopgeleid (VMBO en lager) zijn, vaak werken ze niet en hebben weinig inkomen. Hiertussen zou een correlatie kunnen bestaan, aldus Teerns en Polstra (2007).

Daarbij voelen jongeren en andere bewoners zich het meest onveilig in de buurt de Hoogte. De meeste overlast wordt veroorzaakt door jongeren. Ook deze overlast, in de vorm van geluid, vandalisme en bedreigingen is groter dan in alle andere Groningse wijken. De gemeente Groningen grijpt volgens bewoners snel in, als zich problemen voordoen in de wijk. De gemeente coördineert deze ingrepen in goede communicatie met verschillende partijen, behalve met jongeren (Snippe et al 2009). De vraag is hoe ontstaan deze problemen en hoe kunnen ze verminderd worden en kan jongerenparticipatie hier een rol bij spelen? Onderzoek naar deze vraag kan slecht uitgevoerd worden, omdat jongeren zelden tot niet mee

doen aan participatieprojecten (Bert Kelders 2010) en reageren nauwelijks op enquêtes waardoor analyse van deze data niet mogelijk is (Teerns en Polstra 2007).

Beperkingen van de methoden

Kritiek op kwalitatief onderzoek is er veelvuldig. Hieronder zullen enkele punten uiteen gezet worden. Beperkingen van primaire en secundaire data zijn er altijd. Dus ook voor dit onderzoek. Hieronder volgt een overzicht van de beperkingen van kwalitatief onderzoek en secundaire en primaire dataverzameling.

Kwalitatieve dataverzameling

Ten eerste ontbreekt het bij kwalitatief onderzoek vaak aan een expliciet theoretisch kader of concept voor de start van het onderzoek. Daarbij is kwalitatieve data moeilijk te bewerken en er is een grote diversiteit aan mogelijkheden. Ten derde subjectiviteit, door het gebrekkige onderscheid tussen feiten en interpretaties. Als laatste punt is de herhaalbaarheid van het onderzoek bijna niet mogelijk (Jonker en Pennink 2004). Deze punten van kritiek zijn echter gebaseerd op kwantitatieve dataverzameling. Kwalitatieve dataverzameling is van andere aard, desalniettemin is er rekening gehouden tijdens het onderzoek met deze kritische punten. Dit ten behoeve van de waarde van het onderzoek.

Secundaire dataverzameling

Secundaire data is data dat verzameld wordt uit bestaande bronnen. Dit betekent dat deze data in het licht van een andere onderzoeksvragen en of –doeleinden. Hierdoor sluit secundaire data nooit aan op het eigen onderzoek. Een tweede reden is de onzekerheid over de validiteit van een uitgevoerd onderzoek. Bijvoorbeeld de vraag of de interviewvragen weloverwogen zijn (Billiet en Waeghe 2005).

Primaire dataverzameling

Er is kritiek vanuit de wetenschappelijke literatuur op primaire dataverzameling, verwerking van primaire data en data-analyse binnen een case study. Zoals het tekort aan systematische bewerking van de data. Er is na de analyse van primaire data geen basis voor generalisatie. Als laatste argument: de onderzoeker is niet objectief en de uitkomsten van het onderzoek zijn afhankelijk van de keuzes die de onderzoeker maakt (Yin 1994). Daarnaast zijn niet alleen de keuzes van de onderzoeker subjectief, maar ook de antwoorden die verstrekt worden tijdens interviews.

Validiteit van het onderzoek

Hierboven zijn de beperkingen van de gebruikte methoden weergegeven. In deze paragraaf wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek onderbouwd. De mate van validiteit van het onderzoek geeft aan in welke mate er gemeten wordt wat er gemeten moet worden. Hammersley (1987) omschrijft een onderzoek dat voldoet aan de validiteiteisen als: *“It represents accurately those features of the phenomena, that is intended to describe, explain or theorize”* (p.67). Door Tashakkori en Teddlie (2003) wordt validiteit verdeeld in interne en externe validiteit. De interne validiteit staat voor de correcte redenering binnen het onderzoek, zonder dat er verkeerde relaties gelegd worden. De interne validiteit wordt in dit onderzoek gewaarborgd, door de verscheidene bronnen die zowel bij de primaire als de secundaire dataverzameling ingezet worden. Als tweede de externe validiteit, ofwel de generalisatie van uitspraken. Door de effecten te meten in de Groningse aandachtswijken kunnen er generaliserende uitspraken gedaan worden. Echter is het zo dat de problematiek in iedere wijk uniek is. Daarom kunnen de uitkomsten van dit onderzoek het best als leidraad gebruikt worden. En daarna verplaatst worden naar een andere situatie (Tashakkori en Teddlie 2003 p. 255). Er is een keuze gemaakt om één case te bestuderen dit vanwege de unieke problematiek die zich in de wijk de Hoogte afspeelt. Op deze

problematiek wordt door de uitvoerende instanties zoals de MJD maatwerk op toegepast (Yin 1994).

Data-analyse

Het doel van de data-analyse is het interpreteren van de verzamelde data, waardoor er kennis vanuit de empirie zichtbaar wordt en daaruit inzicht te verkrijgen en conclusies getrokken kunnen worden. In de analysefase zijn door middel van de mogelijke faalfactoren en de succesfactoren in een tabel te plaatsen de data geanalyseerd. Aan de hand daarvan zijn conclusies getrokken en in de rapportagefase vermeld. Door data-analyse zal er antwoord gegeven kunnen worden op de centrale vraag van dit onderzoek: *Hoe participeren jongeren in het beleid voor de Groningse aandachtswijken en wat zijn de mogelijke effecten van jongerenparticipatie binnen deze wijken?* Deze vraag is te analyseren met behulp van de volgende hypothese: Het beleid van de gemeente Groningen betreffende jongerenparticipatie en de mogelijke effecten daarvan, sluit aan op jongeren in deze wijk en de bijbehorende problematiek. Om hier antwoord op te kunnen geven is het beleid van de gemeente Groningen, de problematiek omtrent jongeren en de visie van jongeren tegen elkaar uitgezet. Dit is gebeurd aan de hand van het toetsen van de mogelijke faal- en succesfactoren die opgesteld zijn in hoofdstuk 2.

Hieronder staan de indicatoren waardoor de faal- en succesfactoren gemeten kunnen worden:

- Representativiteit
- Afstemming beleid
- Werving
- Draagvlak
- Continuïteit
- Motivatie
- Evaluatie
- Transparantie
- Vertrouwen
- Integrale werkwijze
- Samenwerking bewoners

4. Casus de Hoogte

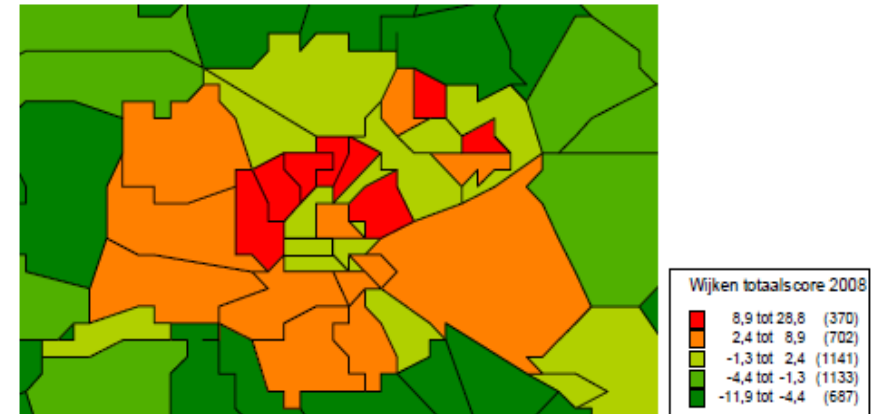
Dit hoofdstuk bevat de casus de Hoogte. Het theoretisch kader dat in hoofdstuk 2 geschetst is dient hiervoor als basis. In dit hoofdstuk wordt onderzocht wat het Groningse beleid betreffende jongerenparticipatie inhoudt. Op welke manier pakt de gemeente Groningen dit aan en wat zijn de effecten. Vervolgens wordt de visie van de jongeren in de wijk belicht. Daarvoor wordt eerst de problematiek omtrent jongeren in de wijk beschreven. Dit hoofdstuk is gebaseerd op deels secundaire data dat verzameld is. Deze data bestaat uit beleidstukken van de gemeente Groningen en andere literatuur. De primaire data die verzameld zijn vanuit de interviews, enquêtes en directe observaties, vormen de tweede bron van informatie.

Problematiek omtrent jongeren in de Hoogte

Van Stekelee (et al 2010) heeft kwantitatief onderzoek gedaan naar de leefsituatie van jongeren in Nederland. Dit is gedaan aan de hand van indicatoren die onder meer betrekking hebben op de thema's veiligheid, onderwijs en jongerenparticipatie. Deze indicatoren en de bijbehorende thema's zijn afgeleid van het internationale verdrag voor de Rechten van het Kind, zie ook hoofdstuk 2. Voor Nederland als geheel geldt dat jongeren er op vooruit zijn gegaan in 2009, ten opzichte van data over 2008. Echter zijn er vele verschillen in vooruitgang per gemeente en wijk aan te merken. In figuur 8⁹ is af te lezen hoe deze verschillen in de stad Groningen tot uiting komen. Zo scoren de wijken in het noorden van de stad slechter dan in het zuiden. De wijk met de jongeren met de minste vooruitgang is de Oost-Indische buurt, gevolgd door de Hoogte en Paddepoel (Stekelee et al 2010).

⁹ Voor een beter beeld van de ligging van de wijk de Hoogte zie figuur 6, van hoofdstuk 3.

Figuur 8 Score per wijk, des te hoger des te minder vooruitgang¹⁰ (Stekelee et al 2010)

De gemeente Groningen probeert door middel van beleid de situatie in de wijk de Hoogte te verbeteren. In het wijkactieplan de Hoogte (gemeente Groningen 2008) formuleert de gemeente Groningen voor 2017 onder andere de volgende doelen: goede scholen, een sterk voorzieningenaanbod voor jongeren en een wijk waar men veilig op kan groeien met voldoende kansen, zoals arbeidskansen. Dat wil de gemeente onder andere bereiken door bewonersparticipatie te vergroten. Daarbinnen wordt jongerenparticipatie niet specifiek genoemd. Het

¹⁰ De procentuele verandering (daling) wordt als volgt berekend: het percentage werkloze jongeren in 2007 was 1,64%, in 2008 is dit 1,14% dus $((1,14 - 1,64) / 1,64) * 100 = -30,49\%$. De maximale daling (verbetering) wordt bereikt als de score in 2008 is teruggelopen tot nul, deze wordt dan: $((0 - 1,64) / 1,64) * 100 = -100\%$ (Stekelee et al 2010).

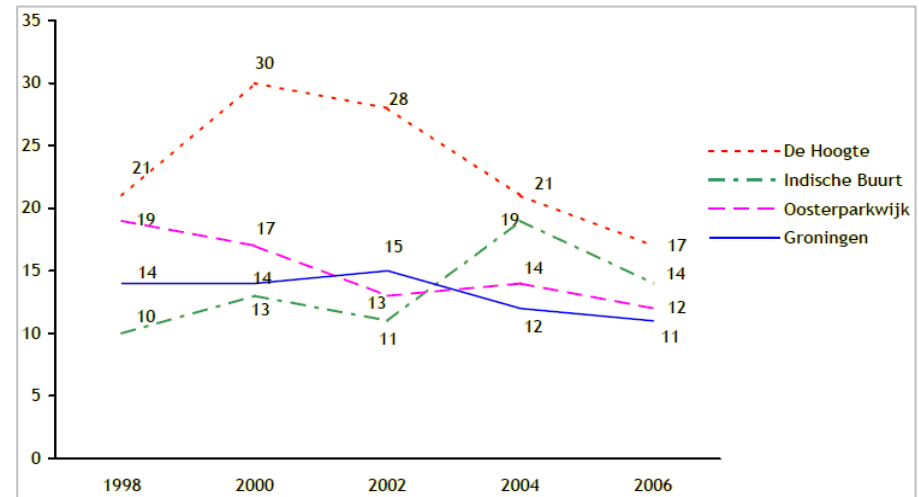
Nieuw Lokaal Akkoord richt zich op de aandachtswijken in de stad Groningen. Het Nieuw Lokaal Akkoord heeft de gemeente samen met de woningcorporaties opgezet, dat redelijk uniek is in Nederland. In dit beleid wordt een insteek gekozen om samen met bewoners de wijk leefbaarder te maken. Daarbij wil de gemeente dat bewoners in 2017 nog meer betrokken bij hun wijk zijn en dat bewoners meer verantwoordelijkheid op zich nemen (Gemeente Groningen 2007c). Volgens Chris Niemeijer (2010) van de gemeente Groningen is een van de doelen van jongerenparticipatie, jongerenwerk en alle projecten die daarmee samenhangen, dat jongeren meer verantwoordelijk gedrag vertonen.

De problemen in de wijk de Hoogte zijn groter dan in andere Groningse wijken. De overlast die veroorzaakt wordt door jongeren is bijvoorbeeld het grootst in de wijk de Hoogte (zie figuur 9). Deze overlast bestaat volgens omwonenden uit vernielingen en geluidsoverlast. In figuur 9 is af te lezen dat deze overlast sinds 2000 flink gedaald is. Dit komt volgens bewoners van de wijk door meer politiecontrole, de politie pakt problemen sneller aan. Echter is er tegelijkertijd sprake van een daling van de subjectieve veiligheid (ervaring van de veiligheid) bij bewoners van de wijk. Dit wordt veroorzaakt door jongeren, zie box 1. De gemeente Groningen probeert deze problemen in beeld te brengen en de overlast te verminderen. De gemeente zet daar opbouwwerkers voor in (Intraval 2009).

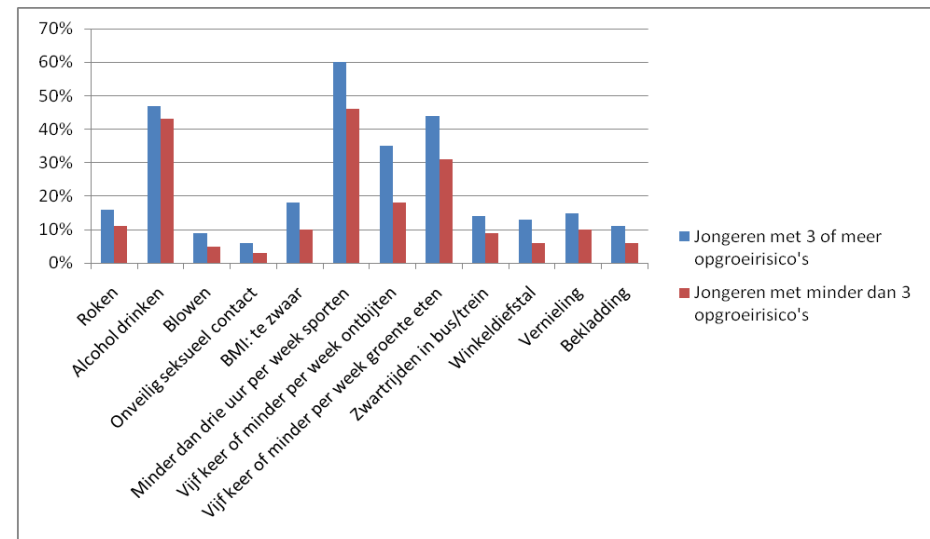
“Het project Go4it maakt jongeren meer verantwoordelijk voor de eigen wijk, in plaats van hangen en vernielen uit verveling maken de jongeren de wijk schoon en veilig. Buurtbewoners hebben daardoor grote waardering voor de jongeren.” (Anouk Wesselink, projectleider Go4it Halt Noord Nederland)

Zoals eerder vermeld groeit meer dan 50% van de jongeren op in eenoudergezinnen, deze gezinnen hebben daarbij vaak een laag inkomen.

Figuur 9 Jongerenoverlast van bewoners in percentages (Bureau Onderzoek 2007)

Figuur 10 Gedragskenmerken van jongeren, naar opgroeisico's (gebaseerd op uitkomsten van Teerns en Polsma 2007)

Box 1**Carina de Witte, Opbouwwerker de Hoogte**

Carina van de Witte is op dit moment bezig met een onderzoek (in opdracht van de gemeente Groningen) naar de overlast veroorzaakt door jongeren. Door buurtbewoners wordt er veel geklaagd over een onveilig gevoel. Dit wordt volgens van de Witte veroorzaakt door jongeren die kinderen en andere omwonenden pesten, achtervolgen en bedreigen. Er is nog geen duidelijkheid over de rol van het instrument jongerenparticipatie als mogelijke oplossing of vermindering van dit probleem, aldus van de Witte.

Dit komt naar voren uit onderzoek uitgevoerd door Bureau Onderzoek (Teerns en Polstra 2007). Daarin wordt ook vermeld dat er geen specifieke uitspraken gedaan kunnen worden over jongeren in de Hoogte, omdat de respons op de enquête die zij uitgevoerd hebben te laag is geweest. Wel kunnen er generaliserende uitspraken gedaan worden over jongeren in de Hoogte. Zo vallen veel jongeren onder de groep 'jongeren met opgroeirisico's'¹¹. Deze jongeren overtreden vaker de wet, hebben significant vaker een ongezonde leefstijl dan andere jongeren, hebben problemen op school en zijn minder vaak lid van verenigingen. Daarbij komen deze jongeren relatief vaker met politie in aanraking en zijn zij vaker bij buurthuizen en jongerencentra te vinden en doen ze volgens Teerns en Polstra (2007) vaker mee aan activiteiten van jongerenwerk. In figuur 10 is af te lezen wat de gedragskenmerken zijn van deze jongeren vergeleken met jongeren die te maken hebben met geen tot twee opgroeirisico's. Alle kenmerken van gedrag vertonen significante

¹¹ Jongeren met opgroeirisico's zijn jongeren die te maken hebben met de volgende risicofactoren: opgroeien in een eenoudergezin, een allochtone achtergrond, laag huishoudeninkomen en/of werkloze ouders, laagopgeleide ouders (VMBO en lager) en een laag onderwijsniveau van de jongere zelf (Teerns en Polstra 2007).

verschillen met die van jongeren met minder dan 3 opgroeirisico's, op roken na (Teerns en Polstra 2007).

Box 2**Bert Kelders, Buurtconciërge de Hoogte**

Bert Kelders is al vele jaren werkzaam als buurtconciërge in de wijk de Hoogte. Hij heeft meegemaakt hoe de wijk veranderde na de benoeming van de wijk als probleemwijk door Ella Vogelaar. Vele projecten zijn opgesteld, waarvan hij hoopt dat deze doorgaan nadat het beter met de wijk gaat. Hij stelt dat de mentaliteit van de jongeren in deze wijk niet goed is. Jongeren hebben geen doorzettingsvermogen wat betreft participatieprojecten en hebben geen zin om zich in te zetten voor de wijk. Terwijl jongeren trots zijn op hun wijk en zich sterk verbonden voelen met de identiteit van de wijk. Een oorzaak van deze mentaliteit is de maatschappelijke neergaande spiraal waar deze jongeren in vast zitten. Opa's, oma's en ouders werken vaak niet, zijn laag opgeleid en hebben moeite met autoriteit (zie ook Intraval 2009; Teerns en Polstra 2007). Jongere kinderen worden daarbij beïnvloed door 'stoer' gedrag van oudere jongeren die de wet overtreden of vernielingen aanrichten.

Dat veel bewoners van de wijk de Hoogte meervoudige problemen hebben wordt onderbouwd door het onderzoek naar de oude wijken¹² van de stad Groningen. Intraval (2009) ziet de relatie tussen meervoudige problemen bij bewoners en overlast en criminaliteit. Deze bewoners hebben door deze meervoudige problematiek minder tot geen zicht op werk. Ondanks alle maatregelen in de vorm van projecten, zoals *Achter de Voordeur*¹³, zijn er weinig voorbeelden van mensen die hun leven

¹² De Oude Wijken zijn de wijken: de Oosterparkwijk; De Hoogte; Korrewegwijk; Kostverloren; Schilderswijk; Oranjewijk en Binnenstad-Noord (Intraval 2009).

¹³ Achter de voordeur is een experimenteel project dat als doel heeft de hulpverlening aan probleemgezinnen beter op elkaar af te stemmen, door

structureel gebeterd hebben. Blowende jongeren, die veelvuldig voorkomen in de wijk de Hoogte, horen daar ook bij, aldus Intraval (2009). In box 2 is de visie van de buurtconciërge te lezen. Hij ziet een relatie tussen de cultuur van de wijk en het gedrag van jongeren.

Beleid van de gemeente Groningen en jongerenparticipatie in de Hoogte

Jongerenparticipatie staat bij de gemeente Groningen nog in de kinderschoenen. Een specifiek beleid betreffende jongerenparticipatie heeft de gemeente niet. Wel staat de gemeente hier voor open en is er sprake van jongerenparticipatie op losse onderdelen (Niemeijer 2010a). De gemeente Groningen (2010a) is bezig een plan van aanpak op te stellen, betreffende jongerenparticipatie. In het kader van het plan van aanpak is de gemeente Groningen op zoek naar manieren om jongeren te bereiken. In de wijk de Hoogte gebeurt dat op dit moment via het jongerenwerk (MJD). De gemeente doet dat ook via scholen en het internet. Binnen dit plan van aanpak wordt er niet ingezet op specifieke beleidsterreinen maar op communicatie, hiervoor is er een werkgroep participatie opgezet. Daarin zitten vertegenwoordigers van scholen, Maatschappelijke Juridische Dienstverlening (MJD), Hulpverleningsdienst Groningen, dienst OCSW, bureau Halt, de provincie Groningen en OOG TV. De gemeente Groningen gaat dus voor een integrale aanpak (gemeente Groningen 2010a).

De gemeente Groningen heeft, naast dat zij bezig is met het opstellen van een plan van aanpak voor jongerenparticipatie, geen gericht beleid betreffende jongerenparticipatie. De uitvoerende organisaties worden heel vrij gelaten door de gemeente, de gemeente treedt op als regisseur. Doordat de gemeente haar beleid omtrent dit onderwerp zeer globaal heeft geformuleerd, kan er lastig een relatie gelegd kan worden tussen beleid en uitvoering. Daarbij zal sturing vanuit de gemeente ook lastig

vernieuwende en werkbare manieren te vinden. Dit wordt geprobeerd te bewerkstelligen door een plan op maat per gezin te maken (VROM 2010).

gaan. De rekenkamercommissie van de Gemeente Groningen heeft een onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van het beleid van de gemeente Groningen. Onder effectiviteit wordt verstaan: *de verhouding tussen de gemeentelijke inzet van beleidsinstrumenten en de realisatie van beoogde maatschappelijke effecten* (Gemeente Groningen 2010b). In figuur 11 is te zien hoe effectief het gemeentebeleid is, hoe effectief de organisatie van het jongerenwerk is (overlegstructuren en betrokken gemeentelijke afdelingen) en de effectiviteit van de uitvoering (Gemeente Groningen 2010b).

Box 3

Bewoonster de Hoogte, 19 jaar

Het jongerenwerk in de Hoogte organiseert veel activiteiten voor jongeren tot 16 jaar. Voor jongeren die ouder zijn wordt er niet veel georganiseerd, met als gevolg dat zij gaan hangen. Niet alleen in de wijk zelf maar ook in andere wijken. Als er voor oudere jongeren meer georganiseerd zou worden zou je dat kunnen voorkomen.

Box 4

Buurtbewoner de Hoogte, 17 jaar

Het is jammer dat de gemeente niet luistert naar de jongeren. Er wordt veel naar ouders geluisterd en veel gedaan voor jongere jongeren. Een idee zou kunnen zijn dat er een jongerenpanel opgezet wordt. Dan kunnen jongeren in gesprek gaan met de gemeente en laten weten wat zij graag willen. De gemeente kan dan ook uitleggen waarom bepaalde dingen wel of niet door kunnen gaan.

Figuur 11 Effectiviteit van beleid, organisatie en uitvoering¹⁴ (Gemeente Groningen 2010b)

Sturingsvoorwaarde Niveau	Maatwerk	Integrale aanpak	Slagvaardigheid / aanpassingsvermogen
Beleidsformulering	++	-	0
Organisatie	+	0/+	0
Uitvoering jongerenwerk	0	+ / ++	+ / ++

Legenda: --niet voldaan, - beperkt voldaan, 0 deels voldaan, + grotendeels voldaan en ++ voldaan.

Er zijn verbeterpunten aan te merken gericht op de integrale aanpak van de gemeente als het gaat om beleidsformulering. De verschillende beleidsterreinen binnen de gemeente werken niet samen, terwijl de beoogde effecten beter gehaald zouden kunnen worden. De slagvaardigheid vanuit de gemeente binnen de organisatie is niet groot. Dit wordt veroorzaakt door de grote vrijheid die de uitvoerende instanties krijgen, hierdoor kan de gemeente Groningen moeilijk sturing geven wanneer dat nodig kan zijn. wat betreft de uitvoering schort het aan het maatwerk dat geleverd wordt. Er worden onvoldoende doelen voor bepaalde doelgroepen opgesteld, zie voor een voorbeeld box 3 (Gemeente Groningen 2010b). In tabel 4 zijn de beoogde effecten die de verschillende actoren stellen en de daadwerkelijke effecten weergegeven. Wat elke actor zegt is dat de resultaten vaak niet aan één project toe te

¹⁴ De analyse van de effectiviteit van beleid, organisatie en uitvoering is op drie niveaus onderzocht: maatwerk, integrale aanpak en slagvaardigheid. Maatwerk staat voor de toespitsing van beleid op de problematiek omtrent jongeren. Integrale aanpak vertegenwoordigt de afstemming tussen gemeentelijke beleidsvelden en gemeenten en andere partijen. En bij slagvaardigheid draait het om de mate waarin alle partijen nieuwe ontwikkelingen signaleren en daarop in spelen (Gemeente Groningen 2010b).

wijzen vallen. Dit komt omdat er vele projecten in de wijk plaatsvinden. Daarnaast zijn effecten van projecten relatief kort.

Uitvoerende instanties

De gemeente Groningen en voornamelijk de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn (OCSW) is verantwoordelijk voor de plannen en projecten betreffende jongerenparticipatie. De financiering van projecten gaat via RO/EZ (Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken). Deze dienst keurt het beleid en projecten goed en geeft op deze manier toestemming tot subsidies. Naast het goedkeuren van projecten is de werkgroep participatie, van het OCSW, bezig met het ontwikkelen van een aantal participatieprojecten, zoals het jongerenpanel (zie box 4) en een subsidie voor jongereninitiatieven in de wijk.

Box 5

Buurtbewoner de Hoogte, 21 jaar, in gesprek met interviewer

Heb je weleens ideeën om de wijk aantrekkelijker te maken? Ja dat heb ik wel. Zoals een overkapping over het basketbalveld zodat we er met regen en tijdens de winter ook kunnen spelen.

Wat een goed idee, vertel je dit soort ideeën wel eens aan iemand? Nee, ik weet niet aan wie ik dat moet vertellen.

Zou je er voor open staan om het aan de gemeente te vertellen? Nee.

Wel aan de jongerenwerkers van het MJD? Ja.

Jongereninitiatieven komen nu nog nooit of nauwelijks bij de gemeente terecht. Jongeren weten simpelweg niet waar ze met deze initiatieven aan moeten kloppen (box 5). En vaak hebben de jongeren geen vertrouwen in de gemeente. Sommige jongeren hebben een initiatief en willen vervolgens niets met de uitvoering te maken hebben, waar dit aan ligt heeft verschillende redenen. Sommige jongeren geven aan dat ze het

te druk hebben, het merendeel van de jongeren vertelt dat de gemeente toch nooit doet wat de jongeren willen en weer anderen kijken je met grote vragende ogen aan (zie ook tabel 5).

De uitvoering van de projecten en de werving van jongeren gebeurt voornamelijk door de jongerenwerkers in de wijk (MJD). De werving van jongeren vindt vrijwel geheel plaatst door mond op mond reclame. Als de gemeente grotere projecten op wil zetten, zoals de wijkstemdag of jeugdpanels, wordt de werving ook via internet, scholen en flyers bewerkstelligd. De uitvoering van projecten door de MJD vindt op vele manieren plaats, zoals via het internet, het buurthuis en op school. De MJD werkt niet alleen samen met scholen, maar ook met buurtbewoners (ter verhoging van de sociale controle), de politie (als jongeren de wet overtreden), met opbouwwerkers, de gemeente en bureau Halt.

De MJD moet haar resultaten en effecten betreffende het jongerenwerk verantwoorden via het zogenaamde WILL-en-TRILL systeem. Binnen dit systeem, dat staat voor Welzijnsinformatie Landelijk en Lokaal en Transformatie naar een Resultaatgerichte Informatievoorziening Lokaal en Landelijk, worden beleidsdoelstellingen van de gemeente gekoppeld aan inspanningen van het jongerenwerk. Het WILL en TRILL systeem is bedoeld om enerzijds resultaten en effecten te meten en anderzijds de inzet van welzijnsprofessionals (jongerenwerkers) vast te stellen en te bekostigen (Aaldering 2008).

“Will en Trill systematiek, daar heb ik nog nooit van gehoord! De gemeente stelt doelen en wij zijn uitvoerder. Wij mogen zelf weten hoe we dat invullen. Vervolgens presenteren we onze activiteiten in een jaarplan.” (Theo Niemeijer, Leidinggevende jongeren- en buurtsportwerk, de Hoogte)

In de praktijk betekent dit dat de gemeente stelt *wat* er met jongeren bereikt moet worden. De MJD vormt dat om naar het *hoe* en de jongerenwerkers voeren dit samen met de jongeren uit. Uiteindelijk

worden resultaten gemeten en jaarlijks in de vorm van een jaarverslag aan de gemeente teruggekoppeld (Niemeijer 2010b).

Bureau Halt, dat naast het uitvoeren van alternatieve straffen ook aan preventie en participatie van jongeren doet, werkt deels samen met de gemeente aan het project Go4it. Het project houdt in dat jongeren gedurende 4 dagdelen van 2 uur elk, klussen doen in de wijk. Voorbeelden daarvan zijn: de wijk schoonmaken, een speeltuin opknappen of een fitnessruimte inrichten. De jongeren krijgen hier een kleine vergoeding voor. Bureau Halt probeert op deze manier jongeren bewuster te laten leven met hun omgeving. Bureau Halt stelt zelfstandig doelen en doelgroepen vast. Dit project wordt jaarlijks goedgekeurd door de gemeente. Het evalueren van projecten wordt samen met de gemeente gedaan, waardoor de gemeente enige invloed uit kan oefenen.

Voorbeelden van projecten

Hieronder volgen enkele projecten die de gemeente Groningen samen met jongeren (en bewoners) opgesteld heeft. Zoals de play ground, het project Pimp my Block, B-slim en de jongerenvideoredactie.

Play ground

De Richard Krajicek play ground staat midden in de wijk de Hoogte. Bij de opstelling van de regels op de play ground heeft de gemeente een aantal jongeren gevraagd deze regels samen met de gemeente op te stellen. De gemeente probeerde daarmee de regels meer kracht bij te zetten en hoopte op sociale controle van deze jongeren (Niemeijer 2010a).

Pimp my Block

Een project dat in de Hoogte speciaal voor jongeren is opgezet is Pimp my Block. Pimp my Block is een initiatief vanuit de gemeente waarin ze in dialoog gaat met de jongeren over de inrichting van hun omgeving, ofwel Adult initiated, shared decisions with children. De gemeente probeert jongeren na te laten denken over hun omgeving en hoe zij deze in zouden

willen richten. Daarbij moeten jongeren zelf ideeën insturen en dit uitwerken tot een plan (Gemeente Groningen 2008; Niemeijer 2010a).

Jongerenvideoredactie

Een voorbeeld van een lopend project is het zelfstandig maken van videoreportages van en in de wijk, de jongerenvideoredactie. Dit project loopt sinds 2008 en gaat uit van OOG TV en de MJD. De doelen van dit project zijn: de beeldvorming van de aandachtswijk de Hoogte verbeteren, jongeren contacten leggen met verschillende mensen uit verschillende culturen en jongeren bewuster maken van hun leefomgeving (MJD 2008).

B-slim

Een ander project dat ook uitgaat van de gemeente is het B-Slim project. Hierbij probeert de gemeente in samenwerking met scholen (zoals de Hamrik) en jongerenwerkers jongeren meer te laten bewegen en gezonder te laten eten. Op deze manier hoopt de gemeente dat jongeren een sportievere en gezondere levensstijl hanteren. En dat ouders dit ook gaan inzien (Gemeente Groningen 2008; Niemeijer 2010a).

Verwerkte data

De komende pagina's bevatten een schematisch overzicht van de data dat uit de interviews en de enquêtes is gekomen. De tabellen 1,2 en 3 bevatten de structuur van de indicatoren die opgesteld zijn aan de hand van de mogelijke faal- en succesfactoren. In deze tabellen is opgeschreven of de indicatoren en faalfactor zijn en daar wordt een toelichting op gegeven. In tabel 4 zijn de beoogde effecten van jongerenparticipatie van verschillende actoren weergegeven. Er zijn verschillen tussen de beoogde effecten en de daadwerkelijke effecten. Dit komt onder andere doordat effecten moeilijk te meten zijn. Ook is niet duidelijk welke projecten bepaalde effecten veroorzaken. En welke effecten een opeenstapeling van uitkomsten zijn van verschillende projecten. De resultaten zijn volgens de actoren onder andere te danken aan de goede samenwerking met de jongeren.

Tabel 1 bevat uitkomsten van het interview met Chris Niemeijer van de gemeente Groningen. Zijn functie is gebiedsmanager Oude Wijken, sociale domein binnen de dienst Onderwijs Cultuur Sport en Welzijn. Tabel 2 bevat de uitkomsten van het interview met Theo Niemeijer van het Maatschappelijke Juridische Dienstverlening (MJD). Zijn functie is Leidinggevende jongeren- en buurtsportwerk, de Hoogte. Hij is tevens actief op de school de Hamrik. Tabel 3 bevat de uitkomsten van het interview met Anouk Wesselink van Bureau Halt. Haar functie is projectleider van Go4it. Tabel 4 bevat de beoogde effecten en de daadwerkelijke effecten van jongerenparticipatie volgens de verschillende actoren.

Tabel 1 Uitkomsten interview gemeente

Gemeente Groningen	Wordt dit als probleem ervaren?	Wat is het beleid daarop?
Representativiteit	Ja	Veel jongeren uit de Hoogte willen niet participeren, de mentaliteit is daar niet naar Er zou daarom gerichter actie ondernomen moeten worden op deze groep
Afstemming beleid	Nee, behalve bestemmingsplan	Jongeren laten zich vaak tegenhouden door bureaucratie, jongeren begrijpen deze regels vaak niet daarvoor gaan initiatieven van jongeren voor het beleid, dit is echter een andere kwestie met bestemmingsplannen
Werving	Ja	Om een bepaalde groep jongeren te bereiken is veel tijd voor nodig om vertrouwen te creëren
Draagvlak	Ja	Sommige projecten is het lastig om draagvlak te creëren, vanwege de houding van de ouders De Hoogte kenmerkt zich door een cultuur dat politiek maar ook gezondheid er niet toe doet
Continuïteit	Nee	De gemeente vindt continuïteit zeer belangrijk, en legt deze verantwoordelijkheid bij de jongerenwerkers neer Het is dus ook van belang dat jongerewerkers daar gedurende jaren werken, ten behoeve van het vertrouwen
Motivatie	Ja	Jongeren zijn moeilijk te binden aan projecten, een vereiste is dat het jongeren aan moet spreken
Evaluatie	Nee	Dit wordt door de jongerenwerkers gedaan, de gemeente treedt op als regisseur
Transparantie	Nee	Richting de uitvoerende organisaties kan dit beter, oorzaak is de afstemming binnen beleidsvelden van de gemeente Groningen
Vertrouwen	Ja	Jongeren tussen de gemeente vaak niet als organisatie, de jongerenwerkers zijn de schakel tot het vertrouwen
Integrale werkwijze	Ja	Jongerenparticipatie betreft vele beleidsvelden, niet alleen die van welzijn. Daarom zet de gemeente Groningen in op communicatie Er vindt geen overleg plaats tussen verschillende beleidsvelden
Samenwerking bewoners	Nee	er is sprake van een goede samenwerking binnen projecten tussen jongeren en andere bewoners

Tabel 2 Uitkomsten interview MJD

MJD	Wordt dit als probleem ervaren?	Toelichting
Representativiteit	Ja	Jongerenwerkers gaan de wijk in om jongeren aan te sporen, media en flyers
Afstemming beleid	Ja	Beleid wordt gemaakt maar ambtenaren komen nooit naar de wijk of naar activiteiten
Werving	Ja	Jongeren tussen de 14 en 25 jaar zijn moeilijk te bereiken, onder andere door verschuivende interesses
Draagvlak	Ja en nee	Draagvlak is er, maar moet wel in stand gehouden worden door het jongerenwerk in stand te houden
Continuïteit	Ja	Jongeren in de leeftijd tussen 14 en 25jaar komen niet vaak naar projecten, een oplossing zou een vergoeding kunnen zijn
Motivatie	Ja	Jongeren hebben een consumerende opvatting, ze willen zich vaak niet of nauwelijks inzetten Deze consumerende opvatting kan niet zomaar verandert worden
Evaluatie	Ja en nee	Sommige projecten zijn niet goed te meten op de korte termijn en worden daardoor niet met jongeren geëvalueerd
Transparantie	Nee	Er moet in de Hoogte sprake zijn van transparantie vanuit het jongerenwerk is dat er, de gemeente zou transparanter moeten zijn
Vertrouwen	Nee en ja	Vertrouwen richting de jongerenwerkers is goed, het vertrouwen richting de gemeente is niet goed
Integrale werkwijze	Nee	Binnen het jongerenwerk is er sprake van een integrale werkwijze, dat veel oplevert
Samenwerking bewoners	Nee	Als er problemen in de wijk zijn worden ouders en andere bewoners op de hoogte gehouden, samen maak je de wijk

Tabel 3 Uitkomsten interview bureau Halt, Go4it

Bureau Halt, Go4it	Wordt dit als probleem ervaren?	Toelichting
Representativiteit	Ja	Dit project richt zich op de jongeren die (nog) geen crimineel gedrag vertonen (preventief), alle jongeren worden nooit bereikt
Afstemming beleid	Ja en nee	Krijgen veel vrijheid, maar bureaucratische rompslomp werkt tegen. Zou het beste Go4it structureel in het beleid op kunnen nemen
Werving	Nee	Werving gebeurt door de wijk in te gaan en samen te werken met de MJD. Internet werkt merkbaar minder goed
Draagvlak	Nee	Draagvlak is er door een bekend gezicht in de wijk als projectleider te plaatsen
Continuïteit	Nee	Go4it gaat niet voor de lange termijn maar de korte termijn. Wel langdurig aanwezig in de wijk, constant contact met jongeren en omwonenden
Motivatie	Nee	Jongeren krijgen een kleine vergoeding waardoor het aantrekkelijk wordt. Oudere jongeren zijn onbereikbaar voor dit project
Evaluatie	Nee	Zowel met de gemeente, opdrachtgever en de jongeren.
Transparantie	Nee	Jongeren zijn overal volledig van op de hoogte, Wat, met wie, tijd en hoe.
Vertrouwen	Nee	Vertrouwen is er tussen Go4it en jongeren, dit komt door bekende gezichten en draagvlak
Integrale werkwijze	Nee en ja	Binnen het project wel, met de gemeente niet Binnen de gemeente worden verschillende doelen gesteld en ze werken niet samen tussen de diensten
Samenwerking bewoners	Nee	Jongeren en omwonenden leren samenwerken met bewoners, bijvoorbeeld door hen naar hun mening te vragen Omwonenden hebben meer begrip voor jongeren

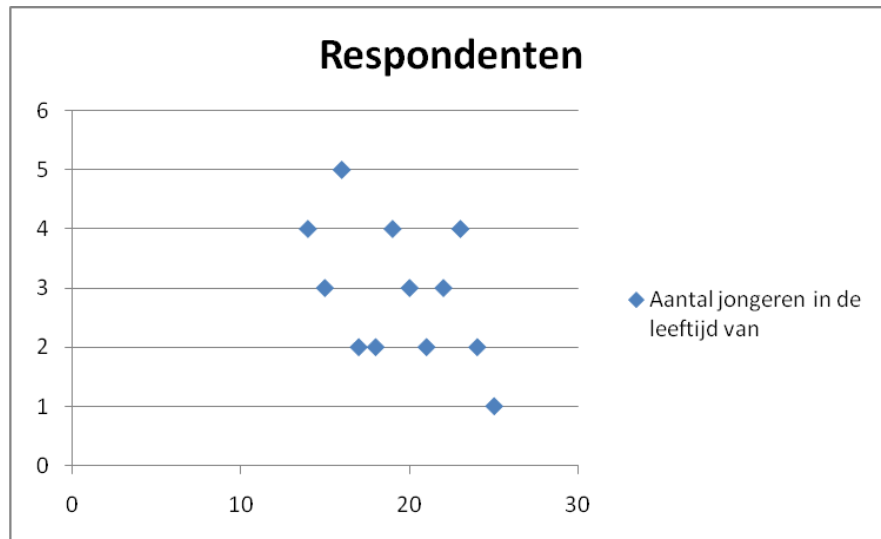
Tabel 4 Beoogde effecten en effecten van jongerenparticipatie (Interviews; Gemeente Groningen 2010b)

Actor	Wat zijn de beoogde effecten?	Wat zijn de effecten van jongerenparticipatie?
Gemeente Groningen OCSW	Het terugdringen van vandalisme en vernielingen Creëren van verantwoordelijke burgers Betrokkenheid bij de leef- en woonomgeving vergroten Vergroten van de eindresultaten Het vergroten van de veiligheid	Vandalisme en vernielingen worden teruggedrongen door sociale controle, echter is dit een korte termijn effect Het is onbekend of jongeren meer verantwoordelijk worden Jongeren krijgen de kans om meer na te denken over de omgeving en kunnen ook meestemmen tijdens de wijkstemdag Wijkstemdag zou meer op jongeren gericht worden dan dat op dit moment is Vergroting van de beoogde effecten Door betrekking van jongeren een beter eindresultaat, wel een langduriger proces Overlast door jongeren is enorm afgenomen sinds 2000
MJD, de Hoogte	De wijk netjes houden Jongeren uitzicht bieden op werk/opleiding Draagvlak creëren Mogelijke criminaliteit laag houden	Minder vandalisme door een groter verantwoordelijkheidsgevoel, dit is echter aan meerdere factoren toe te schrijven Deze effecten zijn alleen van toepassing op de korte termijn en op bepaalde zaken waar jongeren hun bijdrage aan geleverd hebben Jongeren laten doorstromen naar een MBO opleiding Jongeren vertrouwen de jongerenwerkers Niet bekend
School, Hamrik	Gezonde en veilige school Minder schooluitval Minder afval en vernieling rond de school Adviseren bij jeugdtraa	Onder andere door project B-Slim, meer bewegen en gezonder eten De sfeer op de school is rustiger geworden, waardoor leerlingen zich veiliger voelen Er is sprake van minder schooluitval, dit door goede samenwerking met andere partijen Door project Go4it, eenmalig project Jongeren weten waar ze advies moeten vragen en doen dat ook
Halt, Go4it	Verantwoordelijkheid van jongeren vergroten Leefbaarheid vergroten Beeldvorming verbeteren bij omwonenden Preventief, voorkomen van mogelijk crimineel gedrag	Jongeren positief benaderen werkt, jongeren krijgen meer verantwoordelijkheidsgevoel voor de leefomgeving Dit heeft vele aspecten, de wijk wordt netter en schoner, korte termijn effect Beeld van omwonenden over jongeren zichtbaar verbeterd, waardering Lastig te meten, kan aan meerdere projecten toegeschreven worden

Jongeren in de Hoogte

Er zijn 35 enquêtes afgenomen onder jongeren in de wijk de Hoogte (zie figuur 12). Er zijn daarbij verschillende geografische posities aangenomen (buurthuis en de wijk). Eén daarvan is de positie bij het buurthuis. Daar is ook de MJD en haar jongerenwerkers gevestigd, de speeltuin en de play ground te vinden. Hier zijn voornamelijk jongeren in de leeftijd tussen de 14 en 19 jaar te vinden. Deze jongeren komen op de activiteiten van de MJD af en hangen rond op de play ground. Deze jongeren weten wat er in de wijk gebeurt op het gebied van jongeren werk en zijn ook bekend met de projecten die lopen in de wijk. Een andere groep jongeren die niet op deze plek komen is bereikt door de wijk in te gaan. Het is opmerkelijk dat deze jongeren niet weten wat de MJD is, zijn niet bekend met projecten en activiteiten in de wijk.

Figuur 12 Respondenten naar leeftijd en aantal

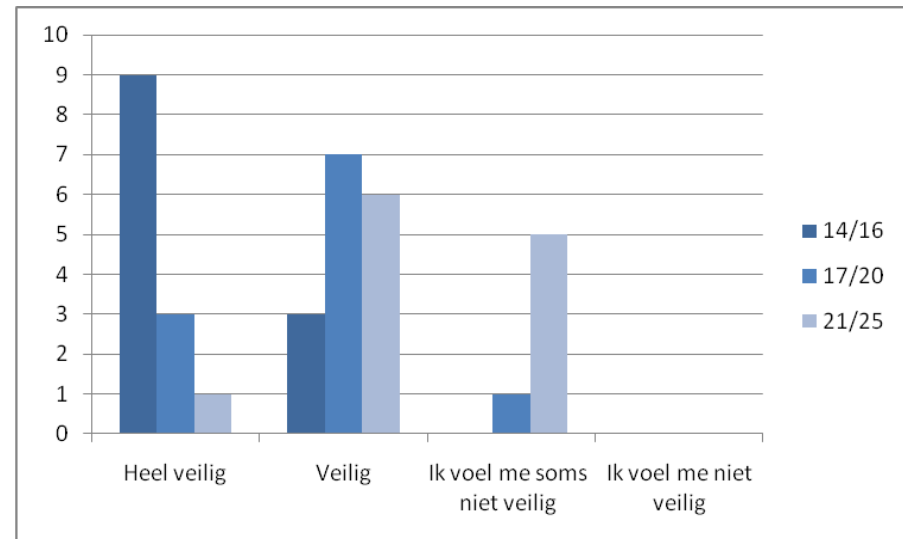

Er zijn meerdere verschillen dan de bekendheid met het jongerenwerk aan te merken tussen deze twee groepen jongeren. De jongere jongeren

(14-17 jaar) vinden dat er voldoende activiteiten worden aangeboden. De oudere jongeren (17+) zouden graag wat meer projecten zien dat gericht is op hen.

Van de 35 jongeren geeft 89% aan dat ze zich hier thuis voelen, de meeste geven als reden op dat ze in de wijk opgegroeid zijn. Anderen vertellen dat het gezellig is in de Hoogte, omdat het een volkswijk is. Het is opvallend dat de subjectieve veiligheid van bewoners in de Hoogte laag is als je dit vergelijkt met de beleving van veiligheid van de jongeren (zie figuur 13). Er is wel een verschil aan te merken. Oudere jongeren voelen zich vaker soms niet veilig in de wijk. Het moment van het gevoel van onveiligheid (ook bij jongeren die zich veilig voelen) is 's avonds. Als reden geven zij de verkeersveiligheid en de drugshandel in de wijk aan.

Figuur 13 Aantal respondenten naar leeftijd en veiligheidsgevoel

Jongeren willen vaak niets veranderen in de wijk. Als er doorgevraagd wordt en de jongeren er over nadenken komt 50% met een idee of een

verbetering voor de wijk. Ideeën lopen uiteen van een voetbalveld tot een jeugdpanel. Waar ze deze ideeën moeten indienen hebben ze geen idee van. Jongeren die geen idee voor de wijk hebben vertellen dat ze het niet weten en anderen dat de inrichting van de wijk hen niets kan schelen. Ze zoeken namelijk plezier ergens anders, dit zijn voornamelijk de oudere jongeren. Het voorstel om een initiatief bij de gemeente in te dienen is geen optie, slechts 11% van de jongeren zou dit doen. Ze geven als reden op om het niet bij de gemeente in te dienen dat de gemeente toch niet naar jongeren luistert. De jongeren die het wel in zouden willen dienen bij de gemeente, weet echter niet hoe dit moet. Het idee om het bij de jongerenwerkers in te dienen vinden de jongeren wel een goed idee. Dit is opvallend want de jongerenwerkers zijn een uitvoerende organisatie van de gemeente. De jongerenwerkers doen wat in de lijn van de gemeente Groningen ligt. Jongeren zijn hier vaak niet van op de Hoogte. Uit de

enquête en met gesprekken met jongeren is sterk naar boven gekomen dat jongeren de gemeente niet vertrouwen. Dit geldt ook voor het vertrouwen dat jongeren in de politie hebben. Er is gevraagd aan de jongeren of ze weleens benaderd zijn door de gemeente om aan projecten mee te doen, 70% geeft aan dat dit gebeurd is. Opvallend is dat slechts 20% ervoor openstaat om mee te doen aan een project dat georganiseerd is door de gemeente. Wederom wordt als reden gegeven dat de gemeente toch niet naar jongeren luistert. De wat oudere jongeren geven aan dat ze daar geen tijd voor hebben. De jongeren die er wel voor open staan lijken het leerzaam en spannend en willen graag aan de gemeente vertellen wat jongeren graag willen.

Tabel 5 Uitkomsten enquêtes onder jongeren in de Hoogte

Leeftijd	Aantal	Play ground	Voel je je thuis in deze wijk?		Probleemwijk?		Zou je graag iets aan je wijk willen veranderen?		Zou je dit indienen bij de gemeente?	Ben je weleens door de gemeente benaderd?		Wil je aan deze projecten meedoen?
			Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	
14	4	4	2	2	0	4	3	1	1x ja	4	0	
15	3	3	3	0	0	3	2	1		3	0	
16	5	4	5	0	1	4	3	2		4	1	
17	2	1	2	0	0	2	2	0		2	0	1x ja
18	2	1	2	0	1	1	2	0		2	0	
19	4	2	4	0	3	1	1	3	1x ja	4	0	
20	3	1	2	1	1	2	2	1	1x ja	1	2	1x ja
21	2	1	2	0	2	0	0	2		2	0	
22	3	0	2	1	2	1	1	2		2	1	2x ja
23	4	0	4	0	3	1	1	3	1x ja	2	2	1x ja
24	2	0	2	0	2	0	0	2		2	0	1x ja
25	1	0	1	0	1	0	0	1		0	1	
Totaal	35	17	31	4	16	19	17	18	4x ja	28	35	6x ja

5. Analyse van de data

Na de verwerking van alle data in de voorgaande hoofdstukken zal in dit hoofdstuk de data geanalyseerd worden. In dit hoofdstuk zal eerst de theorie dat in hoofdstuk 2 is beschreven voor de Hoogte geanalyseerd worden. Vervolgens worden de faal- en succesfactoren geanalyseerd. Als laatste wordt de visie van de jongeren uitgelicht

Van theorie naar praktijk

De gemeente Groningen noemt binnen haar beleid jongerenparticipatie niet expliciet. Er is dus geen beleid gericht op jongerenparticipatie. Er vinden wel jongerenparticipatie projecten plaats. Binnen de wijk de Hoogte vinden er geen vormen van non-participatie plaats. Dit komt omdat er wordt voldaan aan de eisen die Hart (1992) stelt aan jongerenparticipatie:

- De jongere begrijpt het doel, aan de jongere wordt uitgelegd wat het directe doel is. Bijvoorbeeld het opstellen van regels zodat de buurt schoon en netjes blijft. Het indirecte doel (misschien wel het eigenlijke doel) van de gemeente is vaak dat jongeren meer verantwoordelijk worden in hun omgeving en dat deze mentaliteit zich verspreidt.
- De jongere weet wie het project opgezet heeft en waarom hij meedoet. De jongeren weten wie het project organiseert, echter zijn vooral de jongere jongeren er niet altijd van op de hoogte wat de rol van de gemeente is.
- De jongere levert een zinvolle bijdrage, dit is een eis waar in de Hoogte aan voldaan wordt. Binnen alle projecten leveren de jongeren een zinvolle bijdrage, dit wordt beaamt door alle actoren.
- De jongere participeert vrijwillig, de jongeren in de Hoogte doen mee op vrijwillige basis.

Van de vormen die Hart onderscheidt worden het informeren en raadplegen in de Hoogte toegepast. Dit heeft de reden dat projecten in de Hoogte niet samen met of door jongeren opgezet worden, maar door de gemeente Groningen of haar uitvoerende organisaties. Daarbij zijn dit geen vormen van politieke participatie maar van consumptieve participatie en soms maatschappelijke participatie. De vormen van Hart stijgen telkens een trede op de ladder als jongeren meer keuzevrijheid hebben. Echter zal de gemeente Groningen altijd het kader bepalen waarbinnen jongeren deze keuzevrijheid mogen genieten. Het zal gaan om het gevoel van keuzevrijheid die de jongeren hebben en krijgen van de gemeente Groningen.

De benaderingen van jongerenparticipatie die door Knowles-Yáñez (2005) zijn onderscheiden (p. 17 & 18) gaan mede door het lage participatieniveau en onbekendheid met jongerenparticipatie van de gemeente Groningen in de Hoogte niet allemaal op. De eerste benadering, de scholarly approach, is niet van toepassing. Deze is niet van toepassing omdat deze benadering zich richt op de wetenschappelijke literatuur en niet op de beleidmakers. De educational approach is ook niet gericht op beleidmakers. Dat in tegenstelling tot de practice approach, die gericht is op het opzetten van jongerenparticipatie projecten op verschillende niveaus. Deze benadering zorgt voor het inzichtelijker maken van jongeren in het beleidvormingsproces. Dit gaat zeker op voor de wijk de Hoogte en de gemeente Groningen. De gemeente Groningen is namelijk nog heel erg bezig met het aftasten van de mogelijkheden van het instrument jongerenparticipatie. De gemeente Groningen is bijvoorbeeld aan het onderzoeken op wat voor manier jongeren het beste bereikt kunnen worden. The right-based approach is een idealistische benadering. Nederland is hier nog niet aan toe, de gemeente Groningen ook nog niet. Jongerenparticipatie moet zich als instrument eerst

bewijzen voordat dit structureel in het beleid van de gemeente Groningen wordt opgenomen. Dit hangt samen met de discussie omtrent jongeren en communicatieve planning (of interactieve planning). Habermas zijn visie op planning als *communicatief proces met als doel om draagvlak te creëren*, gaat op dit moment op voor de gemeente Groningen, wat betreft jongeren in de Hoogte. De gemeente genereert namelijk, hetzij op een indirecte wijze, draagvlak voor projecten die in de wijk uitgevoerd worden. Waarom zou de gemeente Groningen dan meer energie in jongerenparticipatie steken? Misschien door de effecten die jongerenparticipatie met zich mee kan brengen. Zoals het terugdringen van vandalisme en het creëren van verantwoordelijke jongeren.

Hierna volgen de mogelijke faal- en succesfactoren die opgesteld zijn aan de hand van het theoretisch kader. Deze factoren zijn in figuur 14 voor de Hoogte opgesteld. In de figuur is te zien dat deze factoren niet geheel overeen komen met de literatuur.

Mogelijke faalfactoren

Wat zijn de faal- en succesfactoren specifiek voor de Hoogte? In figuur 14 is dit af te lezen. De onderbouwing volgt uit de analyse. Opgemerkt moet worden dat er uitgegaan wordt van een indirecte manier van

jongerenparticipatie. Wat betreft draagvlak dat er niet is richting de gemeente, maar wel voor de lopende projecten en actoren die actief zijn in de wijk of op school.

Ten eerste worden de mogelijke faalfactoren representativiteit, motivatie, draagvlak en werving geanalyseerd. Deze factoren worden samengenomen omdat deze verband met elkaar houden.

De kans dat moeilijk bereikbare jongeren niet participeren, waardoor de populatie binnen een wijk niet goed vertegenwoordigd wordt (representativiteit) is groot. Volgens alle geïnterviewde actoren is dit een probleem binnen de Hoogte. Er worden jongeren bereikt door de ingezette projecten. Echter worden moeilijk bereikbare groepen jongeren, zoals hangjongeren niet bereikt. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de houding van de jongeren, ze hebben geen zin om moeite te doen of bemoeien zich niet met wat in de wijk gaande is. En anderzijds zijn de probleemjongeren meestal niet de doelgroep van projecten, omdat er ingezet wordt op preventie (zoals project Go4it). Er zijn ook jongeren die geen probleemjongeren vormen, maar die geen interesse hebben in het veranderen van de wijk. In dit geval gaat het vaak om wat oudere jongeren tussen de 20 en 25 jaar.

Figuur 14 Faal- en succesfactoren betreffende de Hoogte

	Faalfactor	Succesfactor	Toelichting
Representativiteit	x		Dezelfde jongeren worden telkens aangetrokken, oudere jongeren worden vaak gemist
Afstemming beleid	x		Instanties krijgen te veel vrijheid, participatieprojecten krijgen vaak voorrang op bestaand beleid
Werving	x		Jongeren tussen de 14 en 25 jaar zijn moeilijk te werven, aantrekkelijkheid is laag
Draagvlak		x	Draagvlak creëren is een continu proces, gemeentelijke initiatieven hebben weinig draagvlak
Continuïteit		x	Jongerenwerk is structureel beleid
Motivatie	x		Vrijwillige basis kan tegenwerken wat betreft motivatie, vooral bij langere projecten
Evaluatie	x		Wordt te weinig structureel gedaan
Transparantie		x	Richting jongeren is er sprake van een transparant proces
Vertrouwen		x	Vertrouwen van jongeren is er naar het gezicht in de wijk, niet richting de gemeente
Integrale werkwijze	x		Binnen de gemeente is hier geen sprake van en dat heeft effecten tot aan de jongeren
Samenwerking bewoners		x	Jongeren en omwonenden werken samen

Dat bepaalde participatieprojecten niet representatief zouden kunnen zijn gaat vooral op voor een mogelijk jeugdpanel dat de gemeente op wil starten. Vanuit de literatuur komt naar voren dat jongeren die daar zitting in nemen doorgaans interesse voor politiek hebben en een hoge opleiding genieten. Dit gaat ten koste van de representativiteit wat betreft de

Hoogte, omdat de jongeren uit de Hoogte hier doorgaans niet onder vallen. Er zijn wel degelijk jongeren in de Hoogte die zitting zouden willen nemen in een jeugdpanel, als het bijvoorbeeld over de wijk gaat.

Een ander probleem is dat jongeren een lage en korte spanningsboog hebben, met als gevolg dat jongeren niet meer op komen dagen. De gemeente, de MJD, de Hamrik en bureau Halt willen de jongeren meer verantwoordelijk maken richting hun eigen leefomgeving. Dat gebeurt vanwege de lage spanningsboog op dit moment in de vorm van korte projecten.

Daarmee is een ander punt bereikt. Namelijk de faalfactor motivatie. *Het langdurig gemotiveerd houden van jongeren, voornamelijk de moeilijk bereikbare jongeren.* Dit gaat echter niet alleen op voor moeilijk bereikbare jongeren maar ook voor jongeren in het algemeen. Jongeren moeten geprikkeld worden. Het veranderen van de leefomgeving is voor de meeste jongeren niet dusdanig interessant dat ze zich daar lang voor in willen zetten. Er zijn vele voorbeelden van projecten dat jongeren halverwege afhaken. Het project Go4it heeft dit weten te doorbreken door er een kleine vergoeding tegenover te stellen. De uitval bij dit project is mede daardoor heel klein. Een andere factor dat ze gemotiveerd blijven is dat ze veel positieve reacties van omwonenden en ouders ervaren. Als derde reden wordt aangegeven dat deze jongeren tussen de 13 en 16 jaar oud zijn en dat deze leeftijdscategorie minder snel afhaakt en sneller ergens aan mee doet. De jongeren die hieraan meedoen willen vaak weer terugkomen en komen ook zelf met initiatieven. Volgens Hart (1992) moet er sprake zijn van jongerenparticipatie op vrijwillige basis. Het is juist de vrijwilligheid die

participatieprojecten in de weg zit. Jongeren worden in het geval van het project Go4it gestimuleerd door de vergoeding. Dat er een vergoeding tegenover staat is echter een uitzondering, wat betreft participatieprojecten in de Hoogte.

“Het probleem zit hem in de vrijwilligheid bij jongerenparticipatie, hou houd je de jongeren vast?” (Bert Kelders, buurtconciërge, de Hoogte)

De opkomst bij activiteiten die uitgaan van de MJD is groot. Een minpunt is dat vaak dezelfde jongeren op deze activiteiten afkomen. Het MJD heeft moeite met het werven van oudere jongeren. De oudere jongeren geven aan dat dit veroorzaakt wordt door het geringe aanbod die bij hun levensstijl past.

De werving gebeurt voornamelijk door mond op mond reclame, niet alleen de MJD doet dat op deze manier maar ook andere instanties. De faalfactor: *werving of selectie van jongeren kost veel tijd, om moeilijk bereikbare jongeren te werven zal er eerst onderzoek gedaan worden en dit kost veel tijd.* Nemen de actoren licht op, zij geloven dat ze toch nooit iedereen kunnen bereiken. Volgens de gemeente Groningen is het waar dat er onderzoek gedaan moet worden. Er is onderzoek gedaan naar het bereiken van jongeren voor participatieprojecten. Dit werd begeleid door de gemeente in samenwerking met de MJD en uitgevoerd door een student van de Hanze Hogeschool. De uitkomst daarvan was dat jongeren het beste bereikt worden via de jongerenwerkers.

De gemeente en de jongerenwerkers laten zich niet tegenhouden door tijd. Jongerenparticipatie kost tijd, dat hoort erbij. Zonder jongeren erbij te betrekken zijn de resultaten minder goed en goede resultaten zijn van bovengeschiedt belang.

Echter moet er wel sprake zijn van een bekend gezicht in de wijk. De jongeren moeten vertrouwen hebben in de persoon die een project aankaart, mochten ze daaraan deel willen nemen. Daarvoor is draagvlak

van belang. Het creëren van draagvlak is een tijdrovend proces. De faalfactor: *jongeren participatieprojecten gericht op de langere termijn zouden een structureel karakter moeten krijgen ten behoeve van het draagvlak, dit gaat gepaard met tijd en geld.* Dit is voor geen van de geïnterviewden een probleem. Dat het tijd kost is onderdeel van het proces. Dat draagvlak belangrijk is, is voor geen van de actoren een discussie. Dat jongerenparticipatie projecten structureel van aard moeten zijn is niet alleen van belang voor het draagvlak, maar ook voor de continuïteit van projecten. De faalfactor: *een te lage opkomst dit zorgt voor een lage continuïteit van projecten,* gaat hand in hand met draagvlak. De gemeente Groningen ziet geen problemen voor het in gevaar komen van de continuïteit. Echter de uitvoerende organisatie, het MJD, ziet hier wel een zware taak in. Vooral in het bereiken van oudere jongeren, wat moeizaam gaat. Daarbij worden jongeren ouder en vertrekken ze weer. Daardoor zijn effecten van korte duur. Zoals de regels die tezamen met jongeren zijn opgesteld om de play ground netjes en veilig te houden. Het effect daarvan is dat jongeren minder snel geneigd zijn om deze regels te overtreden en er minder vandalisme plaatsvindt. En als dit wel gebeurt spreken jongeren elkaar daar op aan. Dit effect vervaagd als deze jongeren vervolgens ouder worden en vertrekken uit de wijk. Hierdoor moet er constant gewerkt worden aan het herkenbaar zijn in de wijk en draagvlak voor nieuwe projecten. Vanuit de literatuur schetst Aalberts (2006) dezelfde problematiek. Zoals eerder genoemd wil de gemeente een jeugdpanel opstarten de continuïteit van zo'n project komt in gevaar als de opkomst heel laag is. En dat zal in de hoogte waarschijnlijk het geval zijn.

“Het is een groot nadeel dat de structuur niet goed zichtbaar is, het zijn allemaal kortlopende en van elkaar losstaande projecten. Waar soms maar 4 jongeren per keer aan kunnen deelnemen. Wat belangrijk is om de jongeren op langere termijn te kunnen helpen is continuïteit en meer overleg met de jongeren.”(Bert Kelders, buurtconciërge, de Hoogte)

Wat er zich in de Hoogte afspeelt komt veel overeen met de genoemde negatieve aspecten van jongerenparticipatie. Zoals de werving en het betrokken houden van jongeren. Maar ook de hoge kosten die gepaard gaan met participatieprojecten, maar daar lijkt de gemeente Groningen zich geen zorgen over te maken (Woltjer 1997; Frank 2006; Vandenbroucke et al 2010; Aalberts 2006; van Zeijl 2003). Van Hees (2002) noemde echter nog een aantal andere mogelijke faalfactoren, namelijk de moeilijke begeleiding vanuit de gemeente, evaluatie trajecten die niet goed verlopen en initiatieven van jongeren die niet aansluiten op gemeentelijk beleid en een laatste punt dat ook in de Hoogte speelt de mogelijkheid tot het indienen van initiatieven. Hieronder volgt een overzicht van de mogelijke faalfactoren: de afstemming van beleid en de evaluatie.

De afstemming van gemeentelijk beleid en initiatieven van jongeren, initiatieven van jongeren kunnen soms tegen de bestemmingsplannen ingaan, dit kan ontmoedigend werken voor de jongeren. Dat dit ontmoedigend werkt is volgens de geïnterviewden zeker waar. De gemeente probeert dit echter tegen te gaan door initiatieven die ingediend worden middels de wijkstemdag boven beleid te plaatsen. Het bestemmingsplan daarentegen is wel een moeilijke factor. Om het bestemmingsplan te wijzigen is veel tijd nodig. Jongeren haken bij een langdurig proces af en dit is nadelig. De verschillende actoren die in de Hoogte aan het werk zijn ondervinden geen beperkingen door beleid van de gemeente. De gemeente Groningen laat de instanties zeer vrij. Met als gevolg dat sturing moeilijk gaat. Ook de tussentijdse terugkoppeling door de gemeente, waar van Hees (2002) voor waarschuwde, is onder andere daardoor niet mogelijk.

In de Hoogte is het geval dat er zelden initiatieven vanuit jongeren komen. Zij geven als reden aan dat ze niet weten waar ze deze initiatieven kunnen uitspreken. Daarbij vinden jongeren dat er te veel naar ouders wordt geluisterd in plaats van naar jongeren. De gemeente op haar beurt

geeft als reden dat jongeren nooit een initiatief indienen. Er heerst in de Hoogte een consumptieve houding, dit betekent dat bewoners vooral zaken aangereikt willen krijgen. Dit is ook een reden dat jongeren geen initiatieven indienen. Het beleid van de gemeente Groningen moet mee gericht zijn op deze problematiek. De gemeente is bezig met een voorbereiding van een subsidie die het mogelijk maakt om jongeren toch een stem te geven.

*“Jongeren in de Hoogte hebben een consumptieve houding. Dit is veroorzaakt door de gemeente en andere instanties. Alles wordt de jongeren immers op een presenteerblaadje aangeboden!”
(Theo Niemeijer, Leidinggevende jongeren- en buurtsportwerk, de Hoogte)*

De gemeente Groningen hanteert een indirecte vorm van jongerenparticipatie. De gemeente geeft de uitvoerende instanties veel vrijheid. Waardoor er voor de jongeren een situatie ontstaat van vertrouwen en laagdrempeligheid. Voor de gemeente betekent dit dat er een grote afstand blijft bestaan tussen de gemeente en de jongeren. Mede daardoor kan de gemeente moeilijk een beeld kan vormen over de jongeren. Hoe kunnen zij dan beleid op maat vormen?

De evaluatie van projecten wordt niet uitgevoerd, waardoor er geen lering getrokken kan worden uit het proces en onduidelijk is wat er met de resultaten behaald is. De evaluatie van projecten wordt in de Hoogte gedaan. Jongeren hebben daar veel invloed op. Er wordt aan jongeren gevraagd, meestal in de vorm van een enquête, hoe projecten zijn gelopen en wat er verbeterd kan worden. De evaluatie gebeurt niet alleen met jongeren, maar ook met de gemeente, ouders en andere betrokken actoren. De MJD evalueert haar projecten vaak niet, dit komt omdat er geen sprake is van korte termijn effecten.

Echter kunnen lange termijn effecten niet in beeld gebracht worden als de huidige situatie niet geëvalueerd wordt. De MJD is een grote schakel

tussen de leefbaarheid van de wijk en jongeren en de doelen die de gemeente wil bereiken. Het is dus van belang dat de MJD meer structureel projecten evalueert.

Succesfactoren

Deze paragraaf zal de succesfactoren van jongerenparticipatie analyseren. Als eerste de transparantie van het proces. Dit wordt geanalyseerd aan de hand van de eisen die Hart (1992) heeft opgesteld. Vervolgens de samenwerking, vertrouwen en een integrale werkwijze.

Een transparant proces, alle partijen en vooral de jongeren weten waar ze aan toe zijn en wat ze kunnen verwachten, dit schept vertrouwen. Hart (1992) heeft een aantal eisen aan goede vormen van jongerenparticipatie gesteld. De participatie projecten die in de Hoogte plaatsvinden en plaatsgevonden hebben voldoen aan deze eisen. Jongeren weten wat het doel van een project is en begrijpen ook waarom. Het is bij jongeren niet altijd duidelijk dat het doel van de meeste projecten is om de veiligheid te verbeteren in de wijk. Wat zij wel begrijpen is dat projecten worden opgezet om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren. Leefbaarheid is echter een breed begrip en daar kunnen allerlei doelen onder schuil gaan. De jongeren weten dus waarom ze aan een project meedoen, maar hebben vaak andere motieven dan de gemeente of een andere partij als doel voor ogen heeft. Wie het project opgezet heeft weten de jongeren vaak niet. Dat de gemeente veel projecten opzet en de MJD het vervolgens uitvoert is alleen bekend onder de oudere jongeren.

De volgende succesfactor *Samenwerking tussen jongeren en buurtbewoners, dit verhoogt de sociale cohesie binnen de wijk en het wederzijds begrip.* Er zijn vooral positieve effecten van buurtbewoners ervaren met het project Go4it. Buurtbewoners zien jongeren bezig in de wijk, terwijl ze de jongeren voorheen zagen hangen. Jongeren in de Hoogte leveren een zinvolle bijdrage, dat is te zien in de wijk en dat hoor je van buurtbewoners. Van andere projecten is dit niet duidelijk. Er is

minder melding gemaakt van overlast veroorzaakt door jongeren de afgelopen jaren (zie figuur 8, hoofdstuk 4) of dit daadwerkelijk door jongerenparticipatie komt is niet duidelijk.

Het vertrouwen van jongeren in de gemeente is niet goed. De succesfactor: *door het scheppen van vertrouwen tussen gemeente, uitvoerder en jongeren is participatie doeltreffender*, gaat niet op voor de gemeente. Er is wel vertrouwen tussen de uitvoerende instanties en gemeente Groningen, maar de jongeren staan ver van de gemeente af. Het is de vraag of dit nodig is. De gemeente Groningen kiest voor een indirecte werkwijze en dit werkt goed, vinden de geïnterviewde actoren.

Jongeren geven aan dat als zij initiatieven hebben niet weten waar ze die in moeten dienen. Als je ze de mogelijkheid biedt om dit te doen bij de gemeente is het antwoord doorgaans nee. Als je ze de mogelijkheid biedt om dit te doen bij het MJD staan jongeren hier opeens wel voor open. Dit is te wijten aan het vertrouwen dat jongeren hebben in de jongerenwerkers en de instantie die daaraan vast zit. De gemeente als organisatie staat ver van de jongeren af. Een negatief gevolg van deze indirecte aanpak voor de gemeente Groningen is dat als de gemeente projecten op wil zetten daar weinig of zelfs geen draagvlak voor is.

“Voor jongeren is de Gemeente een ver van hun bed show. Jongeren kennen de gemeente niet als organisatie, wat ze doen etc. Jongerenwerkers kennen ze wel, en als die oké zijn, kan de gemeente via deze jongerenwerkers invloed uitoefenen.”(Chris Niemeijer, gebiedsmanager Oude Wijken, sociale domein binnen dienst OCSW)

Als laatste punt de *coördinatie vanuit de gemeente en jongerenwerkers en een integrale benadering*. De integrale werkwijze binnen de gemeente is niet goed. De uitvoerende organisaties ondervinden daar hinder van. De verschillende diensten binnen de gemeente stellen verschillende doelen en die botsen met elkaar. De verschillende beleidsvelden zijn meer in concurrentie met elkaar dan dat ze samenwerken. Uitvoerende instanties

zoals Halt, streeft daardoor voor een structureel beleid. Zodat er minder tijd gestoken wordt in de bureaucratie. Een minpunt hieraan is dat instanties nog meer hun eigen gang kunnen gaan, waardoor er minder controle vanuit de gemeente is. Binnen de uitvoerende organisaties is er sprake van samenwerking en een integrale werkwijze. Hierdoor kunnen veranderingen of problemen sneller gesignaleerd worden en kan daar vervolgens sneller op ingespeeld worden.

Visie van de jongeren

Uit de enquêtes is naar voren gekomen dat jongeren in de Hoogte zich sterk verbonden voelen met de wijk. Zij zijn onderdeel van de wijkidentiteit en voelen zich veilig in de wijk. Dit in tegenstelling tot wat de cijfers doen vermoeden. Jongeren voelen zich doorgaans veilig en als ze zich niet veilig voelen is dat 's avonds als er drugshandel plaatsvindt. De wijk kenmerkt zich door een volkswijkcultuur. Dit betekent dat jongeren en andere bewoners zich veelal op straat bevinden. Maar ook dat er een laag opleidingsniveau is en dat bewoners niets met autoriteit hebben. De gemeente probeert in samenwerking met de school het aantal schoolverlaters te verminderen. Ook het MJD probeert jongeren te stimuleren om hun middelbare school diploma te halen en door te stromen naar het MBO. Exacte cijfers zijn hier niet over te vinden. Wat betreft de mentaliteit jegens autoriteit, is in de enquêtes en gesprekken met de jongeren sterk bevestigd. Als je de jongeren vraagt hoe de veiligheid verbeterd moet worden, geven vooral de jongere respondenten aan dat er minder politie op straat moet komen. Als reden geven zij aan dat juist de politie zorgt voor onrust in de wijk. Een tweede punt is dat jongeren niet positief zijn over de gemeente. Ondanks dat alle ingrepen die gedaan worden binnen de stedelijke vernieuwing in de Hoogte, op fysiek, sociaal en economisch gebied. Zien jongeren doorgaans niet dat de gemeente dit heeft bewerkstelligd. De jongerenwerkers van het MJD krijgen echter wel het vertrouwen van de jongeren.

6. Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden ten eerste de onderzoeksvragen beantwoord. Aan de hand van de beantwoorde onderzoeksvragen, waarvoor alle verzamelde data is gebruikt, wordt er antwoord gegeven op de hoofdvraag. Het antwoord op de hoofdvraag zal de algemene conclusie van dit onderzoek zijn. Na de beantwoording van deze vraag zullen er aanbevelingen gedaan worden en ten slotte zullen er suggesties gegeven worden voor verder onderzoek.

Beantwoording onderzoeksvragen

Na de analyse van de verzamelde data kan er antwoord gegeven worden op de onderzoeksvragen die in hoofdstuk 1 zijn opgesteld. De beantwoording vindt plaats enkel met behulp van de verzamelde en geanalyseerde data in het voorgaande onderzoek. Dit bestaat dus uit literatuur en primaire data verzameld binnen de casus de Hoogte. De onderzoeksvragen worden aan de hand daarvan stuk voor stuk beantwoord om zodoende een gedegen antwoord te geven op de hoofdvraag.

Wat is jongerenparticipatie en wat is de meerwaarde ervan?

In de literatuur is gezocht naar een definitie van jongerenparticipatie. Er is naar voren gekomen dat er meerdere interpretaties van jongerenparticipatie zijn. Jongerenparticipatie kan uiteenlopen van jongeren informeren, jongeren mee laten doen en jongeren laten beslissen. Deze laatste vorm, door Hart (1994) bestempeld als *Child initiated, shared decisions with adults*, wordt als ideaalbeeld gezien. Daarin zijn jongeren gelijkwaardig aan de beleidmakers. De gemeente kan dit bereiken door jongeren te stimuleren tot eigen initiatief. Jongerenparticipatie is in Nederland jongeren mee laten beslissen over ingrepen in de ruimte. Voor de gemeente Groningen is jongerenparticipatie vooral het meedoen in de samenleving.

Verantwoordelijkheid voor de omgeving creëren bij jongeren en als neveneffect de leefbaarheid verhogen. Binnen de gemeente Groningen is er geen sprake van beleid gericht op jongerenparticipatie. Wel wil de gemeente in de toekomst zich hier meer op richten. Zij zien de meerwaarde er van in.

Simpson (1997) stelt dat jongeren niet als toekomstige generatie beschouwd moeten worden. Daarin worden jongeren min of meer als incapabel bestempeld. Jongeren moeten als onderdeel van de maatschappij gezien worden, als experts van de eigen omgeving en alles wat zich daarin afspeelt op hun niveau. De gemeente Groningen ziet de jongeren in sommige gevallen als toekomstige generatie, maar in de aandachtswijken worden jongeren benaderd als onderdeel van de maatschappij.

Vanuit de literatuur zijn er drie niveaus te onderscheiden waar jongerenparticipatie ten goede komt. Voor de jongeren, omwonenden en beleidmakers. Het belang voor jongeren wordt verdeeld in ontwikkelingseffecten en instrumentele effecten. Wat betreft omwonenden kan de leefbaarheid en de sociale cohesie verhoogd worden. Als laatste de beleidmakers, het beter laten aansluiten van beleid op de daadwerkelijke problematiek en zodoende betere resultaten boeken. De meerwaarde van jongerenparticipatie in de Hoogte is dat jongeren een groter verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen (ontwikkelingseffecten), als gevolg daarvan minder vandalisme plegen en de leefbaarheid vergroot wordt in de wijk (instrumentele effecten). De gemeente Groningen ziet als meerwaarde dat er zonder jongeren te betrekken bij bepaalde projecten er geen goede resultaten bereikt worden. De gemeente vraagt alleen jongeren als zij denkt dat dit nodig is.

De gemeente raadpleegt de jongeren als het ware, dit is geen hoge vorm van participatie.

Wat is de aanpak die de gemeente Groningen volgt betreffende aandachtswijken en jongeren en de bijbehorende problematiek?

De gemeente Groningen heeft een jongerenbeleid opgesteld. Daarin worden doelen gesteld, zoals minder schooluitval, gezonder leven en voldoende voorzieningen voor jongeren. Ook wil de gemeente Groningen meer bewonersparticipatie realiseren, maar een specifiek beleid gericht op jongerenparticipatie is er niet. De gemeente stuurt de uitvoerende organisaties door middel van het stellen van doelen en gezamenlijk evalueren. De gemeente Groningen wil de aandachtswijken leefbaarder maken en probeert dat onder andere door jongeren meer verantwoordelijk te maken voor hun omgeving. Op deze manier denkt de gemeente, maar ook andere instanties, dat het vandalisme zal dalen en dat de sociale cohesie zal stijgen. De wijze van participatie die de gemeente toepast is voornamelijk consumptieve jongerenparticipatie. Dit houdt in dat de gemeente activiteiten aanbiedt voor jongeren, waar zij vervolgens gebruik van kunnen maken. De gemeente Groningen hanteert een indirecte aanpak wat betreft jongerenparticipatie. Dit betekent dat er tussen de gemeente als beleidsmaker en jongeren een instantie is die de jongeren benadert. In dit geval is dat de MJD, een voordeel hiervan is dat jongeren zich vertrouwd voelen bij de jongerenwerkers en dat komt de continuïteit ten goede. Een nadeel voor de gemeente Groningen is dat er een afstand blijft bestaan tussen gemeente en jongeren, hierdoor kan de gemeente geen goed beeld vormen over de jongeren en zal sturing moeizamer gaan. Dit is misschien een verklaring voor het aanbodgericht werken in plaats van het vraaggericht werken. Waarbij de behoefte van de jongere centraal staat in plaats van de wensen van de gemeente Groningen.

De gemeente Groningen hanteert in de aandachtswijken in Groningen een ander beleid dan in de andere wijken. Zo worden er voor jongeren in

de aandachtswijken meer activiteiten verzorgd, er is coördinatie in samenwerking met de school en er is meer geld beschikbaar. Een voorbeeld van een project dat alleen in de aandachtswijken wordt toegepast is de wijkstemdag. De wijkstemdag is een voorbeeld van incidentele manier van maatschappelijk betrekken. Echter doet de gemeente Groningen voorkomen dat bewoners ideeën indienen, dit is niet het geval. Dit wordt door organisaties gedaan, als bewoners een idee hebben wordt dit dikwijls uitgewerkt door ambtenaren. Jongeren worden bij deze verkapt vorm van participatie nauwelijks betrokken. Dit wil de gemeente wel doen, door meer te adverteren. Het is de vraag of de jongeren dan wel hun zaterdag hier voor opgeven.

De gemeente Groningen heeft jongerenparticipatie niet in haar beleid opgenomen. Echter vindt er wel jongerenparticipatie plaats, al is dit niet in hoge vormen op de ladder van Hart (1994). Van de drie vormen van jongerenparticipatie, volgens Savornin Lohman (1997): politieke, maatschappelijke en consumptieve, past de gemeente alleen consumptieve participatie toe. De gemeente is wel bezig met meer jongerenparticipatie, in de vorm van een plan van aanpak.

Hoe ervaren jongeren problemen in de Groningse aandachtswijken en het oplossen daarvan?

Jongeren zijn een onderdeel van de wijkidentiteit. Jongeren geven aan dat ze zich hier thuis voelen, veilig voelen (naast drugshandel) en het gezellig vinden. De wijk kenmerkt zich als een volkswijk, waar veelal op straat geleefd wordt en grote families wonen. De bewoners van deze wijk kenmerken zich (generaliserend) al generaties lang door een laag opleidingsniveau, een laag inkomen en een bepaalde mentaliteit tegenover de gemeente en politie. Jongeren ervaren dit als normaal en weten niet beter. Dat de wijk door de nationale overheid als aandachtswijk is aangewezen is de helft van de jongeren het niet mee eens. Zij vinden hun wijk veilig en gezellig. Dat de gemeente goede dingen doet is bij de oudere jongeren wel bekend, de jongere jongeren zien dit

niet. Een oorzaak hiervoor kan zijn dat oudere jongeren al langer in de wijk rondlopen en veranderingen zien in de wijk. Daarbij weten oudere jongeren ook vaker meer wat de gemeente is en doet als organisatie.

Jongeren zijn ervaringsdeskundigen in de wijk. Echter ervaren jongeren niet veel problemen. Er zijn wel degelijk problemen in de wijk gaande. Het kan zijn dat jongeren gewend zijn dat het er in de Hoogte gaat zoals het gaat. Maar dit voldoet echter niet aan het stedelijk gemiddelde. Als er doorgevraagd wordt bij de jongeren zijn er toch een aantal jongeren die veranderingen wil in de wijk. Deze willen ze echter niet indienen bij de gemeente. Enkele jongeren kwamen met het idee om een jongerenpanel op te zetten in de wijk en voor de wijk. Dit zou een goed idee zijn, als jongeren hier ook aan mee willen werken.

Wat zijn de (mogelijke) effecten van jongerenparticipatie in de Groningse aandachtswijken?

De effecten die gemeente Groningen graag zou willen zien zijn: het terugdringen van vandalisme en vernielingen, het creëren van verantwoordelijke burgers, meer betrokkenheid bij de leef- en woonomgeving, het vergroten van eindresultaten door samenwerking met jongeren en het vergroten van de veiligheid. In hoofdstuk 3 zijn de effecten die de gemeente en andere organisaties denken te merken opgenomen in tabel 5. Echter is het niet duidelijk hoe deze effecten gemeten worden. Hier zou de gemeente meer tijd aan moeten besteden. Welke effecten toebehoren aan de verschillende projecten is niet duidelijk en effecten van participatieprojecten zijn kort. Jongeren zijn mobiel en hebben veranderende interesses. Met als gevolg dat effecten van projecten vervagen. Daarnaast heeft de gemeente geen beleid specifiek gericht op jongerenparticipatie. Hierdoor zullen bepaalde effecten niet plaatsvinden. De gemeente Groningen en haar uitvoerende instanties zouden zich meer moeten richten op jongerenparticipatie nieuwe stijl van de Witte (2008).

Een probleem is dat jongeren in de Hoogte niet snel te prikkelen zijn voor participatieprojecten aangereikt door de gemeente. Dit wordt veroorzaakt door de kloof die er bestaat tussen de gemeente en de jongeren. Oorzaken daarvoor zijn de indirecte wijze van sturing geven aan participatieprojecten, niet volledig inzien dat jongeren een onderdeel zijn van de samenleving, niet vraaggericht werken en onder jongeren draagvlak gecreëerd moet worden, dat draagvlak is er niet omdat de jongeren de gemeente Groningen vaak niet vertrouwen.

De algemene conclusie

De wijk de Hoogte is in 2002 aangewezen als aandachtswijk, sindsdien vindt er in deze wijk stedelijke vernieuwing plaats. Stedelijke vernieuwing is onder te verdelen in drie pijlers: sociaal, fysiek en economisch. Het verhogen van het welzijn van jongeren valt onder de sociale en de economische pijler. Het welzijn van jongeren staat in correlatie met de omgeving, de omgeving heeft invloed op de jongere. Maar heeft de jongere ook invloed op zijn omgeving? In dit onderzoek draait het om het instrument jongerenparticipatie, bij de inrichting van de ruimte om het welzijn van jongeren te verhogen. Aan het eind van dit hoofdstuk is bekend wat de waarde is van dit instrument anno 2010 binnen de gemeente Groningen. Om dat te weten te komen wordt er antwoord gegeven op de volgende hoofdvraag:

Hoe participeren jongeren in het beleid voor de Groningse aandachtswijken en wat zijn de mogelijke effecten van jongerenparticipatie binnen deze wijken?

Concluderend kan gesteld worden dat jongeren moeizaam participeren in de wijk de Hoogte. Dat ligt enerzijds aan het beleid van de gemeente Groningen. Anderzijds aan de mentaliteit van de jongeren en het vertrouwen van de jongeren in de gemeente Groningen.

De gemeente Groningen heeft geen beleid specifiek gericht op jongerenparticipatie. Er worden wel indirect en incidenteel, bij uitzondering structureel van aard, projecten opgezet door de gemeente Groningen. De keerzijde is dat jongeren dusdanig geholpen moeten worden met het uitwerken van initiatieven dat er nauwelijks over echte participatie gesproken kan worden. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds de mentaliteit van de jongeren en anderzijds door een terughoudende houding van de gemeente Groningen. Er is binnen de gemeente Groningen in de aandachtswijken alleen sprake van consumptieve participatie. Dit betekent dat jongeren geen directe invloed uit kunnen oefenen op de omgeving en het deelnemen aan activiteiten. De invloed die de jongeren kunnen uitoefenen wordt van te voren door de gemeente (zonder jongeren) in doelen en beoogde effecten vastgesteld.

De beoogde effecten die de gemeente heeft zijn niet goed te meten. Het is ook niet duidelijk welke projecten welke effecten veroorzaken. Een oorzaak kan zijn dat de gemeente Groningen en haar uitvoerende organisaties niet goed evalueren. Door minimale evaluatie van projecten is er moeilijk in beeld te vormen wat de daadwerkelijke effecten zijn. Ook is tussentijdse sturing door de gemeente hierdoor niet mogelijk. Effecten van jongerenparticipatie kunnen zijn dat de wijk leefbaarder wordt. De gemeente Groningen verstaat daaronder dat jongeren betere uitzichten hebben op werk en daarvoor een opleiding afmaken. Ten tweede moeten jongeren meer verantwoordelijk zijn voor de leefomgeving, om zodoende het vandalisme terug te dringen. Als derde punt wil de gemeente graag dat jongeren meer betrokken zijn bij hun leefomgeving. Echter richt de gemeente haar beleid daar niet voldoende op in. De gemeente richt zich voornamelijk op de ontwikkelingseffecten van jongerenparticipatie. De Instrumentele effecten worden zeer onderbelicht. De projecten worden incidenteel aangeboden. Dit betekent dat vele effecten van korte duur zijn. Een structurele aanpak zou wat dat betreft uitkomst kunnen bieden tezamen met een vraaggerichte werkwijze. Daarbij wordt er binnen de gemeentelijke diensten niet goed samengewerkt. Diensten binnen de

gemeente werken elkaar tegen en hebben verschillende doelen voor ogen. Dit betekent dat er sprake is van een versnipperde samenwerking. Niet alleen binnen de gemeente Groningen is dit hoogst vervelend en tijdrovend, maar ook voor de uitvoerende organisaties en uiteindelijk voor de jongeren.

Het is de vraag of jongerenparticipatie ooit een grote bijdrage zal leveren aan het verhogen van de leefomgeving in aandachtswijk de Hoogte. Jongeren hebben vaak een niet realistisch beeld van de middelen die ingezet kunnen worden en fysieke resultaten die bereikt kunnen worden. Hierdoor wordt het beeld dat jongeren van de gemeente heeft slechter. De gemeente neemt de jongeren niet serieus, onder andere doordat jongeren niet realistisch zijn over de inrichting van de ruimte. Door verschillende bronnen wordt aangegeven dat een matige participatie van jongeren te wijten valt aan de beleidmakers en aan de bureaucratie. Er wordt te weinig bij stil gestaan dat de meeste jongeren (in de Hoogte) niet willen participeren. Althans niet in de vorm van politieke participatie. Daarbij hebben jongeren, als ze ouder worden geen tijd voor jongerenparticipatie.

De vraag is of de Nederlandse overheden vertrouwen hebben in het oplossingsvermogen van jongeren. En of een open planproces met jongeren als belanghebbenden niet een stap te ver gaat voor planologen. Meer belanghebbenden betekent ook een complexer en tijdrovender planproces.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de geanalyseerde data uit de literatuur en de casus en de conclusies, volgen hieronder een aantal aanbevelingen voor de gemeente Groningen met betrekking tot jongerenparticipatie.

Beleid

De gemeente Groningen heeft gekozen voor een indirecte aanpak wat betreft jongerenparticipatie projecten in de Hoogte. De gemeente Groningen zal om de beoogde resultaten te bewerkstelligen beleid moeten gaan maken betreffende jongerenparticipatie. Dit kan op een indirecte manier zoals de gemeente Groningen dat doet, een indirecte manier van participeren. Een indirecte aanpak betekent niet dat de gemeente zich niet bezig hoeft te houden met de evaluatie van projecten en het toezicht hierop. Evaluatie van projecten zijn van belang voor sturing en de kwaliteit van projecten en resultaten. De gemeente Groningen zou jongerenparticipatie en projecten die hiermee samenhangen structureel in haar beleid op moeten nemen.

Sociale jongerenparticipatie

De gemeente wil een subsidie opzetten voor het indienen van initiatieven van jongeren in de wijk de Hoogte. Dit is een goede ontwikkeling. Jongeren uit de Hoogte zijn namelijk zelf met het idee gekomen om een jongerenpanel op te zetten. De gemeente Groningen hanteert een specifieke aanpak betreffende aandachtswijken, een jongerenpanel zou een goed middel zijn om jongerenparticipatie te laten werken in de aandachtswijken. Dit moet dan wel in het kader van de mentaliteit, de problematiek omtrent jongeren en de identiteit van de wijk geplaatst worden. Dit betekent onder andere dat de gemeente Groningen zich meer moet richten op het contact met de jongeren, zodat het wederzijdse beeld verbeterd wordt en er gewerkt kan worden naar een vorm van sociale jongerenparticipatie zoals Simpson dat noemt.

Vraaggerichte aanpak

De gemeente Groningen zal een insteek moeten nemen zoals de Witte (2008) dat voorstelt, jongerenparticipatie nieuwe stijl. De gemeente Groningen zal haar beleidvorming integraal in moeten richten, in plaats van de versnipperde samenwerking zoals dat nu plaatsvindt. Een vraaggerichte insteek nemen, dus de jongeren het woord geven. Dit

houdt in dat er naar de jongeren geluisterd moet worden. Aan wat voor vormen en soorten jongerenparticipatie hebben jongeren behoefte?

Verder onderzoek

Als de gemeente Groningen een project op wil zetten als een jongerenpanel, zouden de jongeren in de Hoogte daar doorgaans niet aan mee willen doen. Een suggestie voor verder onderzoek zal zijn: Hoe richt de gemeente Groningen directe jongerenparticipatie projecten op, gericht op het interveniëren in de openbare ruimte en met jongeren uit de Hoogte. De gemeente Groningen hanteert nu een indirecte aanpak, het is interessant om te onderzoeken of een directe aanpak meer effecten zal hebben. De effecten van jongerenparticipatie binnen de gemeente Groningen is daarbij een andere suggestie voor verder onderzoek. Het is namelijk onduidelijk welke projecten bepaalde effecten hebben.

Daarbij is het van belang te achterhalen hoe effecten te meten zijn. Is de beste manier door criminaliteitscijfers en andere kwantitatieve data te verzamelen. Of voorziet een kwalitatief onderzoek in de antwoorden. De bijbehorende vraag is op welke manier effecten gemeten kunnen worden, hangen de te meten effecten samen met een betere evaluatie van projecten?

Een andere suggestie voor verder onderzoek is hoe het op te zetten beleid binnen de gemeente integraal is in te richten. Aan de integrale werkwijze binnen de gemeentelijke diensten schort veel. Hoe kan er beleid opgezet worden dat meer in deze behoefte voorziet? Wat zijn de knelpunten en waar liggen de mogelijkheden. Jongerenparticipatie treft veel beleidsvelden, als dit niet goed gecoördineerd wordt zal dat doorwerken tot aan de jongeren.

Bronnen

- Aalberts, C. (2006) *Aantrekkelijke politiek? Een onderzoek naar jongeren en popularisering van politiek*. Apeldoorn, Het Spinhuis.
- Aaldering, A. (2008) Voorwoord. *Jaarverslag MJD 2008*. Groningen, MJD.
- Bartlett, S., R. Hart, D. Satterthwaite, X. de la Barra en A. Missair (1999) *Cities for children. Children's rights, poverty and urban management*. Londen, Earthscan.
- Billiet, J. en H. Waage (2005) *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen, De Boeck.
- Bongers, K. en M. Jansen (2009) *Jeugd en (wijk)veiligheid. Overzicht van interventies gericht op jeugd en wijkveiligheid*. Utrecht, Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.
- Bureau Onderzoek (2007) *Stad en wijk in beweging. Trendrapportage leefbaarheid en veiligheid 2006-1996*. Groningen, Zodiak.
- CBS (2010) te verkrijgen via: www.statline.cbs.nl/StatWeb. Den Haag/Heerlen, Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Chapin, F.S. en E.J. Kaiser (1979) *Urban Land Use Planning*. London/Chicago, University of Illinois Press.
- Chawla, L. (2002) Insight, creativity and thoughts on the environment": integrating children and youth into human settlement development. *Environment and Urbanization*. 14 (2) 11-22.
- Chwala, L. (2002a) *Growing up in an urbanizing world*. Londen, Earthscan.
- Checkoway, B., T. Allison en C. Montoya (2005) Youth participation in public policy at the municipal level. *Elsevier, Children and Youth Services Review* 27 (2005) 1149-1162.
- Cook, I. (1997) Participant observation in *Methods in Human Geography*. Edited R. Flowerdew en D. Martin. Harlow, Pearson Education Limited.
- Cornelissen, M. (200) *'De' jongere bestaat niet. Negatieve gevolgen van beeldvorming over jongeren*. Den Haag, Hega Offset. Landelijk Bureau Leeftijdscriminatie, Utrecht.
- Edelenbos, J. en R. Monnikhof (2001) *Lokale interactieve beleidsvorming*. Utrecht, Uitgeverij Lemma b.v.
- Flowerdew, R. en D. martin (2005) *Methods in Human Geography. Aguide for students doing a research project*. Harlow, Pearson Education Limited.
- Frank, K.I. (2006) The Potential of Youth Participation in Planning. *Journal of Planning Literature*. 20 (4) 350-371.
- Gemeente Groningen (2007)a *Wijkactieplan Korrewegwijk*. Groningen, gemeente Groningen.
- Gemeente Groningen (2007)b *Wijkactieplan de Hoogte*. Groningen, gemeente Groningen.
- Gemeente Groningen (2007)c *Nieuw Lokaal Akkoord. 2007-2010*. Groningen, gemeente Groningen.
- Gemeente Groningen (2008)a *Het jaarplan 2009 voor de Korrewegwijk en de Hoogte*. Groningen, gemeente Groningen.
- Gemeente Groningen (2008)b *Mooi blijven wonen. Wijkkrant 1*. Gemeente Groningen dienst ocSw en RO/EZ.
- Gemeente Groningen (2010)a *Plan van aanpak. Jongerenparticipatie Groningen*. Groningen, dienst OCSW.
- Gemeente Groningen (2010)b *Onderzoek jongerenwerk, brug tussen beleid en praktijk?* Groningen, Rekenkamercommissie.

- Gerring, J. (2004) What is a case study and what is it good for? *American Political Science Review*, 98 (2) 341-354.
- Gilsing, R. (2001) Involving young people: Two perspectives on youth participation in local government. *Civil Society and Social Development*. Bern, 213 – 228.
- Hammersley, M. (1987) Some notes on the terms 'validity' and 'reliability'. *British Educational Research Journal*, 13(1), 73-81
- Hart, R.A. (1992) *Children's participation, From Tokenism to Citizenship*. Florence, UNICEF International Child development Centre.
- Hart, R.A. (1997) *Children's participation: The theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. London, Earthscan Publications Ltd en Unicef, New York.
- Hees van, C. (2002) *Het jongereninitiatief. Het burgerinitiatief als instrument voor jongerenparticipatie*. Amsterdam, Centrum voor publiek en politiek.
- Hirschi, T. (1969) *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Jansen, M. (2009) Bemiddeling voor en door jongeren. *Secondant*. 6 30-35
- Jonker, J. en B.J.W. Pennink (2004) *De kern van methodologie*. Assen, Koninklijke van Gorcum BV.
- Junger-Tas, J., M. Steketeer en M. Moll (2008) *Achtergronden van jeugdgedelinquentie en middelengebruik*. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.
- KEI (2010) *Groningen Korrewegwijk/de Hoogte*. Te verkrijgen via: www.kei-centrum.nl Amsterdam, Kenniscentrum stedelijke vernieuwing.
- Kreukels, A.M.J. en J.B.D. Simonis (1988) *Publiek Domein: De Veranderende Balans Tussen Staat en Samenleving*. Amsterdam: Boom.
- Lynch, K. (1977) *Growing up in cities. Studies of the spatial environment of adolescence in Cracow, Melbourne, Mexico City, Salta, Toluca and Warszawa*. Cambridge, MIT Press en Parijs, UNESCO.
- Marissing, E. van (2005) De aloude inspraakavond voldoet niet meer. *Aedes-Magazine* 9 (10)
- Matthews, H. (2001) Citizenship, youth councils and Young people's participation. *Journal of Youth Studies*. 4 (3) 299-318.
- MJD (2008) *MJD bundelt krachten in de wijk. Jaarverslag 2008*. Groningen, MJD.
- NVM (2009) *Kwantitatieve data. De aandachtswijk de Hoogte*. Nieuwegein, Nederlandse Vereniging van Makelaars.
- Oppelaar, J. en K. Wittebrood (2006) Sociale veiligheid. *Thuis op het platteland: de leefsituatie van platteland en stad vergeleken*. Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau. 267 – 287
- PJ Partners (2008) *Structurele jongerenparticipatie*. Rotterdam, PJ Partners.
- Programmaministerie voor jeugd en gezin (2007) *Alle kansen voor alle kinderen programma jeugd en gezin 2007-2011*. Den Haag, programmaministerie jeugd en Gezin.
- Provincie Groningen (2010) *Talk Talk, Beleidsnotitie Jongerenparticipatie 2010/2012*. Groningen.
- Race, B. en C. Torma (1998) *Youth planning charettes*. Chicago, American Planning Association.
- Robertson, M. en R. Walford (2000) Views and visions of land use in the United Kingdom. *The Geographical Journal*. 166 (3) 239-254.

- Sarkissian, W. en K. Walsh (1994) *Community participation in practice casebook*. Perth, Murdoch University, Institute for Science and Technology Policy.
- Saunders, M., P. Lewis en A. Thornhill (2007) *Methoden en technieken van onderzoek*. Amsterdam, Pearson Educational Benelux.
- Simpson, B. (1997) Towards the Participatio of Children and Young People in Urban Planning and Design. *Urban Studies*. 34 (5-6) 907-925.
- Snippe, J., M. van Zwieten en B. Bieleman (2009) *Maatregelenpakket Veiligheid Oude Wijken Groningen*. Groningen/Rotterdam, INTRAVAL.
- Spit, T. en P. Zoete (2003) *Gepland Nederland, Een inleiding in de ruimtelijke ordening en planologie*. Den Haag, Sdu Uitgevers.
- Stekelee, M.J., D.J. Mak en B. Tierolf (2010) *Kinderen in TEL Databoek. Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid*. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.
- Swanborn, P.G. (1991) *Methodieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Delft, Boom.
- Talen, E. en M. Coffindaffer (1999) The utopianism of children. An empirical study of children's neighborhood design preferences. *Journal of Planning Education and Research*. 18 (4) 321-331.
- Tashakkori, A. en C. Teddlie (2003) *Handbook of mixed methods in social & behavioral research*. Thousand Oaks, Sage Publications.
- Teerns, van M. en L. Polstra (2007) *Jong en Gelukkig. Opgroeien in Groningen. Jeugdpeiling 2006*. Groningen, Bureau Onderzoek.
- Tierolf, B. (2010) *Overzicht van de wijken in Nederland*. Utrecht, Verwey-jonker Instituut.
- UNESCO (2002) *Creating better cities with children and youth*. London, UNESCO. 978-1-85383-853-8.
- UNICEF (2009) *Verdrag inzake De Rechten van het Kind*. Voorburg, Unicef Nederland
- Vandenbroucke, M., H. Braam, R. Gilsing, M. Steketee, L. Rutjes en G. Strating (2010). *De staat van jongerenparticipatie in Nederland vanuit het perspectief van gemeenten*. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.
- Voogd, H. en J. Woltjer (2009) *Facetten van de planologie*. Alphen aan den Rijn, Kluwer uitgeverij.
- VROM (2000) *Wet stedelijke vernieuwing*. Den Haag.
- VROM (2007) *Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen*. Delft, ABF Research.
- VROM (2010) *Wijkenaanpak: de 7 experimenten. Achter de Voordeur*. Te bereiken via www.vrom.nl Den Haag, Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
- Witte, R. (2008) *Jongeren doen mee..., Ook de moeilijk bereikbare*. Utrecht, FORUM.
- Woltjer, J. (1997) De keerzijde van het draagvlak : ruimtelijke ordening niet altijd gebaat bij maatschappelijke discussie. *Stedenbouw en ruimtelijke ordening*. 78 (4) 47-52.
- WWI (2010) *Het Grotestedenbeleid, de Krachtige stad*. Te verkrijgen via: <http://www.grotestedenbeleid.nl/>
- Yin, R.K. (1994) *Case study research: Design and methods*. Thousand Oaks, Sage Publishing

Bijlagen

Bijlage 1	Interviewvragen gemeente Groningen	58
Bijlage 2	Interviewvragen jongerenwerk, MJD	61
Bijlage 3	Interviewvragen Halt Noord Nederland, project Go4it	64
Bijlage 4	Enquête jongerenparticipatie, jongeren woonachtig in de Hoogte	65
Bijlage 5	Artikel 12 tot en met 15 van het Verdrag voor de Rechten van het Kind	70

Bijlage 1 Interviewvragen gemeente Groningen

Wat is het doel van jongerenparticipatie binnen de gemeente Groningen?
Zijn er specifieke doelen in kaart gebracht voor aandachtswijken? Waarom wel/niet?

Mogelijke faalfactoren

- De kans dat moeilijk bereikbare jongeren niet participeren, waardoor de populatie binnen een wijk niet goed vertegenwoordigd wordt.

Hoe probeert de gemeente Groningen moeilijk bereikbare jongeren te bereiken?

Wat doet de gemeente om deze jongeren te stimuleren om te participeren?

Zijn er verschillen tussen wijken met betrekking tot dit soort jongeren?

- De afstemming van gemeentelijk beleid en initiatieven van jongeren, initiatieven van jongeren kunnen soms tegen de bestemmingsplannen ingaan, dit kan ontmoedigend werken voor de jongeren.

Hoe biedt de gemeente Groningen de mogelijkheid aan jongeren om initiatieven in te dienen?

Komen jongeren uit de Hoogte zelf met initiatieven? Zijn daar verschillen in aan te merken met andere wijken?

In hoeverre worden initiatieven van jongeren in de praktijk gebracht?

Zijn er knelpunten met oog op bestemmingsplannen?

Wat is de rol van jongeren in de uitvoering van deze initiatieven?

- Werving of selectie van jongeren kost veel tijd, om moeilijk bereikbare jongeren te werven zal er eerst onderzoek gedaan worden en dit kost veel tijd.

Doet de gemeente Groningen onderzoek naar het bereiken van jongeren, ook specifiek in de Hoogte?

Hoe vindt werving van jongeren plaats?

Zijn kosten en tijd van werving en selectie van jongeren reden tot onzorgvuldigheid?

- Het creëren van draagvlak onder jongeren kost veel tijd en geld. Jongerenparticipatie projecten gericht op de langere termijn zouden een structureel karakter moeten krijgen, dit gaat gepaard met tijd en geld.

Zijn de kosten van jongerenparticipatie projecten een struikelblok?

Wat voor budget heeft de gemeente daarvoor vastgesteld?

Biedt de gemeente structurele projecten aan in de Hoogte? Waarom wel/niet?

Bestaat er draagvlak onder jongeren met betrekking tot jongerenparticipatie en de projecten?

- Een te lage opkomst dit zorgt voor een lage continuïteit van projecten.

Is er een goede afspiegeling van de populatie jongeren binnen projecten?

Op welke manier waarborgt de gemeente de continuïteit van jongerenparticipatie?

- Het langdurig gemotiveerd houden van jongeren, voornamelijk de moeilijk bereikbare jongeren.

De buurtconciërge sprak over slecht of kort gemotiveerde jongeren in de Hoogte, ervaart de gemeente dit ook?

Op welke manier probeert de gemeente jongeren gemotiveerd te krijgen en te houden? In de vorm van beloningen, geld?

- De evaluatie van projecten wordt niet uitgevoerd, waardoor er geen lering getrokken kan worden uit het proces en onduidelijk is wat er met de resultaten behaald is.

Worden projecten geëvalueerd?

Op welke wijze doet de gemeente dat?

Zijn jongeren ook betrokken bij de evaluatie van projecten?

Wat zijn de huidige effecten van jongerenparticipatie in het algemeen?

Wat zijn de effecten in de wijk de Hoogte?

Succesfactoren

- Een transparant proces, alle partijen en vooral de jongeren weten waar ze aan toe zijn en wat ze kunnen verwachten, dit schept vertrouwen.

Op welke manier probeert de gemeente Groningen vertrouwen te scheppen bij jongeren? Doet de gemeente dit goed? Zijn er nog verbeterpunten?

Op welk moment worden jongeren betrokken bij jongerenparticipatie projecten? Initiatieffase of later?

Is er sprake van een transparant proces? Waar zijn de jongeren wel en niet van op de Hoogte, krijgen jongeren bepaalde kaders waarbinnen ze mogen werken en weten jongeren welke personen verantwoordelijk zijn voor beslissingen en dergelijke?

- Coördinatie vanuit de gemeente en jongerenwerkers en een integrale benadering.

Hoe vindt de coördinatie van projecten plaats?

Worden jongeren indirect of direct door de gemeente benaderd?

Is er sprake van een integrale benadering binnen jongerenparticipatie projecten?

– Kenbaar maken van jongerenparticipatie projecten door de gemeente, op scholen of in buurthuizen.

Op welke manieren zoekt de gemeente contact met jongeren? Via scholen, buurthuis en het internet.

Welke manier heeft het meeste effect?

– Samenwerking tussen jongeren en buurtbewoners, dit verhoogt de sociale cohesie binnen de wijk en het wederzijds begrip.

Zijn de effecten van jongerenparticipatie te meten? En hoe wordt dit gedaan?

Is er sprake van samenwerking tussen jongeren en andere buurtbewoners?

Carina de Witte onderzoekt de problematiek omtrent veiligheid met betrekking tot pesten door jongeren in de wijk de Hoogte. Vanuit de literatuur komen succesvolle projecten naar boven met betrekking op dit onderwerp. Zou jongerenparticipatie een goed instrument zijn in de wijk de Hoogte om dit probleem te verminderen? Waarom wel/niet?

Bijlage 2 Interviewvragen jongerenwerk, MJD

Wat is uw functie?

Wat is uw plaats binnen participatieprocessen?

Mogelijke faalfactoren

- De kans dat moeilijk bereikbare jongeren niet participeren, waardoor de populatie binnen een wijk niet goed vertegenwoordigd wordt.

Hoe probeert volgens u de gemeente Groningen moeilijk bereikbare jongeren te bereiken?

Wat wordt er gedaan om deze jongeren te stimuleren om te participeren?

Worden doelen bereikt?

- De afstemming van gemeentelijk beleid en initiatieven van jongeren, initiatieven van jongeren kunnen soms tegen de bestemmingsplannen ingaan, dit kan ontmoedigend werken voor de jongeren.

Hoe biedt de gemeente Groningen de mogelijkheid aan jongeren om initiatieven in te dienen? Wat voor rol, spelen jullie daarin?

Komen jongeren uit de Hoogte zelf met initiatieven? En wordt hiernaar geluisterd?

In hoeverre worden initiatieven van jongeren in de praktijk gebracht?

Wat is de rol van jongeren in de uitvoering van deze initiatieven?

Vindt er een goede coördinatie plaats vanuit de gemeente of andere instanties/

- Werving of selectie van jongeren kost veel tijd, om moeilijk bereikbare jongeren te werven zal er eerst onderzoek gedaan worden en dit kost veel tijd.

Hoe vindt werving van jongeren plaats?

Is dit een goede manier?

Zijn er op bepaalde punten veranderingen nodig?

- Het creëren van draagvlak onder jongeren kost veel tijd en geld. Jeugdparticipatie projecten gericht op de langere termijn zouden een structureel karakter moeten krijgen, dit gaat gepaard met tijd en geld.

Is er sprake van structurele projecten of zijn ze meer van incidentele aard?

Bestaat er draagvlak onder jongeren met betrekking tot jeugdparticipatie en de projecten?

Vallen bepaalde jongeren ook buiten de boot, maw zijn er jongeren die niet aangetrokken worden door projecten?

- Een te lage opkomst dit zorgt voor een lage continuïteit van projecten.

Is er een goede afspiegeling van de populatie jongeren binnen projecten?

Op welke manier wordt er gezorgd voor continuïteit?

- Het langdurig gemotiveerd houden van jongeren, voornamelijk de moeilijk bereikbare jongeren.

Op welke manier proberen jullie jongeren te bereiken?

Hoe houden jullie jongeren gemotiveerd?

- De evaluatie van projecten wordt niet uitgevoerd, waardoor er geen lering getrokken kan worden uit het proces en onduidelijk is wat er met de resultaten behaald is.

Worden projecten geëvalueerd?

Op welke wijze wordt dat gedaan?

Zijn jongeren ook betrokken bij de evaluatie van projecten?

Wat zijn de huidige effecten van jeugdparticipatie of afgeleide projecten?

Succesfactoren

- Een transparant proces, alle partijen en vooral de jongeren weten waar ze aan toe zijn en wat ze kunnen verwachten, dit scheidt vertrouwen.

Is er sprake van vertrouwen tussen jongeren en de gemeente/ jullie organisatie?

Is er sprake van een transparant proces? Waar zijn de jongeren wel en niet van op de Hoogte, krijgen jongeren bepaalde kaders waarbinnen ze mogen werken en weten jongeren welke personen verantwoordelijk zijn voor beslissingen en dergelijke?

- Coördinatie vanuit de gemeente en jongerenwerkers en een integrale benadering.

Door wie worden jullie gestuurd?

Hoe vindt de coördinatie van projecten plaats?

Door wie worden jongeren benaderd?

Is er sprake van een integrale benadering binnen jeugdparticipatie projecten?

- Kenbaar maken van jeugdparticipatie projecten door de gemeente, op scholen of in buurthuizen.

Hoe bereiken jullie jongeren en welke manier(en) heeft het meeste effect?

- Samenwerking tussen jongeren en buurtbewoners, dit verhoogt de sociale cohesie binnen de wijk en het wederzijds begrip.

Zijn de effecten van jeugdparticipatie te meten? En hoe wordt dit gedaan?

Is er sprake van samenwerking tussen jongeren en andere buurtbewoners?

Bijlage 3 Interview Halt Noord Nederland, project Go4it

Wat is uw functie?

Hoe gaan projecten precies in hun werk?

Wat is het doel van Go4it?

Wat is jullie rol betreffende participatieprojecten en in het participatieproces?

Werven van jongeren en continuïteit

- Op welke manier proberen jullie jongeren te bereiken/werven?
- Vinden jullie dat alle jongeren bereikt worden?
 - o Zo nee, hoe proberen jullie dit te bereiken?
- Hoe proberen jullie probleemjongeren te werven (de zogenaamde moeilijk bereikbare jongeren)?
- Hoe zorgen jullie ervoor om jongeren actief te houden (continuïteit)?

Resultaten

- Wat zijn de beoogde resultaten van jullie project?
- Zijn deze voorgeschreven door de gemeente Groningen of formuleren jullie zelf doelen?
- Is er sprake van samenwerking en afstemming tussen jullie projecten en het beleid van de gemeente Groningen?

Evaluatie

- Hoe evalueren jullie projecten?
- Doen jullie dit met of zonder de jongeren?

Bijlage 4 Enquête Jongerenparticipatie voor jongeren in de Hoogte

Enquête jongerenparticipatie De Hoogte

Vul de enquête naar waarheid in, de ingevulde gegevens worden anoniem verwerkt!

Wat is je leeftijd?

Heb je ook kinderen? Ja/Nee

Welke straat woon je?

Wat is je thuissituatie?

0 Ik woon bij mijn vader en moeder

0 Ik woon bij mijn vader

0 Ik woon bij mijn moeder

0 Ik woon op mijzelf

0 Anders, namelijk

Voel je je thuis in deze wijk? Ja/Nee

Waarom voel je je hier (niet) thuis?

Ben je tevreden met de inrichting van je wijk? Ja/Nee

Waarom wel of niet?

Vind je dat je wijk een probleemwijk is? Ja/Nee

Waarom wel of niet?

Wat mist er in je wijk? (Denk aan een voetbalveld, een hangplek of misschien groen)

Hoe veilig voel je je in je wijk?

- 0 Heel veilig
- 0 Veilig
- 0 Ik voel me soms niet veilig
- 0 Ik voel me niet veilig

Als je je niet veilig voelt op wat voor tijdstippen komt dit voor?

- 0 's ochtends
- 0 's middags
- 0 's avonds
- 0 Ik voel me altijd onveilig

Hoe maak je de wijk volgens jou veiliger?

Wat is de gemeente voor jou? (meerdere antwoorden mogelijk)

- 0 Een instantie
 - 0 Een bemoeial
 - 0 Regelt de leefomgeving
 - 0 Anders, namelijk
 - 0 Dat weet ik niet
-

Vind je dat de gemeente naar jongeren luistert?

- 0 Ja, want
-

- 0 Nee, omdat
-

Vind je dat de gemeente haar best doet om de wijk veiliger te maken? Ja/Nee

Waarom wel of niet?

Wat doet het jongerenwerk in de wijk voor jou?

Wat vind je van het jongerenwerk in de wijk?

0 Ze doen goede dingen

0 Ze organiseren leuke bijeenkomsten

0 Ik vind het niet leuk

0 Ik ga er nooit naar toe

0 Anders, namelijk

Heb je leuke ideeën om de wijk voor jongeren plezieriger te maken? Ja/Nee

Aan wie vertel je die ideeën?

Ben je wel eens naar de gemeente gegaan met een idee? Ja/Nee

Waarom wel of niet?

Heb je wel eens meegedaan aan de wijkstemdag? Ja/Nee

Wat zijn je ervaringen met de uitgekozen onderwerpen?

Heb je wel eens samen met jongerenwerk hier in de wijk iets gemaakt of georganiseerd?

Ja/Nee

Waarom wel of niet?

Zo ja, wat en ging dit goed?

Hoe denk je dat de gemeente met jullie kan praten over het inrichten van de wijk?

Probeert de gemeente of jongerenwerk je wel eens te benaderen met projecten die alleen bedoeld zijn voor jongeren? (denk aan het basketbalveld en de fitness ruimte) Ja/Nee

Zou je hier aan mee willen doen? Waarom wel of niet?

Bijlage Artikel 12 tot en met 15 van het Verdrag voor de Rechten van het kind

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting ; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht nationale grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van enig ander middel naar zijn keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan uitsluitend worden onderworpen aan de beperkingen waarin de wet voorziet en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van de ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van dit recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van ieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid en orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Bron: Unicef 2009